

Chulachomklao
Royal Military Academy

วารสารวิชาการ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม - ธันวาคม 2567)

CRMA JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

VOL.11 NO.1 (JANUARY - DECEMBER 2024)

CRMA
JOURNAL OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES

2024

ISSN 2392-5698 (Print)
ISSN 2673-0022 (Online)

แกนแท่นแห่งปัญญา สร้างคุณค่าสรรค์สังคม

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม – ธันวาคม 2567)

CRMA Journal of Humanities and Social Sciences

Vol.11 No.1 (January – December 2024)

https://www.tci-thaijo.org/index.php/CRMA_HUSO/index

ISSN 2392-5698 (Print) ISSN 2673-0022 (Online)

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ได้ดำเนินการตีพิมพ์เผยแพร่อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2557 ปัจจุบันเป็นวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre: TCI) กลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

จัดทำโดย

สภาคณาจารย์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ที่ปรึกษาเกิตติมศักดิ์

พลเอกหญิง ศ.ดร.สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ที่ปรึกษา

พลโท ไกรภพ ไชยพันธุ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พลตรี ผศ.มนัส ธนวานนท์
ผู้อำนวยการส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พันเอกหญิง ศ.ดร.สุวิมล เสนีวงศ์ ณ อยุธยา
ประธานสภาคณาจารย์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของอาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา และบุคคลที่สนใจ
2. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพทางการวิจัยสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยมุ่งเน้นบทความเกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนาประเทศ การทหารและความมั่นคง

ขอบเขตการตีพิมพ์

บทความในสาขาสังคมวิทยา รัฐศาสตร์ ศาสนา ศาสตร์ อักษรศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และสังคมศาสตร์ทั่วไป ในรูปแบบบทความวิจัยและบทความวิชาการ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 1 ฉบับ (ธันวาคม)

บรรณาธิการ

พันเอกหญิง รศ.ดร.อารีย์วรรณ สุทธิพงษ์พันธ์

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการภายนอก

ศ.กิตติคุณ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง	มหาวิทยาลัยสยาม	ศ.ดร.ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศ.ดร.พฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ศ. พลตรี ดร.ศรัทธา ชูสวัสดิ์	นักวิชาการอิสระ
ศ.นาวาอากาศโท ดร.สมิทธ สุวรรณ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	รศ.พลตำรวจตรี ดร.นพจุจ คักดีศิริ	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
รศ.ดร.วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	รศ.ดร.พนารัช ปรีดาภรณ์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
รศ.ดร.เอกรัตน์ เอกศาสตร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	รศ.ดร.เฟื่องอรุณ ปรีดีติลล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผศ.ดร.สรวิทย์ ปัดไธสง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	ผศ.ดร.ปองสิน วิเศษศิริ	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
ผศ.ดร.ปรีชฌาณ์ นักพ่อน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	ผศ.ดร.มาตริณี รักษะตานนท์ชัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พลเอก ดร.ชวติ อุ่มสัมฤทธิ์	กองทัพบก	พันเอก ดร.สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ	นักวิชาการอิสระ
พลตรี ดร.อรรถเดช ประทีปอุษานนท์	สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ		

บรรณาธิการภายใน

พันเอกหญิง รศ.ดร.ชัยญาพัทธ์ วิพัฒนานันท์กุล
พันเอกหญิง ผศ.ดร.สิริกาญจน์ เอี่ยมอาจหาญ
พันโทหญิง รศ.บุษดี อรสิริวรรณ
พันโท ผศ.ดร.อภิเชก มนเทียรวิเชียรฉาย

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

นโยบายการตีพิมพ์

1. กองบรรณาธิการจะตรวจสอบบทความว่าอยู่ในขอบเขตเนื้อหาการตีพิมพ์ของวารสารหรือไม่ และบทความต้องปฏิบัติตามคำแนะนำในการเตรียมบทความเพื่อลงตีพิมพ์ที่วารสารกำหนด และใช้เทมเพลตที่วารสารกำหนดเท่านั้น
2. เมื่อกองบรรณาธิการพิจารณาเห็นควรรับบทความไว้พิจารณาตีพิมพ์ จะดำเนินการส่งบทความเพื่อกลั่นกรอง โดยบทความทุกบทความจะต้องผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา อย่างน้อย 3 ท่านต่อบทความ ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกจากหลายสถาบัน โดยผ่านการกลั่นกรองแบบอำพรางสองฝ่าย (Double-blind peer review) โดยปกปิดชื่อผู้แต่งและชื่อผู้ประเมินบทความ
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาของวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด รวมทั้งผู้เขียนบทความต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นโดยเด็ดขาด หากตรวจพบความซ้ำซ้อนถือเป็นความรับผิดชอบของผู้แต่ง
4. บทความ ข้อความ ตารางและภาพประกอบที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นและความรับผิดชอบของผู้แต่งแต่เพียงผู้เดียว ไม่เกี่ยวข้องกับวารสารแต่อย่างใด หากผู้อ่านพบการคัดลอกโดยไม่มีการอ้างอิง โปรดแจ้งกองบรรณาธิการ
5. กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาและตัดสินใจตีพิมพ์บทความในวารสาร

คณะผู้จัดทำ

พันเอกหญิง รศ.ดร.อารีวรรณ สุทธิพงศ์พันธ์
พันโทหญิง รศ.บุษดี อรสิริวรรณ
พันโท ผศ.ดร.อภิเชก มนเทียรวิเชียรฉาย
พันตรีหญิง ผศ.นัฐพร เกียรติบัณฑิตกุล
ร้อยเอก กฤษฎา แก้วเกลี้ยง
ร้อยเอกหญิง วรณัฐา สังข์อ่อง

ออกแบบปก

พันเอก ผศ.ดร.ฐนัส มานวงศ์

ติดต่อวารสาร

บรรณาธิการวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
กองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์ ส่วนการศึกษา
เลขที่ 99 ถ.สุวรรณศร ต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก
รหัสไปรษณีย์ 26001
โทรศัพท์: 0-2241-2691-4 ต่อ 62366
โทรสาร: 0-3739-3492
E-mail: Journal_huso@crma.ac.th

เนื้อหาบทความ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะใด ๆ ที่ปรากฏในวารสารเป็นวาระกรรมของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ และโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าไม่จำเป็นต้องเห็นชอบด้วยและไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่อย่างใด และจะไม่รับผิดชอบต่อข้อผิดพลาดหรือผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ข้อมูลที่ปรากฏในวารสารฉบับนี้

โรงพิมพ์

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
เลขที่ 99 หมู่ 18 ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี 12121
โทร. 0-2564-3104-6 ต่อ 2201-2204
โทรสาร 0-2564-3119
E-mail: print.tu@gmail.com

[Download Here](#)

บรรณาธิการแถลง

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นสื่อกลางเผยแพร่ผลงานทางวิชาการจากหลากหลายสถาบันอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ พ.ศ. 2557 จนในปีนี้ได้ก้าวเข้าสู่ปีที่ 11 โดยมุ่งเน้นเผยแพร่บทความเกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนาประเทศ การทหารและความมั่นคงอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับได้รับความกรุณาจากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของบทความจากหลากหลายสถาบัน จึงทำให้บทความมีคุณภาพและวารสารมีมาตรฐาน ตอบรับสำหรับนักวิชาการที่สนใจนำผลงานทางวิชาการมาเผยแพร่ สำหรับในวารสารฉบับนี้มีบทความที่ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 บทความ ประกอบด้วย

บทความวิจัย จำนวน 6 บทความ และบทความวิชาการ จำนวน 2 บทความ โดยส่วนใหญ่เป็นบทความที่เกี่ยวข้องกับการทหารในหลากหลายมุมมองทั้งในอดีตและปัจจุบัน อาทิ บทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ระหว่างยุคสงครามเย็น ในเรื่องข่าวลือว่าด้วยแผนรวมไทย-ลาว หรือบทความเกี่ยวกับภัยคุกคามในปัจจุบันทั้งด้านการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย และกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ที่เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ และบทความเกี่ยวกับกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำประโยชน์ให้กับสังคมโดยรอบ อีกทั้งยังมีบทความเกี่ยวกับการศึกษาทั้งในเรื่องการเขียนหนังสือราชการ การบริหารกิจการนักเรียน การนิเทศภายใน การดำเนินการตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ซึ่งทุกบทความล้วนให้องค์ความรู้ที่มีประโยชน์ทั้งด้านการศึกษา การพัฒนาประเทศ การทหารและความมั่นคงแก่ผู้อ่าน

กองบรรณาธิการวารสารฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความเหล่านี้จะสร้างประโยชน์ต่อนักวิชาการและผู้สนใจได้นำไปต่อยอดทางวิชาการดังเป้าประสงค์ของวารสารฯ และเราจะพยายามพัฒนาคุณภาพของวารสารฯ ให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

พันเอกหญิง รองศาสตราจารย์ ดร. อารีย์วรรณ สุทธิพงศ์พันธ์

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการแถลง

บทความวิจัย

การศึกษาข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการ: กรณีศึกษา ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ปี 2565 สาริตา เขียววงา	1
ความต้องการจำเป็นในการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต กฤษฎา ประชาญสิทธิ และ อธิภัทร คุโลภาส	16
แนวทางการพัฒนากิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า สาธนี แก้วสืบ และ กนกรัตน์ พงษ์โพธิ์กุล	29
การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ อดิศักดิ์ ไหมทอง และ ธรินธร นามวรรณ	44
การศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล อาคม ใจนแดง วาริช เหมาะทอง และ เพ็ญวิทย์ สัจจาพันธ์	58
แนวทางการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ณัฐสินี ศรีนครชัยเจริญ และ ปองสิน วิเศษศิริ	72

บทความวิชาการ

การค้ำนุชย์ข้ามชาติในประเทศไทย: สถานการณ์ การคุ้มครองเหยื่อและการปราบปราม กุลธิดา มาลาม	87
ข่าวลือว่าด้วยแผนรวมไทย-ลาว ในทศวรรษ 2510 ระหว่างยุคสงครามเย็น สืบสายสยาม ชูศิริ	101

บทปริทัศน์หนังสือ

ก่อร่างเป็นบางกอก กฤษฎา แก้วเกลี้ยง	116
--	-----

CONTENTS

EDITORIAL NOTE

RESEARCH ARTICLES

- A Study of the Incorrect Use of Thai Language in Official Documents: A Case Study of the Academic Division, Chulachomklao Royal Military Academy, 2022 1
Sarisa Khiawnga
- Priority Needs for Student Affairs Management in Kong Thabbok Upatham Changkol Khonsong Tahanbok School Based on the Life Purpose Concept 16
Krit Pachansit and Dhirapat Kulophas
- Guidelines for Developing Voluntary Activities at Chulachomklao Royal Military Academy 29
Sathanee Keawsueb and Kanokrath Phongphotakul
- The Development of Internal Supervision Guidelines using the Professional Learning Community Concept for Schools in Surin Secondary Educational Service Area 44
Adisak Maithong and Tharinthorn Namwan
- A Study of Cadets's Behavior in the Usage of Online Social Media, as Related to the Personal Data Protection Act (PDPA) 58
Arkorn Ngondang Waris Mohtong and Fuangwich Satchapan
- Guidelines for Implementing Learning Recession Recovery Measures of the Secretariat of the Education Council in Educational Opportunity Expansion School in Mueang District, Nakhon Nayok Province 72
Nutsinee Srinakonchaicharoen and Pongsin Viseshsiri

ACADEMIC ARTICLES

- Transnational Human Trafficking in Thailand: Its Situation, Victim Protection, and Suppression 87
Kunthida Malam
- The Rumor about Pan Thaiism in Laos in the Late 1960s during the Cold War 101
Seubsaisiam Choosiri

BOOK REVIEW

- Siamese Melting Pot 116
Krissada Kaewkliang

การศึกษาข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการ : กรณีศึกษา

ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ปี 2565

A Study of the Incorrect Use of Thai Language in Official Documents: A Case Study of the Academic Division, Chulachomklao Royal Military Academy, 2022

สาริสา เขี้ยวงา *

Sarisa Khiawnga

(Received: January 30, 2024; Revised: April 5, 2024; Accepted: April 7, 2024)

บทคัดย่อ

การศึกษาข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการ : กรณีศึกษา ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ปี 2565 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการของส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ด้านการใช้คำ การใช้ประโยค และรูปแบบการเขียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยหนังสือราชการที่ปรากฏในระบบเวียนทราบ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยการสุ่มเลือก จำนวน 120 ฉบับ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 30 มิถุนายน พ.ศ. 2565 ผลการวิจัยพบข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการทั้งสิ้น 3 ด้าน ได้แก่ การใช้คำ การใช้ประโยค และรูปแบบการเขียน ด้านการใช้คำพบข้อบกพร่องจำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การใช้คำไม่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาไทย และการใช้ภาษาไม่เหมาะสม ด้านการใช้ประโยคพบข้อบกพร่องจำแนกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ การเรียงประโยคผิดหลักภาษา การใช้ประโยคที่ไม่สมบูรณ์ การผูกประโยคที่ใช้คำซ้ำกันอยู่ใกล้ชิดกัน และประโยคไม่กระชับและไม่สละสลวย ด้านรูปแบบการเขียนพบข้อบกพร่องจำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การใช้เครื่องหมายวรรคตอนไม่ถูกต้อง และการเว้นวรรคไม่ถูกต้อง

คำสำคัญ: ข้อบกพร่อง การใช้ภาษาไทย หนังสือราชการ

Abstracts

This research aimed to study the incorrect use of the Thai language in 120 official documents collected from the document circulating system of the Academic Division, Chulachomklao Royal Military Academy, between 1 January 2022 and 30 June 2022. The research found that there were three aspects to the incorrect use of the Thai language in official documents, namely: 1) Word choice, 2) Sentence structure, and 3) Writing style. For the word

* ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จ.นครนายก 26001

Academic Division, Chulachomklao Royal Military Academy, Nakhonnayok, 26001 Thailand.

Corresponding Author, E-mail: sarisa.kh@crma.ac.th

choice, two types of incorrect usage were found, including the usage of wrong vocabulary according to Thai linguistic principles and inappropriate levels of linguistic formality. Errors in sentence structure can be classified into four types: use of linguistically incorrect sentence structure, incomplete sentence structure, connecting sentences by linking repeated words close together, as well as overlong and complex sentences. Lastly, errors in writing style appear in the usage of punctuation and incorrect spacing.

Keywords: Error, Thai Language, Official Document

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ อาริยา หุตินทะ (2555, น. 171) ได้ให้ความหมายของการเขียนไว้ว่า การเขียนเป็นการสื่อสารด้วยตัวอักษรเพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ประสบการณ์ ข่าวสาร และจินตนาการไปสู่ผู้อ่าน การเขียนจึงเป็นทักษะที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ กล่าวคือ ต้องใช้ความรู้ หลักการ วิธีการ ผสมผสานกับศิลปะในการเขียน ทั้งความงดงามของภาษาและความประณีต นอกจากนี้ ธนู ทดแทนคุณ (2556, น. 1) ได้ให้ความหมายของการเขียนไว้ว่า การเขียน หมายถึง การเรียบเรียงความคิดในสิ่งที่จะสื่อสารเป็นตัวหนังสืออย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความต้องการ และข้อมูลต่าง ๆ ไปยังผู้อ่าน นภดล จันทรพิบูล (2539, น. 91) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนไว้ว่า การเขียนเป็นการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้และสติปัญญาของมนุษย์ การเขียนสามารถสร้างความสามัคคีในมนุษยชาติและทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จ ส่วนวรวรรณ ศรียาภัย (2557, น. 1) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารสรุปได้ว่าการสื่อสาร หมายถึง การนำสาระความรู้ต่าง ๆ จากผู้ส่งสาร อาศัยสื่อส่งไปยังผู้รับสารด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง ทำให้เกิดการรับรู้ความหมายหรือสาระเรื่องราวตามที่ต้องการ จากข้อความข้างต้นที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าการเขียนเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ โดยใช้ตัวอักษรเป็นสื่อกลางในการส่งสาร มีจุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดเรื่องราว ความรู้ ความคิด ข่าวสาร ตลอดจนความรู้สึกไปยังผู้รับสาร ดังนั้น การเขียนที่ดีย่อมส่งผลให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพที่ดีตามไปด้วย

การเขียนหนังสือราชการ ถือเป็นการเขียนเพื่อการสื่อสารอย่างหนึ่ง เป็นการติดต่อสื่อสารกันระหว่างหน่วยงานหรือภายในหน่วยงานเดียวกัน การติดต่อดังกล่าวจะต้องทำให้เห็นเป็นรูปธรรม กล่าวคือต้องปรากฏหลักฐานการติดต่อเพราะเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติหน้าที่ราชการ (วรวรรณ ศรียาภัย, 2557, น. 131) หนังสือราชการ หมายถึง เอกสารที่เป็นหลักฐานทางราชการ ไม่จำเป็นต้องเป็นรูปเล่ม กระดาษแผ่นเดียว ก็เรียกว่า หนังสือราชการ ได้แก่ หนังสือที่มีไปมาระหว่างส่วนราชการกับส่วนราชการ หนังสือที่มีไปมาระหว่างส่วนราชการกับหน่วยงานเอกชนหรือบุคคลภายนอก เอกสารที่ส่วนราชการจัดทำขึ้นเพื่อเป็นหลักฐานทางราชการ หรือจัดทำขึ้นตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และข้อมูลข่าวสารหรือหนังสือที่ได้รับจากระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (ธนู ทดแทนคุณ, 2556, น. 23-24) การเขียนหนังสือราชการไม่เพียงแต่เป็นการติดต่อสื่อสารเพื่อเก็บเอกสารไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น แต่ต้องสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ เข้าใจตรงกัน

ทั้งผู้ส่งและผู้รับ มีการใช้ภาษาถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาไทยของสำนักงานราชบัณฑิตยสภาและหลักภาษาไทย อันจะส่งผลให้เกิดความเหมาะสม สละสลวยของภาษา อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาประจำชาติไทย

การเขียนหนังสือราชการในปัจจุบันพบว่า ส่วนใหญ่มักมีการใช้ภาษาไทยผิดพลาดและบกพร่องเสมอ ๆ หากไม่ได้รับการแก้ไขทักษะทางด้านการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง จะส่งผลให้การใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการผิดพลาดมากขึ้นได้ในอนาคต สาเหตุสำคัญที่สุดนั้นอาจเป็นเพราะว่า การเขียนเป็นทักษะที่ซับซ้อนยากกว่าการฟัง การพูด และการอ่าน ผู้เขียนที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ดี มีคลังคำศัพท์จำนวนมาก มีความสามารถในการเรียบเรียงถ้อยคำและผูกประโยคให้ถูกต้อง (สุจิต เพียรชอบ, 2539, น. 69) โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นหน่วยงานราชการที่ใช้หนังสือราชการในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานภายนอกและหน่วยงานภายใน อีกทั้งใช้หนังสือราชการเป็นคำสั่งการเพื่อให้ปฏิบัติตาม หรือเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารบางประการให้กำลังพลทราบ บางครั้งการติดต่อประสานงานเกิดความผิดพลาด เนื่องจากการใช้ภาษาที่ไม่ชัดเจน หรือแม้แต่การใช้ภาษาที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง การใช้คำราชาศัพท์ผิด การใช้คำเชื่อมผิด จนทำให้เกิดความสับสนแก่ผู้รับสาร ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการ โดยศึกษาจากหนังสือราชการที่ปรากฏในระบบหนังสือเวียนทราบของส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เพื่อแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการ มีความถูกต้องเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการของส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (สศ.ร.ร.จปร.) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 30 มิถุนายน พ.ศ. 2565

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาในการพิจารณาข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการของส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การใช้คำ การใช้ประโยค และรูปแบบการเขียน โดยจะแบ่งเป็นประเด็นย่อย ได้แก่ การใช้คำ แบ่งออกเป็น การใช้คำไม่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาไทย และการใช้ภาษาไม่เหมาะสม การใช้ประโยค แบ่งออกเป็น การเรียงประโยคผิดหลักภาษา การใช้ประโยคที่ไม่สมบูรณ์ การผูกประโยคที่ใช้คำซ้ำกันอยู่ใกล้ชิดกัน และการเรียบเรียงประโยคไม่กระชับและไม่สละสลวย และรูปแบบการเขียน แบ่งออกเป็น การใช้เครื่องหมายวรรคตอนไม่ถูกต้อง และการเว้นวรรคไม่ถูกต้อง

การทบทวนวรรณกรรม

เปลื้อง ณ นคร (2514, น. 13) ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย สรุปได้ว่า การใช้ภาษาไทย ควรพยายามใช้คำให้ตรงตามความหมายที่ต้องการ เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงคำที่สื่อความหมายไม่ชัดเจนหรือ

ความหมายกำกวม ควรใช้คำที่นิยมใช้ในปัจจุบัน หลีกเลี่ยงคำภาษาต่างประเทศ นอกจากคำนั้นไม่แปลหรือบัญญัติเป็นภาษาไทย ควรใช้คำสั้น ๆ กระชับ กระชับ และใช้คำที่มีศักดิ์เสมอกัน สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2522, น. 8-9) ได้กล่าวถึงการใช้คำผิด สรุปได้ว่า การใช้คำผิดเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ กันไป เช่น ไม่รู้ความหมายที่แท้จริงของคำศัพท์ ใช้คำซ้อนในความหมายที่ต่างออกไป ใช้คำบอกอาการหรือคำขยายผิด ใช้คำผิดกาลเทศะ ใช้คำผิดพจน์ ผิดเพศ ผิดโลกีย์ และผิดกล เขียนผิดอักขรวิธีหรือผิดเสียง กรมวิชาการ (2532, น. 54-61) ได้กล่าวถึงการใช้อย้อคำให้มีประสิทธิภาพ สรุปได้ว่า การใช้อย้อคำให้มีประสิทธิภาพควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ การใช้อย้อคำให้ตรงความหมาย การใช้อย้อคำให้ตรงกับค่านิยมของผู้ใช้ในภาษาเดียวกัน การใช้อย้อคำให้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล การใช้อย้อคำไม่ซ้ำซาก และการใช้อย้อคำให้เห็นภาพ สายใจ ทองเนียม และ สุกัลยา อำพิน (2537, น. 17-22) ได้กล่าวถึงการให้คำให้ถูกต้องตามหลักภาษาไทย สรุปได้ว่า การใช้ภาษานั้นควรสะกดคำให้ถูกต้อง ใช้คำให้ถูกต้องตามชนิดของคำ การเว้นวรรคตอนที่ถูกต้อง และใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกันแต่ใช้ในโอกาสต่างกันให้ถูกต้อง พนมพร นิรุญทวี และ เทพี จรัสจรวงเกียรติ (2538, น. 44-49) ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับข้อคำนึงในการเขียน สรุปได้ว่า การเขียนไม่ควรใช้คำซ้ำซาก ใช้คำให้ถูกต้องตามความนิยม และควรระมัดระวังเรื่องการให้คำและสำนวนต่างประเทศ ศัพท์เฉพาะทางวิชาการ คำพ้องสมัย คำที่ใช้ในการประพันธ์ ภาษาหนังสือพิมพ์ ภาษาโฆษณา ลดาวัลย์ ศรีวงษ์ (2543, น. 1-21) ได้กล่าวถึงข้อบกพร่องในการใช้คำในงานเขียน สรุปได้ว่า สาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้งานเขียนมีข้อบกพร่อง ได้แก่ การใช้คำลักษณะนามผิด การใช้คำบุพบทผิด การใช้คำอาการนามผิด การใช้คำราชาศัพท์ผิด การใช้คำผิด การใช้คำภาษาต่างประเทศ การเรียงลำดับคำผิดตำแหน่ง การใช้คำกำกวม และการใช้คำฟุ่มเฟือย จากการศึกษาเรื่องการใช้คำสรุปได้ว่า ข้อบกพร่องในการใช้คำผิดมีหลากหลายลักษณะ เช่น การสะกดการันต์ผิด การใช้คำผิดความหมาย การใช้คำราชาศัพท์ผิด การใช้คำกำกวม การใช้คำฟุ่มเฟือย ซึ่งทำให้เกิดข้อบกพร่องในงานเขียนได้

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2541, น. 209-210) ได้อธิบายความหมายของประโยคไว้ สรุปได้ว่า ประโยคหมายถึง ถ้อยคำที่มีครบทั้ง 2 ภาค คือ ภาคประธานและภาคแสดง ภาคประธาน คือ ส่วนแรกที่กล่าวขึ้นก่อนภาคแสดง คือ ส่วนที่แสดงกิริยาอาการของประธาน ดังนั้น ประโยค คือ ความสัมพันธ์ของกลุ่มคำที่มีใจความสมบูรณ์ ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (2516, น. 141) ได้อธิบายลักษณะของภาคประธานและภาคแสดงของประโยค สรุปได้ว่า ภาคประธาน คือ ส่วนที่กล่าวขึ้นก่อน ให้รู้ว่าเป็นส่วนสำคัญของข้อความ อาจเป็นผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำก็ได้ ภาคแสดง คือ ส่วนที่แสดงอาการของประธานให้ได้ความครบถ้วน ถ้ากริยาเป็นกริยาที่ไม่ต้องการกรรม มีกริยาเพียงตัวเดียวก็ได้ใจความ ถ้ากริยานี้เป็นกริยาที่ต้องมีกรรม ก็ต้องมีกรรมมารับจึงจะได้ใจความสมบูรณ์ และยังอาจมีส่วนขยายกรรม ขยายกริยา เพื่อให้ได้ใจความชัดเจนขึ้นด้วย สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2522, น. 67-69) กล่าวถึงลักษณะประโยคที่บกพร่อง สรุปได้ว่า ประโยคที่มีความบกพร่อง ได้แก่ ประโยคที่ขาดบทสำคัญ ประโยคที่ใช้คำประพันธ์สรรพนามผิด ประโยคที่วางภาคขยายผิด การใช้ประโยคกรรมวางผิด ประโยคที่ใช้คำบอกอดีตกาลเกินความจำเป็น และประโยคที่เป็นสำนวนต่างประเทศ สนิท ตั้งทวี (2528, น. 97-101) ได้กล่าวถึง ลักษณะของประโยคที่ไม่เหมาะสม สรุปได้ว่า ลักษณะของประโยคที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ ขาดคำ คำเกิน เรียงคำผิดลำดับ ประโยคไม่จบ ใช้คำซ้ำ ๆ ใช้คำที่ไม่จำเป็น ใช้ประโยคยาวเกินไป และ

ใช้ประโยคคำถาม จากการศึกษาเรื่องการใช้ประโยคสรุปได้ว่า ประโยคประกอบด้วยภาคประธานและภาคแสดง การเขียนประโยคที่ทำให้เกิดข้อบกพร่อง คือ ประโยคที่ขาดบทประธาน บทกริยา บทกรรม และบทขยาย นอกจากนี้ยังมีการใช้ประพจน์สรรพนามผิด การวางส่วนขยายผิดที่ การใช้คำซ้ำกันโดยไม่จำเป็น การใช้ประโยคยาวเกินไป และการใช้สำนวนต่างประเทศในประโยค

เสนีย์ วิลาวรรณ (2529, น. 106-108) ได้กล่าวถึงการใช้เครื่องหมายวรรคตอน สรุปได้ว่า เครื่องหมายวรรคตอนที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ เครื่องหมายมหัพภาค (.) จะใช้เมื่อจบข้อความในประโยคและกำกับอักษรย่อ เครื่องหมายจุลภาค (,) จะใช้เว้นวรรคคำหรือข้อความในประโยค เครื่องหมายอัฒภาค (;) ใช้แยกข้อความซึ่งเป็นประโยคขยายหลาย ๆ ประโยคออกจากกันให้เห็นชัด เครื่องหมายปรัศนี (?) ใช้บอกคำถาม เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) ใช้บอกคำอุทานหรือคำแสดงความรู้สึกทางใจ เช่น ตกใจ ประหลาดใจ เครื่องหมายนลิขิต (()) ใช้คั่นข้อความอธิบายหรือขยายข้างหน้า เครื่องหมายอัญประกาศ (“ ”) ใช้คั่นข้อความที่เป็นคำพูดของผู้อื่นหรือยกมาจากที่อื่น เครื่องหมายยัติภังค์ (-) ใช้แสดงการติดต่อของคำหรือพยางค์ที่แยกจากกัน เครื่องหมายยมก (๑) ใช้ซ้ำคำ วลี หรือประโยค เครื่องหมายไปยาลน้อย (๑) ใช้ย่อคำที่รู้จักกันทั่วไป เครื่องหมายไปยาลใหญ่ (๑๑) ใช้ละข้อความตอนปลายหรือตอนกลาง เครื่องหมายไข่ปลา (...) ใช้ละข้อความที่ไม่ต้องการ เครื่องหมายเสมอภาค (=) ใช้บอกความเท่ากัน เครื่องหมายสญประกาศ () ใช้เน้นข้อความสำคัญหรือให้ผู้อ่านสังเกตเป็นพิเศษ เครื่องหมายบุพสญญา (”) ใช้แทนคำหรือข้อความข้างบน และเครื่องหมายวรรค () ใช้แยกคำหรือความที่ไม่ต่อเนื่องกัน นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงเครื่องหมายวรรคตอนที่จำเป็น สรุปได้ว่า เครื่องหมายปรัศนี (?) ใช้บอกคำถาม ถ้าไม่ใช่คำถามจะใช้ไม่ได้ เครื่องหมายยัติภังค์ (-) ใช้แทนคำว่า “หรือ” “ถึง” “กับ” และใช้แสดงการติดต่อของคำหรือพยางค์ที่แยกจากกัน โดยยัติภังค์จะอยู่ติดกับคำหรือพยางค์ข้างหน้า เครื่องหมายยมก (๑) ใช้ซ้ำคำ วลี หรือประโยค คำซ้ำที่ใช้เครื่องหมายยมกแทนจะต้องเป็นคำคำเดียวกัน ถ้าต่างกันจะใช้เครื่องหมายยมกไม่ได้ เครื่องหมายไปยาลน้อย (๑) ใช้ย่อคำที่รู้จักกันทั่วไป เวลาอ่านต้องอ่านเต็มตามคำเดิม และเครื่องหมายไปยาลใหญ่ (๑๑) ใช้ละข้อความตอนปลายหรือตอนกลาง หากละข้อความตอนปลายจะอ่านว่า “ละ” หากละข้อความตอนกลางจะอ่านว่า “ละถึง” ราชบัณฑิตยสถาน (2551, น. 21-22, 35, 51) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ ที่มักใช้ในปัจจุบันเพิ่มเติมอีก ได้แก่ เครื่องหมายวงเล็บเหลี่ยม [] ใช้กันคำหรือข้อความที่ขยายหรืออธิบายจากข้อความอื่นในอีกลักษณะหนึ่ง เมื่อข้อความนั้นได้ใช้เครื่องหมายวงเล็บแบบอื่นด้วย เครื่องหมายปีกกา { } ใช้สำหรับควงคำหรือข้อความซึ่งอยู่คนละบรรทัดเข้าด้วยกันเพื่อให้รู้ว่าเป็นกลุ่มเดียวกันหรือเชื่อมโยงกัน อาจใช้เพียงข้างใดข้างหนึ่งก็ได้ เครื่องหมายทับ (/) ใช้คั่นตัวเลข หรือคั่นระหว่างคำ แทนคำว่า “หรือ” และคำว่า “ต่อ” และเครื่องหมายทัณฑฆาต (̣) ใช้สำหรับฆ่าอักษรที่ไม่ต้องการออกเสียง จากการศึกษาเรื่องการใช้เครื่องหมายวรรคตอนสรุปได้ว่า การใช้เครื่องหมายวรรคตอนควรใช้ให้ถูกต้องตามหลักการใช้เครื่องหมายวรรคตอน เพราะเครื่องหมายวรรคตอนบางตัว หากใช้ผิดจะทำให้ความหมายผิดไปด้วย

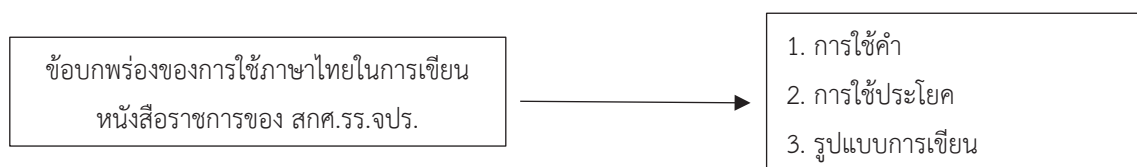
ชูศรี ศรีแก้ว (2527, น. 117-118) ได้กล่าวถึงการเว้นวรรคตอนในภาษาไทย สรุปได้ว่า การเว้นวรรคตอนในการเขียนภาษาไทย มี 2 ลักษณะ คือ การเว้นวรรคใหญ่และการเว้นวรรคเล็ก การเว้นวรรคใหญ่เป็นการเว้นระหว่างประโยค โดยจะเว้นช่องไฟกว้างประมาณ 2 ช่วงตัวพิมพ์ เป็นการเว้นระหว่างอนุพยางค์ กลุ่มคำ

หรือระหว่างคำก็ได้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ส่วนการเว้นวรรคเล็กจะเว้น 1 ช่วงตัวพิมพ์ โดยจะใช้ตามหลักการเว้นวรรคของสำนักงานราชบัณฑิตยสภา สุพรรณ อุดมโชค (2527, น. 28) ได้กล่าวถึงการเว้นวรรคตอนในภาษาไทย สรุปได้ว่า การเขียนหนังสือภาษาไทยมีลักษณะแตกต่างจากภาษาอื่น คือ ไม่ใช่เครื่องหมายกำกับวรรคตอนเมื่อจบประโยค แต่ใช้วิธีเว้นวรรคเมื่อต้องการให้เห็นตอนหนึ่งตอนใดเด่นชัด การเว้นวรรคเป็นเรื่องสำคัญในภาษาไทย เพราะเป็นเครื่องบอกว่าจบประโยคและจบข้อความ ต้องเว้นวรรคเมื่อจบประโยคจริง ๆ เพราะภาษาไทยมีคำประสมอยู่มาก คำประสมจะมีความหมายเปลี่ยนไปถ้าเขียนผิดวรรคตอน พะอบ โปษกฤษณะ (2544, น. 71) ได้กล่าวถึงการเว้นวรรคตอนในภาษาไทยสรุปได้ว่า ภาษาไทยไม่ใช่เครื่องหมายวรรคตอนเป็นเครื่องหมายแบ่งตอนของข้อความ แต่ใช้วิธีเว้นวรรคเพื่อให้เข้าใจว่าจบความตอนหนึ่ง ๆ การเว้นวรรคตอนจึงสำคัญมาก เพราะถ้าเว้นวรรคผิดก็จะทำให้เสียความไป โดยเฉพาะคำประสมที่ถูกแยกไปอยู่อีกวรรคหนึ่ง จะทำให้ความหมายเปลี่ยนไป จากการศึกษาเรื่องการเว้นวรรคตอนสรุปได้ว่า การเขียนในภาษาไทยไม่นิยมใช้เครื่องหมายวรรคตอนเมื่อจบประโยค แต่จะใช้การเว้นวรรคตอนเมื่อจบประโยคแทน ดังนั้น ควรคำนึงถึงการเว้นวรรคตอนให้ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการเขียนและการสื่อสาร

ณัฐวรรณ ชั่งใจ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง ข้อบกพร่องของการใช้ภาษาเขียนตอบอัตนัยของนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยรามคำแหง สรุปผลได้ว่า พบข้อบกพร่องในการใช้ภาษา 3 ด้าน ดังนี้ ด้านการใช้คำ ได้แก่ การใช้คำไม่ถูกต้องตรงตามหลักการในภาษาไทย การใช้ภาษาไม่เหมาะสม การใช้ภาษาไม่กระชับ และการใช้ภาษาไม่สละสลวย ด้านการใช้ประโยค ได้แก่ การใช้ประโยคที่ไม่สมบูรณ์ การใช้ประโยคที่เป็นสำนวนต่างประเทศ การใช้ประโยคควนวน การผูกประโยคที่ใช้คำซ้ำอยู่ใกล้ชิดกัน และการผูกประโยคที่มีการซ้ำโครงสร้าง และด้านการใช้รูปแบบการเขียน ได้แก่ การเว้นวรรคผิด การย่อคำในภาษาเขียน การใช้อักษรย่อในภาษาเขียน และการใช้เครื่องหมายผิด นอกจากนี้ สรिता ปัจจุสานนท์ และ กรรฎา สุขุม (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ข้อบกพร่องของการเขียนงานวิชาการของนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สรุปผลได้ว่า ข้อบกพร่องด้านการใช้ภาษาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ข้อบกพร่องด้านการสะกดคำ ได้แก่ ส่วนประกอบของคำผิด ส่วนประกอบของคำไม่สมบูรณ์ ส่วนประกอบของคำเกิน และส่วนประกอบของคำผิดหลายลักษณะ ข้อบกพร่องด้านการใช้คำ ได้แก่ การใช้คำผิดความหมาย การใช้คำที่มีความหมายขัดแย้งกัน การใช้คำปฏิเสธซ้อนคำปฏิเสธ การใช้คำระดับภาษาปาก การใช้คำราชาศัพท์ผิด การใช้คำย่อผิด การใช้คำพุ่มเพื่อย และการใช้คำทับศัพท์โดยไม่จำเป็น และข้อบกพร่องในการเขียนประโยค ได้แก่ โครงสร้างผิด และการใช้สำนวนภาษาต่างประเทศ

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการของส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง คือ หนังสือราชการในระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
2. เก็บข้อมูลจากระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 30 มิถุนายน พ.ศ. 2565 โดยการสุ่มเลือกเฉพาะวันทำการ (ยกเว้นวันหยุดราชการ) วันละ 1-2 ฉบับ รวมเป็น 120 ฉบับ โดยศึกษารวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการ
3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีแนวทางการวิเคราะห์ คือ ใช้พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาข้อบกพร่องด้านการใช้คำไม่ตรงตามความหมายและการสะกดคำผิด ใช้หนังสือลักษณะนามฉบับราชบัณฑิตยสถานและระเบียบกองทัพกว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2563 เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาข้อบกพร่องด้านการใช้คำลักษณะนาม ใช้หนังสือราชศัพท์ฉบับราชบัณฑิตยสภาและบรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 4 : วัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาข้อบกพร่องด้านการใช้คำราชาศัพท์ ใช้หนังสือศัพท์ต่างประเทศที่ใช้คำไทยแทนได้ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาข้อบกพร่องด้านการใช้คำต่างประเทศ ใช้ฐานข้อมูลคำทับศัพท์ของสำนักงานราชบัณฑิตยสภา เพื่อตรวจสอบการเขียนคำทับศัพท์ และศัพท์บัญญัติสำนักงานราชบัณฑิตยสภาเพื่อตรวจสอบการเขียนศัพท์บัญญัติ เว็บไซต์สำนักงานราชบัณฑิตยสภา <https://www.orst.go.th> ใช้หนังสือหลักการใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ หลักเกณฑ์การเว้นวรรค หลักเกณฑ์การเขียนคำย่อ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาข้อบกพร่องด้านการใช้เครื่องหมายวรรคตอนและการเว้นวรรคตอน ใช้หนังสือบรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 3 : ชนิดของคำ วลี ประโยคและสัมพันธ์สาร เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาข้อบกพร่องด้านการใช้คำ วลี ประโยค และการเชื่อมประโยคหลายประโยค นอกจากนี้ยังใช้งานวิจัยที่ศึกษาข้อบกพร่องของภาษาเขียนโดยพบข้อบกพร่องในการใช้ภาษา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้คำ ด้านการใช้ประโยค และด้านการใช้รูปแบบการเขียนเป็นแนวทางในการศึกษา ส่วนข้อบกพร่องด้านอื่น ๆ นั้น ผู้วิจัยนำความรู้จากการศึกษาดำรงของผู้ทรงคุณวุฒิทางภาษาไทยเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา
4. สรุปและอภิปรายผลการวิจัยโดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การศึกษาข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการของส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ที่ปรากฏในลักษณะต่าง ๆ จำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้คำ ด้านการใช้ประโยค และด้านรูปแบบการเขียน โดยปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1. ด้านการใช้คำ ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้คำที่ผิดไปจากหลักการใช้ภาษาไทย ได้แก่ การใช้คำไม่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาไทย และการใช้ภาษาไม่เหมาะสม ดังนี้

1.1 การใช้คำไม่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาไทย พบว่ามี 6 ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำไม่ถูกต้องตรงตามความหมาย การใช้คำไม่ถูกต้องตามไวยากรณ์ การเขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง การใช้คำราชาศัพท์ไม่ถูกต้อง การใช้คำ “เช่น ได้แก่ เป็นต้น เป็นอาทิ” ไม่ถูกต้อง และการใช้คำ “ตาม...นั้น” “ตามที...นั้น” ไม่ถูกต้อง ดังนี้

1.1.1 การใช้คำไม่ถูกต้องตรงตามความหมาย ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้คำไม่ถูกต้องตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เช่น “ด้วย กวย.สกศ.ร.จปร. ได้ตรวจสอบ ความเรียบร้อยของเขตสุขภาพ...” คำที่ขีดเส้นใต้ควรใช้คำว่า “ตรวจ” เนื่องจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556, น. 456) ได้ให้ความหมายว่า “ตรวจ (ก.) พิจารณาดูความเรียบร้อย”

1.1.2 การใช้คำไม่ถูกต้องตามไวยากรณ์ ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้คำลักษณนามไม่ถูกต้อง เช่น “กรรไกรขนาด 8 นิ้ว 4 อัน” ซึ่งลักษณนามของกรรไกรควรใช้คำว่า “เล่ม” มีการใช้คำบุพบทไม่ถูกต้อง เช่น “ผบ.ร.ร.จปร.และคณะถวายเครื่องสังฆทานแก่พระสงฆ์...” คำที่ขีดเส้นใต้ควรใช้คำว่า “แต่” นอกจากนี้ยังมีการใช้คำเชื่อมไม่ถูกต้อง กล่าวคือ มีการวางคำเชื่อมไม่ถูกต้อง เช่น “...เป็นไปด้วยความ เรียบร้อย และมี ความยุติธรรม โปร่งใส” ควรแก้ไขเป็น “...เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีความยุติธรรมและโปร่งใส” มีการใช้คำเชื่อมร่วมกับคำบุพบท เช่น “...ทั้งนี้ในด้านการศึกษาทางทหารและด้านอื่น ๆ” ควรตัดคำบุพบท “ใน” ออก และการใช้คำเชื่อมไม่สัมพันธ์กับเนื้อความ เช่น “สำหรับกองวิชาใดดำเนินการคัดแยกขยะเรียบร้อยแล้วและไม่สามารถหาสถานที่ในการจำหน่ายวัสดุได้” คำที่ขีดเส้นใต้ควรใช้คำว่า “แต่” ในการเชื่อมข้อความ

1.1.3 การเขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง ผลการวิจัยพบว่า มีการสะกดวรรณยุกต์ผิด เช่น “ซุ้มไค้ก ประกอบอาหาร” คำที่ขีดเส้นใต้ควรใช้รูปวรรณยุกต์โทเป็น “ไค้ก” มีการสะกดคำไทยพื้นฐานผิด เช่น “ยกเลิกการประชุมการปรับปรุงแก้ไขคุณวุฒิท้ายอัตรา...” คำที่ขีดเส้นใต้ควรสะกดเป็น “คุณวุฒิ” และมีการสะกดคำทับศัพท์ผิด เช่น “หมึกสำหรับเครื่องทำสำเนาระบบดิจิตอล” คำที่ขีดเส้นใต้ควรสะกดเป็น “ดิจิทัล”

1.1.4 การใช้คำราชาศัพท์ไม่ถูกต้อง ผลการวิจัยพบว่า มีการเขียนพระนามาภิไธยไม่ถูกต้อง ได้แก่ “...จัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 3 มิถุนายน 2565” คำที่ขีดเส้นใต้ควรแก้ไขเป็น “พระบรมราชินี” และมีการใช้คำกริยาราชศัพท์ไม่ถูกต้อง เช่น “ขออนุมัติให้ข้าราชการร่วมเฝ้าทูลละอองพระบาทรับเสด็จและถวายรายงาน สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” คำที่ขีดเส้นใต้ควรแก้ไขเป็น “กราบบังคมทูลรายงาน”

1.1.5 การใช้คำ “เช่น ได้แก่ เป็นต้น เป็นอาทิ” ไม่ถูกต้อง ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้คำว่า “เช่น” คู่กับคำว่า “เป็นต้น” เช่น “...เช่น การจัดทำป้ายรณรงค์/คำขวัญเพื่อปลูกจิตสำนึกให้กำลังพล เป็นต้น” ควรตัดคำว่า “เป็นต้น” ออก มีการใช้ “เช่น” คู่กับคำว่า “และ” เช่น “...เช่น ตู้เสื้อผ้า...และหลอดไฟที่มีความร้อนสูงทุกชนิด” ควรตัดคำว่า “และ” ออก มีการใช้คำว่า “ได้แก่” แต่มีคำว่า “เป็นต้น” หรือมีไปยาลใหญ่ (ฯลฯ) ต่อท้าย เช่น “ได้แก่ ก้อนน้ำประหยัดน้ำ ชักโครกประหยัดน้ำ...เป็นต้น” ควรตัดคำว่า

“เป็นต้น” ออก และมีการใช้คำว่า “อาทิ” กับ “เป็นต้น” คู่กัน เช่น “...อาทิ น้ำมันแก๊สโซฮอล์ ... เป็นต้น” ควรตัดคำว่า “เป็นต้น” ออก

1.1.6 การใช้คำ “ตาม...นั้น” “ตามที่...นั้น” ไม่ถูกต้อง ผลการวิจัยพบว่า มีการเริ่มต้นย่อหน้าด้วยคำว่า “ตาม” “ตามที่” ซึ่งเป็นกรณีที่เคยมีเรื่องติดต่อกันมาแล้ว แต่ไม่จบข้อความด้วยคำว่า “นั้น” เช่น “ตามอ้างถึง กยช.ร.ร.จปร.ขอให้ สกศ.ร.ร.จปร. สํารวจข้อมูลการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาขีดความสามารถและทักษะในการสร้างนวัตกรรม ทั้งในด้านการศึกษาทางทหารและด้านอื่น ๆ โดยให้ส่งข้อมูลถึง กยช.๑ ภายใน 23 มี.ค. 65 สกศ.๑ ขอส่งข้อมูลดังกล่าว ให้ กยช.๑ ทราบ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป” ควรมีคำว่า “นั้น” ต่อท้ายข้อความ ดังนี้ “ตามอ้างถึง กยช.ร.ร.จปร.ขอให้ สกศ.ร.ร.จปร. สํารวจข้อมูลการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาขีดความสามารถและทักษะในการสร้างนวัตกรรม ทั้งในด้านการศึกษาทางทหารและด้านอื่น ๆ โดยให้ส่งข้อมูลถึง กยช.๑ ภายใน 23 มี.ค. 65 นั้น สกศ.๑ ขอส่งข้อมูลดังกล่าว ให้ กยช.๑ ทราบ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป” และมีการเริ่มต้นย่อหน้าด้วยคำว่า “ตาม” ซึ่งเป็นกรณีที่เคยมีเรื่องติดต่อกันมาแล้ว แต่ข้อความที่ตามมานั้นไม่ถูกต้อง เช่น “ตามอ้างถึง ผอ.สกศ.ร.ร.จปร.ได้อนุมัติให้มีการตรวจเยี่ยมบ้านพัก...” ควรแก้ไขเป็น “ตามหนังสือที่ได้อนุมัติให้มีการตรวจเยี่ยมบ้านพัก...”

1.2 การใช้ภาษาไม่เหมาะสม ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้ภาษาไม่เหมาะสมจำแนกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ การใช้ภาษาไม่เป็นทางการ เช่น “...ทางแผนกบริหารการศึกษาได้ประสานกับสาย 4...” ข้อความที่ขีดเส้นใต้ควรแก้ไขเป็น “แผนกส่งกำลังบำรุง” การใช้คำภาษาต่างประเทศ เช่น “...โดย Username และ Password จะแจ้งในกลุ่ม Line ต่อไป” คำที่ขีดเส้นใต้ควรแก้ไขเป็น “...โดยชื่อผู้ใช้และรหัสผ่านจะแจ้งในกลุ่ม ไลน์ต่อไป” และการใช้คำฟุ่มเฟือย เช่น “ขอเชิญเป็นอาจารย์พิเศษทำการสอน นนร.” ควรตัดคำว่า “ทำการ” ออก

2. การใช้ประโยค ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้ประโยคที่ผิดไปจากหลักของการใช้ประโยค ได้แก่ การเรียงประโยคผิดหลักภาษา การใช้ประโยคที่ไม่สมบูรณ์ การผูกประโยคที่ใช้คำซ้ำกันอยู่ใกล้ชิดกัน และการเรียบเรียงประโยคไม่กระชับและไม่สละสลวย ดังนี้

2.1 การเรียงประโยคผิดหลักภาษา ผลการวิจัยพบว่า มีการเรียงลำดับของคำในประโยคผิดหลักภาษา กล่าวคือ มีการเรียงบทกริยาก่อนบทประธาน เช่น “...ซึ่งอาจจะเกิดการหักโค้นของกึ่งและลำต้นได้” ควรแก้ไขเป็น “...ซึ่งอาจทำให้กึ่งและลำต้นหักโค้นได้” มีการเรียงบทกรรมขึ้นก่อนแล้วตามด้วยบทประธานและบทกริยา เช่น “สุนัขดังกล่าว กคศ.สกศ.๑ ไม่ได้เลี้ยงไว้” ควรแก้ไขเป็น “กคศ.สกศ.๑ ไม่ได้เลี้ยงสุนัขดังกล่าวไว้” มีการวางบทขยายประธานผิดตำแหน่ง เช่น “ค่าอาหารแห่งสำหรับใส่บาตรพระสงฆ์ สำหรับผู้บังคับบัญชา” ควรแก้ไขเป็น “ค่าอาหารแห่งของผู้บังคับบัญชาสำหรับใส่บาตรพระสงฆ์” และไม่วางบทกริยาและบทขยายกริยาให้อยู่ใกล้กัน เช่น “ซักซ้อมก่อนการซักซ้อมย่อยในวันที่ 31 พ.ค. 65 เวลา 1600, ซักซ้อมย่อย (1), ซ้อมย่อย (2) ในวันที่ 1 มิ.ย. และ 6 มิ.ย. 65 เวลา 1600 และซ้อมใหญ่ในวันที่ 7 มิ.ย. 65 เวลา 1600 ณ หอประชุม รร.จปร.” ควรแก้ไขเป็น “ซักซ้อมก่อนการซักซ้อมย่อยในวันที่ 31 พ.ค. 65, ซักซ้อมย่อย (1) วันที่ 1 มิ.ย. 65 ซ้อมย่อย (2) วันที่ 6 มิ.ย. 65 และซ้อมใหญ่วันที่ 7 มิ.ย. 65 ซักซ้อมเวลา 1600 ณ หอประชุม รร.จปร.”

2.2 การใช้ประโยคที่ไม่สมบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้ประโยคที่ไม่สมบูรณ์ จำแนกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ ประโยคขาดบทประธาน เช่น “หากต้องการเลี้ยงสุนัขไว้ที่กองวิชา” ควรแก้ไขเป็น “หาก กศ.สศ.ร.ร.จ.ปร. ต้องการเลี้ยงสุนัขไว้ที่กองวิชา” ประโยคขาดบทกริยา เช่น “กศ.สศ.ฯ พิจารณาแล้ว การดำเนินการดังกล่าว...” ควรแก้ไขเป็น “กศ.สศ.ฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า การดำเนินการดังกล่าว...” ประโยคขาดบทกรรม เช่น “...และให้ กศ.ฯ นำไปทำหมันให้เรียบร้อย” ควรแก้ไขเป็น “...และให้ กศ.ฯ นำสุนัขไปทำหมันให้เรียบร้อย” และประโยคขาดบทขยาย เช่น “อจ.สศ.ฯ ชุดต้อนรับอดีตราจารย์...” ควรแก้ไขเป็น “อจ.สศ.ฯ ที่เป็นชุดต้อนรับอดีตราจารย์...”

2.3 การผูกประโยคที่ใช้คำซ้ำกันอยู่ใกล้ชิดกัน ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้คำเชื่อมเพื่อเชื่อมประโยคให้รวมเป็นหน่วยภาษาเดียวกัน มักจะใช้คำซ้ำ ๆ กัน ซึ่งถือว่าเป็นการใช้คำซ้ำซ้อนมากเกินไปจนจำเป้น เช่น “...สายไฟสัญญาณของตัวตรวจจับความเร็วของระบบกันเบรกของรถยนต์” ควรแก้ไขเป็น “...สายไฟสัญญาณตัวตรวจจับความเร็วของระบบกันเบรกของรถยนต์” “ให้กักตัวและตรวจสอบอาการป่วยทุกวัน โดยให้ตรวจหาเชื้อ ด้วยวิธี ATK” ควรแก้ไขเป็น “ให้กักตัวและตรวจสอบอาการป่วยทุกวันโดยตรวจหาเชื้อ ด้วยวิธี ATK”

2.4 การเรียบเรียงประโยคไม่กระชับและไม่สละสลวย ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้คำฟุ่มเฟือยมากเกินไปจนจำเป้น เช่น “ด้วย กวย.สศ.ร.ร.จ.ปร. ได้ตรวจสอบความเรียบร้อยของเขตสุขภาพในพื้นทีรับผิชอบแล้วตรวจพบว่ามีต้นโศกอินเดียขึ้นสูงเลยหลังคาอาคารของกองวิชา ทำให้ท่อระบายน้ำบนหลังคาเกิดการอุดตัน และในห้วงที่ผ่านมามีฝนตก ลมแรงบ่อยครั้ง ซึ่งอาจจะเกิดการหักโค่นของกิ่งและลำต้นได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันหลังคาอาคารชำรุดเสียหาย และเป็นการปรับปรุงทัศนียภาพของกองวิชาให้มีความสะอาดงามตา” ควรแก้ไขเป็น “ด้วย กวย.สศ.ร.ร.จ.ปร. ได้ตรวจความเรียบร้อยของเขตสุขภาพในพื้นทีรับผิชอบแล้วพบว่ามีต้นโศกอินเดียขึ้นสูงเลยหลังคาอาคารของกองวิชา ทำให้ท่อระบายน้ำบนหลังคาอุดตัน และในห้วงที่ผ่านมามีฝนตก ลมแรงบ่อยครั้ง ซึ่งอาจจะทำให้กิ่งและลำต้นหักโค่นได้ ดังนั้นเพื่อป้องกันหลังคาอาคารเสียหาย และปรับปรุงทัศนียภาพของกองวิชาให้มีความสะอาดงามตา”

3. การใช้รูปแบบการเขียน ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้รูปแบบการเขียนที่ผิดไปจากหลักการเขียน จำแนกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การใช้เครื่องหมายวรรคตอนไม่ถูกต้อง และการเว้นวรรคไม่ถูกต้อง ดังนี้

3.1 การใช้เครื่องหมายวรรคตอนไม่ถูกต้อง ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้เครื่องหมายวรรคตอนไม่ถูกต้องจำแนกเป็น 8 ลักษณะ ได้แก่ มีการใช้เครื่องหมายไม้ยมก (๓) ไม่ถูกต้อง กล่าวคือ ใช้เครื่องหมายไม้ยมก (๓) ในตำแหน่งที่ไม่ใช่คำซ้ำ เช่น “...จำนวน 59 นาย ๓ ละ 35 บาท...” ควรแก้ไขเป็น “...จำนวน 59 นาย นายละ 35 บาท...” มีการใช้เครื่องหมายไปยาลน้อย (๓) ไม่ถูกต้อง กล่าวคือ ใช้เครื่องหมาย ๓ เพื่อละประโยคแทนหรือละคำที่ไม่ควรละ เช่น “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ” ควรตัดเครื่องหมาย ๓ ออก มีการใช้เครื่องหมายวงเล็บ () ไม่ถูกต้อง กล่าวคือ ใช้เครื่องหมาย () ในคำที่เป็นคำขยายอยู่แล้ว จึงไม่ต้องใส่เครื่องหมาย () อีก เช่น “ตรวจคัดกรองตามมาตรการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โดยวิธี ATK)” ควรตัดเครื่องหมาย () ออก มีการใช้เครื่องหมายวิภังภาค (:) ไม่ถูกต้อง กล่าวคือ ใช้ - แทนเครื่องหมาย :- เพื่อแจกแจงรายการ เช่น “...จึงแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการความรู้ ... โดยมีรายละเอียด ดังนี้...” ควรแก้ไข

เป็นเครื่องหมาย :- มีการใช้เครื่องหมายทับ (/) ไม่ถูกต้อง กล่าวคือ ใช้เครื่องหมาย / ที่ใช้แทนคำว่า “หรือ” แต่กลับใช้แทนคำว่า “และ” เช่น “กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาสวนสาธารณะ/ปลูกต้นไม้ทดแทน” ควรแก้ไขเป็น “กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาสวนสาธารณะและปลูกต้นไม้ทดแทน” มีการใช้เครื่องหมายยัติภังค์ (-) ไม่ถูกต้อง กล่าวคือ ใช้เครื่องหมาย - ในคำที่ไม่ได้เป็นคำเดียวกันหรือเป็นคำสมาส เช่น “...(เฉพาะพิธีมูทิตาจิต- แต่อดีตครูอาจารย์และนายทหารปกครอง)...” ควรตัดเครื่องหมาย - ออก มีการใช้เครื่องหมายยัติภาค (,) ไม่ถูกต้อง กล่าวคือ ใช้เครื่องหมายยัติภังค์ - แทนเครื่องหมายยัติภาค - เช่น “- อนุมัติในข้อ 3 /ลงนามแล้ว” ควรแก้ไขเป็น “อนุมัติในข้อ 3 /ลงนามแล้ว” และมีการใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) ไม่ถูกต้อง กล่าวคือ ใช้เครื่องหมาย , แทนคำว่า “และ” ใช้เครื่องหมาย , คั่นรายการที่มีเพียง 2 รายการ และคั่นรายการทุกรายการโดยไม่มีคำว่า “และ” ในรายการสุดท้าย เช่น “นายทหารประทวนชาย, หญิง” ควรแก้ไขเป็น “นายทหารประทวนชายและหญิง” “(สีฟ้าอยู่บน, สีขาวอยู่ล่าง)” ควรตัดเครื่องหมาย , ออก “ในวิชาภาษาอังกฤษ, วิชาคณิตศาสตร์, วิชาวิทยาศาสตร์” ควรตัดเครื่องหมาย , ออก แล้วเติมคำว่า “และ” ในรายการสุดท้ายเป็น “ในวิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาวิทยาศาสตร์”

3.2 การเว้นวรรคไม่ถูกต้อง ผลการวิจัยพบว่า มีการเว้นวรรคไม่ถูกต้อง จำแนกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ การเว้นวรรคใหญ่ไม่ถูกต้อง การเว้นวรรคเล็กไม่ถูกต้อง และการเว้นวรรคในที่ที่ไม่ต้องเว้นวรรค ดังนี้

3.2.1 การเว้นวรรคใหญ่ไม่ถูกต้อง ผลการวิจัยพบว่า มีการเว้นวรรคใหญ่ไม่ถูกต้อง ได้แก่ การเว้นวรรคใหญ่ในที่ที่ต้องเว้นวรรคเล็ก เช่น “กวล.สทศ.๑ มีความประสงค์ขอเชิญบุคลากร...” ข้อความที่ขีดเส้นใต้ควรเว้นวรรคเล็กหรือเว้น 1 จังหวะเคาะ เนื่องจากเป็นประโยคเดียวกัน การเว้นวรรคเล็กในที่ที่ต้องเว้นวรรคใหญ่ เช่น “...เป็นไปด้วยความเรียบร้อย กวล.สทศ.๑...” ข้อความที่ขีดเส้นใต้ควรเว้นวรรคใหญ่หรือเว้น 2 จังหวะเคาะ เนื่องจากเป็นการขึ้นประโยคใหม่ และการเว้นวรรคใหญ่ระหว่างชื่อกับนามสกุลไม่ถูกต้อง เช่น “อโณทัย สุขแสงพนมรุ้ง” ข้อความที่ขีดเส้นใต้ควรเว้นวรรคใหญ่หรือเว้น 2 จังหวะเคาะ

3.2.2 การเว้นวรรคเล็กไม่ถูกต้อง ผลการวิจัยพบว่า มีการเว้นวรรคเล็กไม่ถูกต้อง ได้แก่ การเว้นวรรคเล็กระหว่างประโยครวมไม่ถูกต้อง เช่น “...อจ.สทศ.รร.จปร.ปฏิบัติหน้าที่พิธีกรและร่วมซักซ้อมฯ ตามข้อ 2.3” ควรแก้ไขเป็น “...อจ.สทศ.รร.จปร.ปฏิบัติหน้าที่พิธีกร และร่วมซักซ้อมฯ ตามข้อ 2.3” การเว้นวรรคเล็กระหว่างคำนำหน้านามแต่ละชนิดไม่ถูกต้อง เช่น “พ.อ.ผศ.อาศิร” ควรแก้ไขเป็น “พ.อ. ผศ.อาศิร” การเว้นวรรคเล็กระหว่างยศกับชื่อไม่ถูกต้อง เช่น “พ.อ.ปเสฐฐา” ควรแก้ไขเป็น “พ.อ. ปเสฐฐา” การเว้นวรรคเล็กระหว่างตัวหนังสือกับตัวเลขไม่ถูกต้อง เช่น “(4 ชุด ชุดละ 225ข้อ)” ควรแก้ไขเป็น “(4 ชุด ชุดละ 225 ข้อ)” การเว้นวรรคเล็กระหว่างเครื่องหมายต่าง ๆ ไม่ถูกต้อง เช่น “...และไม่ขอรับการสนับสนุนใดๆ” ควรแก้ไขเป็น “...และไม่ขอรับการสนับสนุนใด ๆ” “การแต่งกาย:ชุดปฏิบัติธรรมสีขาว” ควรแก้ไขเป็น “การแต่งกาย : ชุดปฏิบัติธรรมสีขาว” “...(กลุ่มบุตร ทบ.)และหน้าที่” ควรแก้ไขเป็น “...(กลุ่มบุตร ทบ.)และหน้าที่” การเว้นวรรคเล็กหน้าและหลังคำ “ณ” ไม่ถูกต้อง เช่น “...พร้อมณพุทธศาสนสถาน...” ควรแก้ไขเป็น “...พร้อม ณพุทธศาสนสถาน...” การเว้นวรรคเล็กหลังคำ “ว่า” ไม่ถูกต้อง เช่น “...ตรวจพบว่า มีต้นโอศกอินเดียขึ้นสูงเลยหลังคาอาคาร...” ควรแก้ไขเป็น “...ตรวจพบว่า มีต้นโอศกอินเดียขึ้นสูงเลยหลังคาอาคาร...” และการเว้น

วรรคเล็กหน้าอักษรย่อไม่ถูกต้อง เช่น “กตศ.ฯ ได้เตรียมวางแผนทำเอกสาร E-learning สำหรับ น.ร.เรียน ร้อยแล้ว” ควรแก้ไขเป็น “กตศ.ฯ ได้เตรียมวางแผนทำเอกสาร E-learning สำหรับ น.ร.เรียน ร้อยแล้ว”

3.2.3 การเว้นวรรคในที่ไม่ต้องเว้นวรรค ผลการวิจัยพบว่า มีการเว้นวรรคข้อความที่ไม่ต้องเว้นวรรค ได้แก่ การเว้นวรรคระหว่างตำแหน่งหรืออาชีพกับชื่อไม่ถูกต้อง เช่น “พันโทหญิง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุชดี” ควรแก้ไขเป็น “พันโทหญิง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุชดี” การเว้นวรรคระหว่างคำหน้าชื่อที่แสดงฐานะของนิติบุคคลกับชื่อไม่ถูกต้อง เช่น “บริษัท ตรีโซเคิลเอ็นจิเนียริง จำกัด” ควรแก้ไขเป็น “บริษัท ตรีโซเคิลเอ็นจิเนียริง จำกัด” การเว้นวรรคหน้าคำสันธาน “และ” “หรือ” ไม่ถูกต้อง เช่น “ตอบรับการรับฟังการบรรยายสรุป และเยี่ยมชมกิจการ” ควรแก้ไขเป็น “ตอบรับการรับฟังการบรรยายสรุปและเยี่ยมชมกิจการ” การเว้นวรรคหลังอักษรย่อไม่ถูกต้อง เช่น “พ.ท. ผศ. ดร. อภิเชก” ควรแก้ไขเป็น “พ.ท. ผศ. ดร.อภิเชก” การเว้นวรรคทั้งหน้าและหลังเครื่องหมายยัติภังค์ไม่ถูกต้อง เช่น “เวลา 1330 – 1530” ควรแก้ไขเป็น “เวลา 1330-1530” เว้นวรรคหลังเครื่องหมายยัติภาคไม่ถูกต้อง เช่น “– เพื่อกรุณาทราบ” ควรแก้ไขเป็น “–เพื่อกรุณาทราบ” เว้นวรรคหน้าและหลังเครื่องหมายทับไม่ถูกต้อง เช่น “...เครื่องแบบปกติขาว / เครื่องแบบพระราชฐาน ...” ควรแก้ไขเป็น “...เครื่องแบบปกติขาว/เครื่องแบบพระราชฐาน...” การเว้นวรรคหลังเครื่องหมายวงเล็บเปิดและหน้าเครื่องหมายวงเล็บปิดไม่ถูกต้อง เช่น “... (TS 4902 และ TS 5903) ...” ควรแก้ไขเป็น “... (TS 4902 และ TS 5903) ...” และการเว้นวรรคระหว่างประโยคออกเป็นคำหรือข้อความ เช่น “ทั้งนี้ ขอมอบให้แผนกฝึกศึกษา กตค.ฯ...” ควรแก้ไขเป็น “ทั้งนี้ขอมอบให้แผนกฝึกศึกษา กตค.ฯ...”

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการของส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ปี 2565 สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. งานวิจัยการศึกษาข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการ จำแนกออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ การใช้คำ การใช้ประโยค และรูปแบบการเขียน จากการศึกษาพบข้อสังเกตว่า หนังสือราชการที่ปรากฏข้อบกพร่องด้านรูปแบบการเขียนนั้น เนื่องจากผู้เขียนหนังสือราชการไม่ทราบหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สำนักงานราชบัณฑิตยสภากำหนดขึ้นไว้เป็นแนวทางการเขียนที่ถูกต้อง หรืออาจเป็นผลจากความเคยชินต่อรูปแบบการเขียนที่ผ่านมา ส่วนข้อบกพร่องด้านการใช้คำนั้นมักจะพบในเรื่องการเขียนสะกดคำทับศัพท์และการเขียนคำราชาศัพท์ ซึ่งการเขียนคำทั้ง 2 ชนิดนี้มีหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้เป็นแบบแผนอย่างชัดเจน ผู้เขียนหนังสือราชการไม่ทราบหลักเกณฑ์ดังกล่าว จึงเขียนตามความเข้าใจหรือความเคยชินของตน และด้านการใช้ประโยคมักจะพบข้อบกพร่องด้านการใช้ประโยคไม่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นผลมาจากการนำภาษาพูดมาใช้ในภาษาเขียนที่สามารถละบทประธาน บทกริยา บทกรรม หรือบทขยายได้

2. งานวิจัยการศึกษาข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการ ไม่ปรากฏข้อบกพร่องในการใช้ภาษาไทยบางประเภท เช่น การใช้ประโยคคำถาม โดยพบข้อสังเกตว่า หนังสือราชการจะต้องเขียนด้วยคำที่สื่อความหมายชัดเจน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจสารตามที่ผู้เขียนต้องการโดยไม่ต้องตีความหมายอีก จึงทำให้ไม่พบข้อบกพร่องด้านการใช้ประโยคคำถาม

3. ปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการของส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้านั้น แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

3.1 ผู้เขียนหนังสือราชการไม่ทราบหลักเกณฑ์การเขียน สำนักราชบัณฑิตยสภาได้กำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ไว้เป็นแนวทางที่ถูกต้องสำหรับงานเขียน เช่น พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ หลักเกณฑ์การเว้นวรรค หลักเกณฑ์การเขียนคำทับศัพท์และศัพท์บัญญัติ ข้อบกพร่องจากการไม่ทราบหลักเกณฑ์การเขียนดังกล่าวทำให้ผู้เขียนหนังสือราชการใช้คำผิดและใช้รูปแบบการเขียนผิด ดังจะเห็นได้จากข้อบกพร่องที่ปรากฏในหนังสือราชการมักจะเขียนไม่ตรงตามหลักเกณฑ์ที่สำนักราชบัณฑิตยสภาได้กำหนด

3.2 ผู้เขียนหนังสือราชการใช้แนวเทียบผิด แนวเทียบผิดเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเขียนหนังสือราชการผิด เนื่องจากบางครั้งผู้เขียนใช้ไฟล์เอกสารเดิม แล้วนำมาแก้ไขข้อความให้เป็นปัจจุบัน โดยเข้าใจว่าข้อความต่าง ๆ ที่เป็นของเดิมนั้นถูกต้องแล้ว ดังจะเห็นได้จากหนังสือราชการเกิดข้อบกพร่องในจุดเดิมซ้ำอยู่บ่อยครั้งโดยที่ผู้เขียนไม่ทราบว่าข้อบกพร่อง

3.3 ผู้เขียนหนังสือราชการไม่ระมัดระวังในการเขียน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความเร่งรีบในการเขียนเพื่อให้ทันเวลา เนื่องจากหนังสือราชการบางฉบับเป็นหนังสือด่วนมาก ต้องออกภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว จึงทำให้ไม่มีเวลาตรวจทาน ดังจะเห็นได้จากการสะกดคำไทยพื้นฐานที่ใช้ในชีวิตประจำวันผิด หรือพิมพ์คำตกหล่นไปจนเกิดข้อผิดพลาดดังกล่าว

4. งานวิจัยการศึกษาข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการ สะท้อนปัญหาเรื่องการใช้ภาษาไทยของผู้เขียนหนังสือราชการ และผู้ตรวจหนังสือราชการได้อย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากการพบข้อบกพร่องของหนังสือราชการแทบทุกฉบับ บางฉบับพบข้อบกพร่องหลายประการ บางครั้งผู้เขียนหนังสือราชการก็ไม่คำนึงถึงการใช้ภาษาที่ถูกต้อง หรือผู้ตรวจหนังสือราชการก็ไม่ทราบหลักเกณฑ์การใช้ภาษา ทำให้ปัญหาการใช้ภาษาไทยในหนังสือราชการถูกมองข้ามและละเลยไป

สอดคล้องกับ ปิยนิธย์ เปี่ยมงาม และคณะ (2544) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพิษณุโลก ปีการศึกษา 2544 สรุปผลได้ว่า ลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อผิดพลาดในการใช้คำ การใช้ถ้อยคำสำนวน การใช้โครงสร้างของประโยค การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และการใช้รูปแบบการเขียน ส่วนสาเหตุที่ทำให้เกิดข้อผิดพลาดมีหลายสาเหตุ ได้แก่ ไม่ทราบความหมายของคำ ไม่มีความแม่นยำในการใช้สระ วรรณยุกต์ การันต์ พยัญชนะต้น และตัวสะกดตามมาตรา ไม่เข้าใจหลักการใช้คำตามชนิดของคำ ขาดประสบการณ์ในการเลือกใช้คำให้เหมาะสม ไม่ทราบคำย่อที่ถูกต้อง ใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ใช้คำพ้องเสียงและใช้คำที่มีความหมายไม่เกี่ยวข้องกัน การได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ การเพิ่มหรือตัดคำบางคำ การใช้ถ้อยคำและสำนวนภาษาพูด การใช้ถ้อยคำและสำนวนผิดความหมาย การใช้สำนวนเปรียบเทียบต่างไปจากที่เคยใช้แต่เดิม การไม่ทราบสัญลักษณ์และเครื่องหมายวรรคตอน และไม่มีความแม่นยำในการเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมถูกต้องกับงานเขียนแต่ละประเภท

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ประกอบการเขียนหนังสือราชการของส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และใช้ประกอบการเรียนวิชาภาษาไทย 2 (LG 4002) ในหัวข้อ การเขียนหนังสือราชการ
2. ควรขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งต่อไป เช่น หนังสือราชการของส่วนวิชาทหาร โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า หนังสือราชการของส่วนบริการ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเชิงปริมาณระหว่างกองวิชาเพื่อมุ่งพัฒนาในกลุ่มที่บกพร่องมากที่สุด

องค์ความรู้ที่ได้

หลักการใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการที่ถูกต้องตามหลักภาษาที่สำนักงานราชบัณฑิตยสภา กำหนด อันจะส่งผลให้การสื่อสารระหว่างหน่วยงานมีความกระชับ รวดเร็ว และถูกต้อง อีกทั้งยังเป็นการสร้างค่านิยมให้ใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้อำนวยการกองวิชาอักษรศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านเอกสารการวิจัยพร้อมทั้งสนับสนุนความช่วยเหลือในทุกด้าน และขอขอบคุณกองทุนพัฒนาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ที่สนับสนุนเงินทุนในงานวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2532). *หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะพัฒนา เล่ม 2* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร:คุรุสภาลาดพร้าว.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ อารียา หุตินทะ. (2555). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชูศรี ศรีแก้ว. (2527). *การศึกษาเปรียบเทียบข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2525* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐวรรณ ชั่งใจ. (2560). *ข้อบกพร่องของการใช้ภาษาเขียนตอบอัตนัยของนักศึกษา วิชาเอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธนู ทดแทนคุณ. (2556). *การเขียนสำหรับข้าราชการไทย*. โอเดียนสโตร์.
- นภดล จันทร์เพ็ญ. (2539). *การใช้ภาษาไทย*. ต้นอ้อแกรมมี.
- ประสิทธิ์ กาพย์กลอน. (2516). *การศึกษารายวิชาตามแนวภาษาศาสตร์*. ไทยวัฒนาพานิช.
- ปิยนิตย์ เปี่ยมงาม, ผกาดี ปิกมา, และประสิทธิ์ ชัยเสนา. (2544). *การศึกษาลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพิษณุโลก ปีการศึกษา 2544*. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพิษณุโลก.
- เปลื้อง ณ นคร. (2514). *คำบรรยายวิชาการประพันธ์และหนังสือพิมพ์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). ไทยวัฒนาพานิช.
- ผะอบ โปษภุชณะ. (2544). *ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 7). รวมสาส์น.
- พนมพร นิธิภูหวิ และ เทพี จรัสรุ่งเกียรติ. (2538). *การใช้ภาษาไทย 1*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2551). *หลักการใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ หลักเกณฑ์การเว้นวรรค หลักเกณฑ์การเขียนคำย่อ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน* (พิมพ์ครั้งที่ 7). อรุณการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- ลดาวลีย์ ศรีวงษ์. (2543). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร*. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- วรวรรณ ศรียาภัย. (2557). *การเขียนเพื่อการสื่อสาร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนิท ตั้งทวี. (2528). *ความรู้และทักษะทางภาษา*. โอเดียนสโตร์.
- สรีตา ปัจจุสานนท์ และ กรฎา สุขุม. (2561). *ข้อบกพร่องของการเขียนงานวิชาการของนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สายใจ ทองเนียม และ สุกัลยา อำพิน. (2537). *การใช้ภาษาไทยเพื่อการอาชีพ 1*. เอ็มพันธ์.
- สุจิต เพียรชอบ. (2539). *สอนเขียนอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ ในชุดความรู้ ภาษาไทยสอนให้สนุกเป็นสุขกับการเรียน*. ครูสภา.
- สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2522). *การเขียน*. ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพรรณ อุดมโชค. (2527). *การใช้ภาษาไทยทางธุรกิจ*. พัทธอักษร.
- เสนีย์ วิลาวรรณ. (2529). *แบบฝึกหัดหลักภาษาไทย*. ไทยวัฒนาพานิช.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. (2541). *หลักภาษาไทย*. ไทยวัฒนาพานิช.

ความต้องการจำเป็นในการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกongsทพบกอุปถัมภ์

ช่างกลขนสงทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต¹

Priority Needs for Student Affairs Management in Kong Thabbok Upatham Changkol Khonsong Tahanbok School Based on the Life Purpose Concept

กฤษ ประชาญสิทธิ์^{2*}

ธีรภัทร กุโลภาส³

Krit Pachansit

Dhirapat Kulophas

(Received: February 20, 2024; Revised: April 18, 2024; Accepted: April 21, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกongsทพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนสงทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต โดยผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนกongsทพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนสงทหารบก จำนวน 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกongsทพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนสงทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต ประกอบด้วย 1) งานวินัยและความประพฤตินักเรียน 2) งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 3) งานกิจกรรมแนะแนว ซึ่งทุกงานมีสภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนา คือ งานกิจกรรมแนะแนว รองลงมา คือ งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และงานวินัยและความประพฤตินักเรียน ตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมงานด้านกิจกรรมการแนะแนวมากที่สุด ซึ่งเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับแนวคิดเป้าหมายในชีวิตที่จะนำไปสู่การทำงานในอนาคต

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น การบริหารกิจการนักเรียน เป้าหมายในชีวิต

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกongsทพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนสงทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต

² นิสิตระดับปริญญาโทบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ รองศาสตราจารย์ ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

Educational Administration, Department of Educational Policy Management and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Wang Mai, Pathumwan, Bangkok, 10330 Thailand

*Corresponding Author E-mail: precadetjjeep@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were to study the current state, desirable state, and the priority needs index of student affairs management of Kong Thabbok Upatham Changkol Khonsong Tahanbok School based on the life purpose concept. The informants of this research were the school's administrators and teachers, consisting of 90 people. The research tool used was a 5-point rating scale questionnaire on the present and the desirable states. The statistics used to analyze data were frequency, percent, arithmetic average, standard deviation, and the priority needs index (PNI_{modified}). The results showed that the current and desirable state of the student affairs management of Kong Thabbok Upatham Changkol Khonsong Tahanbok School is based on the life purpose concept. This concept consists of three elements: 1) Discipline and Behavior Activities; 2) Student Support System Activities; and 3) Guidance Activities. Under this concept, the current state is at a moderate level, and the desired state is at a high level. The highest needs for development are guidance activities, the student care system, and the discipline and behavior of students, respectively. The research results demonstrate that there is a need to promote guidance activities the most, which is consistent with the concept of life goals that lead to future employment.

Keywords: Priority Needs, Student Affairs Management, Life Purpose

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษามุ่งให้เยาวชนมีความพร้อมทั้งกาย ใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีความรู้ความสามารถ มีทักษะกระบวนการคิด เป็นคนดี มีคุณธรรม ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ซึ่งสถานการณ์ของโลกในปัจจุบันนี้ การขาดเป้าหมายในชีวิตเป็นอีกหนึ่งปัญหาใหญ่ของคนไทย จากสถานการณ์และแนวโน้มของสังคมไทยในทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ระบุว่า คนไทยยังขาดทิศทางในการดำเนินชีวิต และเป้าหมายของตนเอง แสดงให้เห็นว่า ปัญหาดังกล่าวดำเนินมาถึงปัจจุบัน ซึ่งส่งผลกระทบต่ออนาคต ประเด็นนี้จึงถูกนำไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ให้มีการพัฒนาคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รับฟังผู้อื่น เพื่อเตรียมคนไทยและสังคมให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง ก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ดังนั้น อุดมศึกษาไทยจึงต้องพัฒนาไปสู่การเป็นระบบการศึกษาที่พัฒนาความรู้ที่ตอบสนองการแก้ไขปัญหาวิกฤต และชี้้นำการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชาติและท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) จะเห็นได้ว่า

การพัฒนาการศึกษานั้น มุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์ให้พร้อมสำหรับการเติบโตอย่างรวดเร็วของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ทำให้นักเรียนจำเป็นต้องตระหนักรู้ในเป้าหมายของตนเอง รับรู้เข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างชาญฉลาด เพื่อเป็นกำลังสำคัญสู่การพัฒนาประเทศได้อย่างสมบูรณ์

การพัฒนาตนเองของนักเรียนที่นักจิตวิทยาทั้งในและต่างประเทศมุ่งให้ความสนใจและศึกษาค้นคว้า กันอย่างแพร่หลาย คือ แนวคิดเป้าหมายในชีวิต (Purpose in Life) โดยมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ความมุ่งมั่น และความพยายามสู่เป้าหมาย 2) การรู้คุณค่าของเป้าหมายในชีวิต และ 3) การรับรู้ความสามารถของตนเอง สอดคล้องกับ Bronk (2016) เสนอไว้ว่า เป้าหมายในชีวิต คือ สิ่งที่ตั้งใจไว้ในอนาคตและครอบคลุมการกระทำ ทั้งหมดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ให้สำเร็จ ตระหนักรู้ในเป้าหมายและความสามารถของตนเอง วางแผน ชีวิตตนเอง ตระหนักรู้วิธีการในการเรียนรู้ของตนเอง สามารถควบคุมความคิดและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยมีการติดตามและประเมินความคิดนั้นอย่างเท่าทัน ซึ่งสอดคล้องกับ Locke and Latham (1991) ที่ได้ให้ความหมายของเป้าหมายในชีวิตไว้ว่า เป้าหมายในชีวิตเริ่มจากการที่ตนเองทำการสำรวจความคิดของตนเอง ผ่านทางประสบการณ์หรือการรับรู้ เพื่อค้นหาความต้องการของตนเอง ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดเป้าหมาย ในชีวิตจะเห็นได้ว่า เป้าหมายในชีวิตเป็นแนวทางการพัฒนาด้านตนเองของนักเรียนที่เหมาะสมต่อปัญหา การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพราะเป็นวิธีการที่ช่วยให้มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และ ยังช่วยลดปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนได้ ดังนั้น การส่งเสริมนักเรียนให้มีเป้าหมายในชีวิต จะเป็นการเตรียมความพร้อมรับมือกับโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความคิดและแก้ไขปัญหาเป็น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) นอกจากนี้เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิด ดังกล่าวมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด สถานศึกษาควรผสมผสานแนวคิดดังกล่าวในการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนผ่านกิจกรรมทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร ซึ่งสามารถเกิดขึ้นทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน

งานกิจการนักเรียน ถือเป็นอีกภาระงานที่มีบทบาทในการพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต เนื่องด้วยเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดและการดำเนินงานกิจการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากการเรียน การสอนในห้องเรียน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามในด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม ร่างกาย และ จิตใจ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติที่ดีงาม มีระเบียบวินัย มีความคิดไตร่ตรอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แสวงหาความรู้อยู่เสมอ และรู้จักนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ (ชญาพิมพ์ อูสาโห และคณะ, 2563) ซึ่งกระบวนการพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต สามารถเกิดขึ้นได้จากการส่งเสริมผ่านงานของการบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วย 1) งานวินัยและ ความประพฤตินักเรียน 2) งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 3) งานกิจกรรมแนะแนว ดังนั้น การบริหารงานกิจการนักเรียนจึงมีความสำคัญในการส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาด้านตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ตระหนักถึงอนาคตของตนเอง และมีการเสริมแรงบวกในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายในชีวิตของตนเอง

โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนสงทหารบก มีวิสัยทัศน์ที่ “เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ปลุกฝัง และพัฒนาให้เยาวชนไทยมีวินัย จริยธรรม มีความรู้ และทักษะในสาขาวิชาชีพ ผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างมี

ระบบ เพื่อมุ่งสู่ประชาคมอาเซียน” เมื่อพิจารณาจากผลการประเมินนักเรียนด้านพฤติกรรมของฝ่ายกิจการนักเรียน และสถิติการลาออกก่อนจบการศึกษาในภาพรวม พบว่า นักเรียนมีแนวโน้มที่จะลาออกก่อนจบการศึกษา ซึ่งสะท้อนปัญหาส่วนหนึ่งที่เกิดจากการขาดเป้าหมายในชีวิต จากผลสถิติมีนักเรียนสูงถึง 110 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 950 คนต่อปี ที่ลาออกก่อนจบการศึกษาเนื่องจากขาดเป้าหมายในชีวิตในเรื่องการศึกษา (โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนสงทหารบก, 2565) ดังนั้น โรงเรียนจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนา และเสริมสร้างเป้าหมายในชีวิตของนักเรียน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของวิสัยทัศน์โรงเรียน จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นและปัญหาของการวิจัยในการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียน โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนสงทหารบก โดยใช้กรอบแนวคิดการเสริมสร้างเป้าหมายในชีวิตเป็นฐานในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนสงทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต
2. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนสงทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการวิจัยนี้ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนสงทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต มีขอบเขต 2 ประเด็น คือ 1) การบริหารกิจการนักเรียน และ 2) เป้าหมายในชีวิต
2. ขอบเขตด้านประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนสงทหารบก โดยแบ่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 5 คน ครู จำนวน 85 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 90 คน
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา เก็บข้อมูลและวิจัยตั้งแต่ตุลาคม 2566 ถึงกุมภาพันธ์ 2567

การทบทวนวรรณกรรม

เป้าหมายในชีวิต คือ การกำหนดและพัฒนาเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในชีวิต ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจและการกระทำ ทำให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีทิศทาง รู้คุณค่า และความหมายของตนเอง (Bronk, 2016)

ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเป้าหมายในชีวิต โดยมีแนวคิดของนักวิชาการ ประกอบด้วย Bronk (2016); Crumbaugh and Maholick (1964); McKnight and Kashdan (2009); Schluckebier (2013) เพื่อมาสังเคราะห์ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความมุ่งมั่นและความพยายามสู่เป้าหมาย หมายถึง ความตั้งใจและความอุตสาหะในการเรียน โดยต้องพยายามอย่างหนัก และไม่ยอมแพ้เมื่อเผชิญกับความยากลำบากหรืออุปสรรคที่อาจปรากฏขึ้น เพื่อให้ นักเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายในชีวิตตามที่ตั้งใจไว้

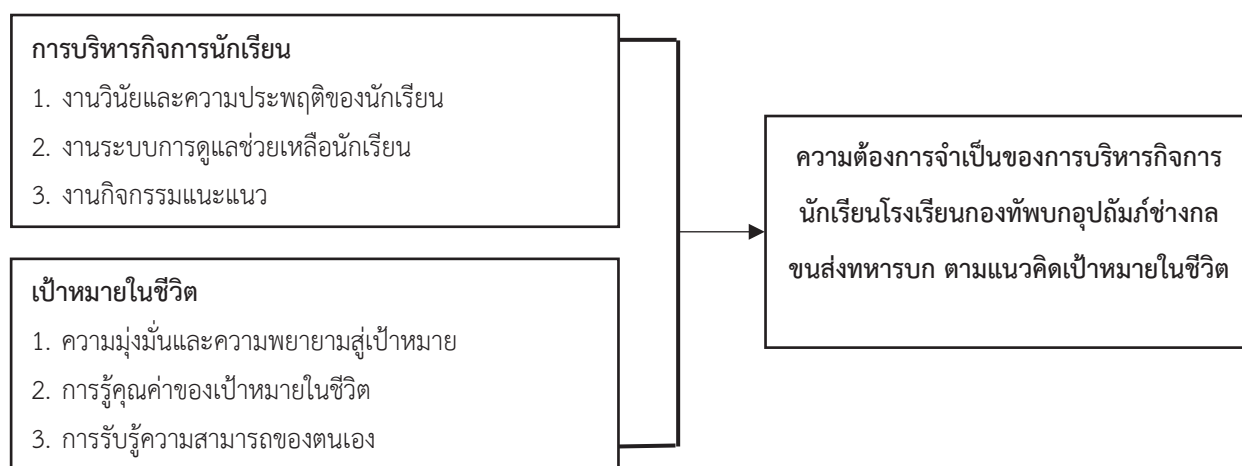
2. การรู้คุณค่าของเป้าหมายในชีวิต หมายถึง ความเข้าใจและรับรู้ถึงความสำคัญของเป้าหมายที่ตั้งไว้ในชีวิต ซึ่งจะเชื่อมโยงกับค่านิยมและความเชื่อ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความมุ่งมั่นในการบรรลุเป้าหมาย

3. การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง ความเชื่อในความสามารถของตนเองในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูล

ประชากร คือ บุคลากรชั้นผู้บริหารและครูทั้งหมดของโรงเรียน จำนวน 90 คน โดยงานนี้ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 5 คน ครู จำนวน 85 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 90 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ คือเป็น นักวิชาการทางด้านบริหารการศึกษา 1 ท่าน นักวิชาการทางด้านจิตวิทยาเป้าหมายในชีวิต 1 ท่าน และผู้บริหารโรงเรียน 1 ท่าน พบว่า คำถามทุกข้อ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 1.00 ผู้วิจัยได้ทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับประชากรผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาความเที่ยง โดยใช้ค่า

สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient: α) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.972 ซึ่งถือว่า มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ได้จริง (ศิริชัย กาญจนวสี, 2556) โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีหนังสือขอความอนุเคราะห์การขอเก็บข้อมูลการวิจัยจากหน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัย เพื่อความสะดวกต่อการเข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานราชการ ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมา คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต ด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

4.3 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต ด้วยค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) ของสุวิมล ว่องวาณิช (2558, น. 62)

$$\text{ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น } (PNI_{Modified}) = \frac{\text{ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ } (I) - \text{ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน } (D)}{\text{ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน } (D)}$$

เมื่อ D = Degree of success (สภาพปัจจุบัน)

I = Importance (สภาพที่พึงประสงค์)

เกณฑ์การประเมิน คือ ดัชนี $PNI_{Modified}$ ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.300 ขึ้นไป ถือว่ามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา

ส่วนการจัดลำดับใช้การเรียงค่าดัชนีจากมากไปหาน้อย ประเด็นที่ดัชนีมีค่ามาก หมายถึง มีความต้องการจำเป็นสูง ต้องได้รับการให้ความสำคัญในการพัฒนาการบริหารมากกว่าหรือก่อน ด้านที่มีค่าดัชนีน้อยกว่า

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 90 ฉบับ ซึ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.556 และครูผู้สอนจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 94.444

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 56.600 และเพศหญิง จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 43.400

อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 45.555 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยที่สุดมีอายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.667

แผนกวิชาของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับครู พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ แผนกวิชา พื้นฐาน จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 46.667 และกลุ่มที่น้อยที่สุด คือ แผนกวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.444

ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานในโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก ระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 31.111 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยที่สุดมีประสบการณ์ทำงานในโรงเรียน กองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก ไม่เกิน 5 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.667

วุฒิการศึกษาสูงสุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี หรือ เทียบเท่า จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 81.111 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยที่สุดมีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาเอก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.111

2. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียน โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิตโดยภาพรวม มีผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1
สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต ในภาพรวม (N=90)

การบริหารกิจการนักเรียน ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่พึงประสงค์ (I)			PNI _{Modified}	ลำดับที่
	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ		
1. งานวินัยและความประพฤติ นักเรียน	3.304	0.623	ปานกลาง	4.284	0.627	มาก	0.297	3
2. งานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	3.251	0.604	ปานกลาง	4.249	0.600	มาก	0.307	2
3. งานกิจกรรมแนะแนว	3.283	0.667	ปานกลาง	4.369	0.548	มาก	0.331	1
เฉลี่ยรวม	3.279	0.632	ปานกลาง	4.301	0.593	มาก	0.312	

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.279$, $\sigma = 0.632$) เมื่อ

พิจารณาตามขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ งานวินัยและความประพฤติ นักเรียน ($\mu = 3.304$, $\sigma = 0.623$) รองลงมา คือ งานกิจกรรมแนะแนว ($\mu = 3.283$, $\sigma = 0.667$) และงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\mu = 3.251$, $\sigma = 0.604$) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.301$, $\sigma = 0.593$) เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ งานกิจกรรมแนะแนว ($\mu = 4.369$, $\sigma = 0.548$) รองลงมา คือ งานวินัยและความประพฤตินักเรียน ($\mu = 4.284$, $\sigma = 0.627$) และงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\mu = 4.249$, $\sigma = 0.600$) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิตจากมากไปหาน้อย ได้แก่ งานกิจกรรมแนะแนว ($PNI_{\text{modified}} = 0.331$) งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.307$) และงานวินัยและความประพฤตินักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.297$)

3. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต รายชื่อดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต รายชื่อ (N=90)

องค์ประกอบเป้าหมาย ในชีวิต	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่พึงประสงค์ (I)			PNI_{modified}	ลำดับที่
	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ		
องค์ประกอบ 1 ความมุ่งมั่น และความพยายามสู่ เป้าหมาย	3.244	0.653	ปานกลาง	4.279	0.654	มาก	0.319	2
องค์ประกอบ 2 การรู้คุณค่า ของเป้าหมายในชีวิต	3.344	0.631	ปานกลาง	4.332	0.557	มาก	0.295	3
องค์ประกอบ 3 การรับรู้ ความสามารถของตนเอง	3.248	0.611	ปานกลาง	4.291	0.562	มาก	0.321	1
เฉลี่ยรวม	3.279	0.621	ปานกลาง	4.341	0.565	มาก	0.324	

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต ในภาพรวมองค์ประกอบที่ 1 - 3 อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.279$, $\sigma = 0.621$) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ 2 การรู้คุณค่าของเป้าหมายในชีวิต มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu = 3.344$, $\sigma = 0.631$) และองค์ประกอบที่ 1 ความมุ่งมั่นและความพยายามสู่เป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\mu = 3.244$, $\sigma = 0.653$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกอนทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนสงทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต ในภาพรวมองค์ประกอบที่ 1 - 3 อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.341$, $\sigma = 0.565$) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ 2 การรู้คุณค่าของเป้าหมายในชีวิต มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu = 4.332$, $\sigma = 0.557$) และองค์ประกอบที่ 1 ความมุ่งมั่นและความพยายามสู่เป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\mu = 4.279$, $\sigma = 0.654$)

ดัชนีความต้องการจำเป็นในการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกอนทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนสงทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต ในภาพรวมองค์ประกอบที่ 1 - 3 มีค่า $PNI_{modified} = 0.324$ ถือว่ามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา โดยองค์ประกอบที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ องค์ประกอบที่ 3 การรับรู้ความสามารถของตนเอง ($PNI_{modified} = 0.321$) และองค์ประกอบที่ 2 การรู้คุณค่าของเป้าหมายในชีวิตน้อยที่สุด ($PNI_{modified} = 0.295$)

4. สรุปความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกอนทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนสงทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต โดยภาพรวม มีผลการวิจัยดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3

ดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกอนทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนสงทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต โดยภาพรวม (N=90)

การบริหารกิจการนักเรียน	ประเด็น	เป้าหมายในชีวิต				เฉลี่ยรวม	ลำดับดัชนีความต้องการจำเป็น
		ความมุ่งมั่นและความพยายามสู่เป้าหมาย	การรู้คุณค่าของเป้าหมายในชีวิต	การรับรู้ความสามารถของตนเอง			
1. งานวินัยและความประพฤตินักเรียน	D	3.311	3.296	3.304	3.304		
	I	4.244	4.322	4.285	4.284		3
	$PNI_{modified}$	0.282	0.311	0.297	0.297		
2. งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	D	3.237	3.248	3.267	3.251		
	I	4.215	4.278	4.256	4.249		2
	$PNI_{modified}$	0.302	0.317	0.303	0.307		
3. งานกิจกรรมแนะแนว	D	3.278	3.241	3.330	3.283		
	I	4.344	4.341	4.422	4.369		1
	$PNI_{modified}$	0.325	0.339	0.328	0.331		

หมายเหตุ. D : Degree of success (สภาพปัจจุบัน), I : Importance (สภาพที่พึงประสงค์), $PNI_{modified}$: Modified Priority Needs Index (ดัชนีความต้องการจำเป็น)

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกอนทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนสงทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต พิจารณาตามขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียน

ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ งานกิจกรรมแนะแนว ($PNI_{modified} = 0.331$) และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ งานวินัยและความประพฤตินักเรียน ($PNI_{modified} = 0.297$) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับตามองค์ประกอบของแนวคิดเป้าหมายในชีวิตในงานกิจกรรมแนะแนว พบว่า การรู้คุณค่าของเป้าหมายในชีวิต มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.339$) และความมุ่งมั่นและความพยายามสู่เป้าหมาย มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{modified} = 0.325$)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาสรุปและอภิปรายผลเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้

1. งานกิจกรรมแนะแนว

ดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิตสูงสุด คือ งานกิจกรรมแนะแนว ($PNI_{modified} = 0.331$) โดยเฉพาะในด้านการรู้คุณค่าของเป้าหมายในชีวิต สะท้อนให้เห็นว่า งานกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษายังคงไม่สอดคล้องและครอบคลุมถึงหลักการของกิจกรรมแนะแนวที่จัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวางแผนให้นักเรียนรู้คุณค่าของเป้าหมายในชีวิตของตนเอง ค้นพบ และพัฒนาศักยภาพของตนเอง เพื่อประสบความสำเร็จตามเป้าหมายในชีวิต เชื่อมโยงกับข้อมูลงานกิจกรรมแนะแนวของสถานศึกษาในปัจจุบัน ที่ยังไม่มี การดำเนินงานเกี่ยวกับการวางแผนให้ผู้เรียนได้ค้นพบและพัฒนาตนเอง มีเพียงการมุ่งเน้นไปที่การชี้แนะและจำกัดกรอบให้ผู้เรียนประกอบอาชีพตามสาขาวิชาที่เรียนและเฉพาะในหน่วยงานและสถานประกอบการบางประเภทเท่านั้น ยังขาดการบริการข้อมูลให้แก่ผู้เรียนว่า ในแต่ละสาขามีเส้นทางอาชีพแยกย่อยเป็นทางเลือก และสามารถนำไปประยุกต์ในเส้นทางอาชีพที่เกี่ยวข้องให้ตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้เรียนแต่ละบุคคลได้อย่างไร ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องส่งเสริม เพื่อให้งานแนะแนวยกระดับบทบาทในการพัฒนาผู้เรียนให้มีเป้าหมายในชีวิต สอดคล้องกับธีราภรณ์ สุ่มมาตย์ (2559) ที่ได้กล่าวไว้ว่า งานกิจกรรมแนะแนวเป็นกระบวนการหรือบริการที่โรงเรียนจัดทำขึ้น เพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้มีการปรับตัวทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ รู้จักเข้าใจตนเองทั้งในด้านความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและบุคลิกภาพรวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ตนอยู่ สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนเองและรับผิดชอบต่อการตัดสินใจนั้น ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ในทุกด้าน จะเห็นได้ว่า งานกิจกรรมแนะแนวมีวัตถุประสงค์เพื่อวางแผนให้นักเรียนค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนวางแผนชีวิตเพื่อไปถึงเป้าหมายในชีวิตของตนเอง อีกทั้งยังตรงกับ Nelsen and Glenn (2013) ที่ได้กล่าวไว้ว่า งานแนะแนวเป็นงานที่ให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบนอกเหนือจากการสอนนักเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและสามารถใช้ความรู้ความสามารถนั้นนำตนเองไปสู่ความสำเร็จและดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ที่มีนโยบายว่า งานกิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง และสามารถตัดสินใจได้ในความต้องการของตนเอง คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งในด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

2. งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกึ่งทพกอุปถัมภ์ข้างกลขนส่งทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิตลำดับที่ 2 คือ งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($PNI_{modified} = 0.307$) สะท้อนให้เห็นว่า งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังคงขาดการมุ่งเน้นในการพัฒนาผู้เรียนให้ตระหนักถึงเป้าหมายในชีวิต หรืออาจให้น้ำหนักในการช่วยเหลือผู้เรียนในด้านนี้ไม่เทียบเท่ากับประเด็นปัญหาอื่น ๆ โรงเรียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนการส่งเสริมผู้เรียนให้มีเป้าหมายในชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการรู้ค่าของเป้าหมายผ่านการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ในฐานะที่เป็นงานที่ช่วยในการคัดแยกนักเรียนเป็นรายบุคคลและแก้ไขปัญหา ส่งเสริม และพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงเป้าหมายในชีวิต เพราะเป้าหมายในชีวิตเปรียบเสมือนเข็มทิศนำชีวิตไปสู่ความสำเร็จตามต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับเกียรติศักดิ์ ศรีทอง (2557) ได้กล่าวไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อทำการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาอย่างมีขั้นตอนที่ชัดเจน และยังสอดคล้องกับ Durrant (2010) ที่กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นงานเพื่อแก้ปัญหานักเรียนเป็นรายบุคคล และต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจความแตกต่างของพฤติกรรม เพื่อหาเหตุผลในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคล และพัฒนาให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของเป้าหมายในชีวิตของตน

3. งานวินัยและความประพฤตินักเรียน

ดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกึ่งทพกอุปถัมภ์ข้างกลขนส่งทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิตลำดับต่ำที่สุด ($PNI_{modified} = 0.297$) เมื่อเทียบกับงานด้านอื่น ๆ คือ งานวินัยและความประพฤตินักเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า งานวินัยและความประพฤตินักเรียนเป็นจุดแข็งของโรงเรียนที่ส่งเสริมศักยภาพให้นักเรียนมีระเบียบวินัย โดยผ่านการอบรมและฝึกฝน ตลอดจนกำกับติดตามพฤติกรรมของนักเรียนตามระเบียบวินัยของโรงเรียน ทำให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง คุณสมบัตินี้ถือเป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถประสบความสำเร็จตามเป้าหมายในชีวิตตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Bernard (1990) กล่าวว่า การพัฒนาความมีวินัยในตนเอง เป็นการพัฒนาจากภายในของนักเรียนที่เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจอารมณ์ พฤติกรรม การควบคุมตนเอง ลักษณะนิสัย ความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต สอดคล้องกับพนัส หันนาคินทร์ (2529) กล่าวว่า งานวินัยและความประพฤติเป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนรู้จักปกครองตนเอง การกระทำตามระเบียบหรือข้อบังคับต่าง ๆ เกิดขึ้นโดยความสมัครใจของผู้ปฏิบัติ คือนักเรียนได้มองเห็นคุณค่าการปฏิบัติตามข้อบังคับที่โรงเรียนสร้างขึ้น เป็นสิ่งที่จะดำรงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อย อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาตนเองให้มีวินัย และคุณสมบัตินี้จะเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายในชีวิตของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารของสถานศึกษาควรมุ่งปรับปรุงและพัฒนางานบริหารกิจการนักเรียนในฐานะเครื่องมือที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเป้าหมายในชีวิต โดยเฉพาะด้านการรู้คุณค่าของเป้าหมายในชีวิต ตามลำดับ

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ได้แก่ งานแนะแนว งานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และคงคุณภาพการรักษางานวินัยและความประพฤติไว้อย่างต่อเนื่อง

ครูควรตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมให้นักเรียนมีเป้าหมายชีวิตที่ดี ให้สอดคล้องกับนโยบายที่ผู้บริหารพัฒนางานกิจการนักเรียนให้สอดคล้องกับแนวคิดเป้าหมายในชีวิต โดยครูจะต้องออกแบบกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนให้ครอบคลุมถึงการมีเป้าหมายในชีวิต โดยเฉพาะการรู้คุณค่าของเป้าหมายในงานแนะแนวผู้เรียน และการคำนึงถึงปัญหาของผู้เรียนอันเกี่ยวกับเป้าหมายในชีวิตในงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต ซึ่งอ้างอิงตามลำดับความต้องการจำเป็นจากผลวิจัย โดยกำหนดวิธีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ควรมีการศึกษาการออกแบบกระบวนการบริการงานแนะแนวและปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริการงานแนะแนวให้กับผู้เรียนเกี่ยวกับเป้าหมายในชีวิต

องค์ความรู้ที่ได้

จากการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการจำเป็นในการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบกมีเป้าหมายในชีวิตที่ดีและชัดเจน เปรียบเสมือนเป็นเข็มทิศ ซึ่งจะทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งในด้านอาชีพและชีวิตส่วนบุคคล โดยมีแนวทางในการพัฒนางานบริหารกิจการนักเรียน ซึ่งจะต้องมุ่งเน้น 3 งานหลัก คือ 1) งานกิจกรรมแนะแนว 2) งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 3) งานวินัยและความประพฤตินักเรียน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยพบว่า ด้านงานกิจกรรมแนะแนว มีความต้องการจำเป็นสูงสุดที่จะต้องพัฒนาเพื่อวางแผนให้นักเรียนรู้คุณค่าของเป้าหมายในชีวิตของตนเอง ค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น ผู้บริหารควรสนับสนุนงานด้านกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเน้นให้นักเรียนรู้คุณค่าของเป้าหมายในชีวิตของตนเอง โดยใช้กระบวนการของกิจกรรมแนะแนว ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง และสามารถคิดตัดสินใจเลือกความต้องการของตนเอง คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งในด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. <https://backoffice.onec.go.th/uploaded/Category/Laws/RuleMetDistEdMnt2550-02-12-2010.pdf>
- เกียรติศักดิ์ ศรีทอง. (2557). การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในอำเภอเกาะสมุย เครื่องช่วยสมุย 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 [ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์].

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ชญาพิมพ์ อุสาโท, สุกัญญา แซ่มซ้อย, นันทรัตน์ เจริญกุล, อีรภัทร ภูโลภาส, สืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา, เพ็ญรา ชูประวัติ และ พงษ์ลิขิต เพ็ชรผล. (2563). *ภาวะผู้นำในการบริหารและการประกันคุณภาพการศึกษา* (ครั้งที่ 4 ฉบับปรับปรุง). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีราภรณ์ สุ่มมาตย์. (2559). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานแนะแนวตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน* ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนวัดตะพงนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Library. https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/57920499.pdf

พนัส หันนาคินทร์. (2529). *หลักการบริหารโรงเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.

โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก. (2565). *รายงานสถิติงานกิจการนักเรียนประจำปีการศึกษา 2565* [เอกสารข้อมูลของสถานศึกษา]. โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกลขนส่งทหารบก.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580*. https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_PlanOct2018.pdf

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. https://academic.obec.go.th/images/document/1559878925_d_1.pdf

สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bernard, B. (1990). *Youth Service: From Youth as Problems to Youth as Resources*. Illinois Prevention Forum. Digitalcommons@uno University of Nebraska. <https://digitalcommons.unomaha.edu/slcek12/12/>

Bronk, K. C. (2016). *Purpose in life: A critical component of optimal youth development*. Springer. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-94-007-7491-9>

Crumbaugh, J. C., & Maholick, L. T. (1964). An experimental study in existentialism: The psychometric approach to Frankl's concept of neogenic neurosis. *Journal of Clinical Psychology*, 20(2), 200–207. [https://doi.org/10.1002/1097-4679\(196404\)20:2<200::AID-JCLP2270200203>3.0.CO;2-U](https://doi.org/10.1002/1097-4679(196404)20:2<200::AID-JCLP2270200203>3.0.CO;2-U)

Durrant, J. E. (2010). *Positive discipline in everyday teaching: Guidelines for educators*. Save the Children. United Nation Girls' Education Initiative (UNIGEI). <https://www.ungei.org/sites/default/files/Positive-Discipline-in-Everyday-Teaching-Guidelines-for-Educators-2010-eng.pdf>

Locke, E., & Latham, G. (1991). A Theory of Goal Setting & Task Performance. *The Academy of Management Review*, 16(2), 480-483. <https://doi.org/10.2307/258875>

McKnight, P., & Kashdan, T. (2009). Purpose in Life as a System That Creates and Sustains Health and Well-Being: An Integrative, Testable Theory. *Review of General Psychology - REV GEN PSYCHOL*, 13(3), 242–251. <https://doi.org/10.1037/a0017152>

Nelsen, J., Lott, L., & Glenn, H. S. (2013). *Positive Discipline in the Classroom: Developing Mutual Respect, Cooperation, and Responsibility in Your Classroom* (4th ed.). Harmony/Rodale.

Schluckebier, M. E. (2013). *Dreams worth pursuing: How college students develop and articulate their purpose in life* [Doctoral dissertation, University of Iowa]. Iowa Research Online. <https://iro.uiowa.edu/esploro/outputs/doctoral/Dreams-worth-pursuing-how-college-students/9983776871502771>

แนวทางการพัฒนากิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

Guidelines for Developing Voluntary Activities at Chulachomklao Royal Military Academy

สารณี แก้วสีบ^{1*}

กนกรัตน์ พงษ์โพธากุล²

Sathanee Kaewsueb Kanokrath Phongphotakul

(Received: January 29, 2024; Revised: April 19, 2024; Accepted: April 21, 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสา 2) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นของกิจกรรมจิตอาสา และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ข้าราชการ นักเรียนนายร้อย และประชาชนในพื้นที่โดยรอบ เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาโดยรวมคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความพึงพอใจ และด้านประสิทธิภาพ สำหรับปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นของกิจกรรมจิตอาสา พบว่า ด้านประสิทธิภาพ คือ จำนวนบุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีไม่เพียงพอ ด้านความพึงพอใจ ผู้ให้ข้อมูลหลักบางกลุ่มเห็นว่า เป็นการบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมและเป็นการเพิ่มภาระงาน ด้านการมีส่วนร่วม คือ ขาดการประสานงานที่ดีกับผู้นำชุมชนในพื้นที่ ดังนั้น แนวทางการพัฒนากิจกรรมจิตอาสา ในด้านประสิทธิภาพ ควรมีการจัดสรรบุคลากร เวลา สถานที่ จัดหางบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอและเหมาะสม ด้านความพึงพอใจ ควรมีการขยายพื้นที่ให้มากขึ้น เพิ่มเติมรูปแบบของกิจกรรมจิตอาสา และด้านการมีส่วนร่วม ควรมีการปลูกฝังการเป็นจิตอาสาเพิ่มขึ้น รวมถึงจัดให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วม

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา กิจกรรมจิตอาสา ผลสัมฤทธิ์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

¹ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จ.นครนายก 26001

Academic Division, Chulachomklao Royal Military Academy, Nakhonnayok, 26001 Thailand.

²รองคณบดีฝ่ายสหกิจศึกษาและอุตสาหกรรมสัมพันธ์ คณะพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จ.กรุงเทพฯ 10800

Associate Dean for Cooperative Education and Industrial Relations, Faculty of Business and Industrial Development, King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Bangkok, 10800 Thailand.

*Corresponding Author, E-mail: kaewsueb@gmail.com

Abstract

This research aimed to: 1) Study the achievements of voluntary activities; 2) Investigate the problems and obstacles encountered during voluntary activities; and 3) Provide guidelines for developing the voluntary activities at Chulachomklao Royal Military Academy (CRMA). The research utilized mixed methodology. The research tools were questionnaires and interviews with key informants such as officers, CRMA cadets, and residents around the area of CRMA. The results indicated that the overall achievement score of the voluntary activities at CRMA was at a high level with higher scores in participation, satisfaction, and efficiency respectively. However, efficiency was found to be a major problem due to the lack of staff, tools, equipment, and facilities. In terms of satisfaction, key informants perceived that participation was compulsory rather than voluntary, burdening them with extra workloads. For participation, there was a lack of coordination with local community leaders. From these findings, the research recommended the following guidelines: 1) To improve efficiency, there should be an appropriate allocation of personnel, time, venues, budget, tools, equipment, and facilities; 2) To improve satisfaction, the target area of voluntary activities should be expanded and more forms of activities should be added; and 3) To improve participation, the principle of selfless service should be instilled more and voluntary activities should be publicized more extensively so that all stakeholders are able to participate in the activities.

Keywords: Guidelines for developing, Voluntary activities, Achievement, Chulachomklao Royal Military Academy

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โครงการจิตอาสา “เราทำความ ดี ด้วยหัวใจ” พระราชทานตามแนวพระราชดำริ เป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชปณิธานในการบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการรวมความสมัครสมานสามัคคีของคนไทยทุกคนในการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์พัฒนาพื้นที่ในชุมชนต่าง ๆ ให้มีความเจริญและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืน ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามพระราชโบายรัฐบาลได้ให้มีการปฏิบัติงานร่วมกันในทุกภาคส่วนราชการเพื่อจัดกิจกรรมจิตอาสาพระราชทาน ในส่วนของกองทัพบก ผู้บัญชาการทหารบกในฐานะกรรมการผู้ประสานงานโครงการจิตอาสาพระราชทานตามแนวพระราชดำริ จึงได้มีคำสั่งจัดตั้งศูนย์ประสานงานและสนับสนุนโครงการจิตอาสาพระราชทานตามแนวพระราชดำริขึ้น (กรมกิจการพลเรือนทหารบก, 2561) เพื่อให้กองทัพบกได้ร่วมสนองพระราชปณิธานของ

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอยู่หัวอย่างป็นรูปธรรม โดยการเชิญชวนให้กำลังพล ครอบครัว และประชาชนได้ร่วมทำกิจกรรมจิตอาสาบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในพื้นที่ชุมชน

สำหรับโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ซึ่งเป็นหน่วยขึ้นตรงของกองทัพบก จึงนำกิจกรรมจิตอาสา “เราทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์” ไว้ในแผนปฏิบัติการ ประจำปี 2565 ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยมีเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมจิตอาสาไม่น้อยกว่า 4 ครั้ง (โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, 2565) และได้ดำเนินกิจกรรมจริงเนื่องในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ รวม 7 ครั้ง รูปแบบของกิจกรรมจิตอาสา ได้แก่ การทำความสะอาดพื้นที่ การตัดแต่งกิ่งไม้ การปลูกต้นไม้ การขุดลอกคูคลอง และการบริจาคเลือด กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้ดำเนินอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาที่ได้ดำเนินการแล้วนั้นได้ผลอย่างไร มีปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างไรบ้าง และแนวทางการพัฒนา กิจกรรมจิตอาสาควรเป็นอย่างไร เพื่อให้กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นไปตามพระราชดำริ มีความยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่โดยรอบ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรมจิตอาสา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าอยู่ในระดับสูง
2. ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

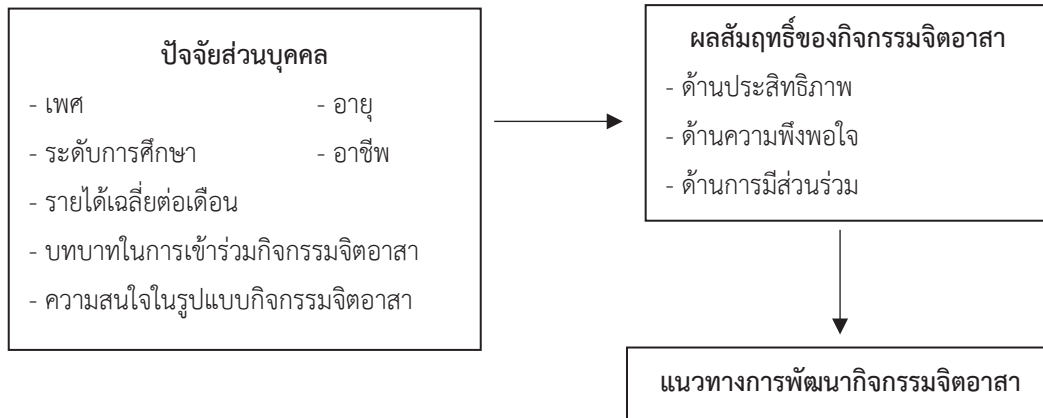
แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ทฤษฎีการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ การประเมินผลสัมฤทธิ์ โครงการ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ และแนวคิดเกี่ยวกับโครงการจิตอาสาพระราชทานตามแนวพระราชดำริ โดยงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อาทิ บุชรา มัยอั้ง (2560) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดกาญจนบุรี ชัยวัฒน์ เอี่ยมประภาส (2561) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุของเทศบาลในภาคตะวันตกของประเทศไทย และไอลตา แถวโพธิ์ (2563) การประเมินโครงการ: โครงการศาสตร์พระราชทานเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

ผู้วิจัยทำการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาในด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) ด้านความพึงพอใจ

(Satisfaction) และด้านการมีส่วนร่วม (Participation) ระดับใด และมีแนวทางการพัฒนากิจกรรมจิตอาสาอย่างไร เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ประชาชนในพื้นที่โดยรอบมีความสุขและมีความสุขเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืน ดังแสดงตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยใช้การประเมินค่าแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจึงใช้การเลือกการกำหนดกลุ่มตัวอย่างการวิจัย โดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น (Non-probability Selection) ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (กัลยา วาณิชยบัญชา, 2555) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสามารถนำมาอ้างอิงเป็นตัวแทนของประชากรกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดเท่ากับ 385 ตัวอย่าง อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการป้องกันความผิดพลาดจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 ตัวอย่าง นอกจากนี้ได้มีการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามทั้งความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผลการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) พบว่า แบบสอบถามมีค่า IOC มากกว่า 0.67 ทุกข้อคำถาม และการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.966 แสดงว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเพียงพอสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 และสมมติฐานการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เป็นรายบุคคล (Individual Interview) และเป็นกลุ่ม (Focus Group Interview) ได้แก่ ผู้นำชุมชน ครู พระภิกษุสงฆ์ ข้าราชการ นักเรียนนายร้อย และประชาชน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่มีการกำหนดประเด็นแนวคำถาม (Guideline) ในเรื่องปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนากิจกรรมจิตอาสา ซึ่งจะทำให้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักไปจนกระทั่งข้อมูลอิ่มตัว

ได้จำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 42 คน จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 และข้อ 3

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน บทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรม และความสนใจในรูปแบบกิจกรรมจิตอาสา โดยเรียงตามลำดับของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีสัดส่วนมากที่สุด ดังนี้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เป็นเพศชาย ร้อยละ 62.30 อยู่ในช่วงอายุ 16-25 ปี ร้อยละ 32.80 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 44.80 มีอาชีพรับราชการ ร้อยละ 30.80 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001- 20,000 บาท ร้อยละ 32.30 เป็นกำลังพลของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ร้อยละ 56.50 และมีความสนใจในกิจกรรมจิตอาสารูปแบบของการทำความสะอาดพื้นที่ ร้อยละ 24.80

2. ผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พบว่า ระดับผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($M = 3.87$, $SD = 0.372$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วม มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.15$, $SD = 0.464$) รองลงมา คือ ด้านความพึงพอใจ ($M = 3.65$, $SD = 0.788$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านประสิทธิภาพ ($M = 3.59$, $SD = 0.616$) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1

ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยรวม ($n = 400$)

ผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสา	M	SD	ระดับผลสัมฤทธิ์	ลำดับ
1. ด้านประสิทธิภาพ	3.59	.616	สูง	3
2. ด้านความพึงพอใจ	3.65	.788	สูง	2
3. ด้านการมีส่วนร่วม	4.15	.464	สูง	1
เฉลี่ยรวม	3.87	.372	สูง	

การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วม ระดับผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ด้านการมีส่วนร่วมโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยในระดับสูง ($M = 4.15$, $SD = 0.464$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กิจกรรมนี้เปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนได้บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ร่วมกัน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.38$, $SD = 0.657$) รองลงมา คือ ประชาชนในชุมชนมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเพิ่มขึ้น ($M = 4.05$, $SD = 0.723$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่ได้หวังผลตอบแทน ($M = 3.76$, $SD = 0.739$) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2

ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
ด้านการมีส่วนร่วม โดยแสดงเป็นรายชื่อ (n = 400)

ด้านการมีส่วนร่วม	M	SD	ระดับผลสัมฤทธิ์	ลำดับ
1. ท่านมีส่วนร่วมโดยตรงในการทำกิจกรรม เช่น การร่วมแรง ร่วมใจ	3.91	.694	สูง	4
2. ท่านมีส่วนร่วมโดยอ้อมในการทำกิจกรรม เช่น การบริจาคเงิน เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์	3.90	.719	สูง	5
3. ท่านสมัครใจและเต็มใจที่จะเสียสละเวลาใน การเข้าร่วมกิจกรรม	3.86	.716	สูง	6
4. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม	3.77	.726	สูง	7
5. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมโดยไม่ได้หวังผลตอบแทน	3.76	.739	สูง	8
6. ประชาชนในชุมชนมีการร่วมแรง ร่วมใจ ในการทำกิจกรรมเพิ่มขึ้น	3.95	.739	สูง	3
7. ประชาชนในชุมชนมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเพิ่มขึ้น	4.05	.723	สูง	2
8. กิจกรรมนี้เปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐและ ภาคเอกชนได้บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ร่วมกัน	4.38	.657	สูงที่สุด	1
เฉลี่ยรวม	4.15	.464	สูง	

2) ด้านความพึงพอใจ ระดับผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
ด้านความพึงพอใจโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยในระดับสูง ($M = 3.65$, $SD = 0.788$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า
กิจกรรมมีผลทำให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.13$,
 $SD = 0.987$) รองลงมา คือ กิจกรรมมีผลทำให้ประชาชนในชุมชนมีความรัก ความสามัคคีเพิ่มขึ้น ($M = 4.02$,
 $SD = 1.105$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กิจกรรมนี้ควรจัดให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ($M = 3.55$, $SD =$
1.239) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3

ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
ด้านความพึงพอใจ โดยแสดงเป็นรายชื่อ (n = 400)

ด้านความพึงพอใจ	M	SD	ระดับผลสัมฤทธิ์	ลำดับ
1. ท่านมีความพึงพอใจในวัตถุประสงค์ของกิจกรรม	3.60	.987	สูง	5
2. ท่านมีความพึงพอใจในการเป็นส่วนหนึ่ง ของกิจกรรม	3.58	1.127	สูง	6
3. ท่านมีความพึงพอใจในรูปแบบของการดำเนิน กิจกรรม	3.60	1.110	สูง	5
4. กิจกรรมมีผลทำให้ประชาชนในชุมชนมีความสุข	3.69	1.058	สูง	4

ด้านความพึงพอใจ	M	SD	ระดับผลสัมฤทธิ์	ลำดับ
5. กิจกรรมมีผลทำให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	4.13	.987	สูง	1
6. กิจกรรมมีผลทำให้ประชาชนในชุมชนมีความรักความสามัคคีเพิ่มขึ้น	4.02	1.105	สูง	2
7. กิจกรรมมีผลทำให้ประชาชนในชุมชนมีความเสียสละเพื่อส่วนรวมมากขึ้น	3.99	1.033	สูง	3
8. กิจกรรมนี้ควรจัดให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	3.55	1.239	สูง	7
เฉลี่ยรวม	3.65	.788	สูง	

3) ด้านประสิทธิภาพ ระดับผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ด้านประสิทธิภาพ โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยในระดับสูง ($M = 3.59$, $SD = 0.616$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รูปแบบของกิจกรรมได้ดำเนินการมีความเหมาะสมกับพื้นที่ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($M = 3.77$, $SD = 0.819$) รองลงมา คือ กิจกรรมจิตอาสาได้มีการวางแผนปฏิบัติตามขั้นตอนของกิจกรรมเป็นอย่างดี ($M = 3.74$, $SD = 0.807$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กิจกรรมดำเนินการตรงตามความต้องการของชุมชน ($M = 3.57$, $SD = 0.778$) ดังแสดงตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4

ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ด้านประสิทธิภาพ โดยแสดงเป็นรายข้อ (n = 400)

ด้านประสิทธิภาพ	M	SD	ระดับผลสัมฤทธิ์	ลำดับ
1. กิจกรรมดำเนินการสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์	3.61	.780	สูง	5
2. กิจกรรมดำเนินการตรงตามความต้องการของชุมชน	3.57	.778	สูง	7
3. พื้นที่โดยรอบโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม	3.60	.809	สูง	6
4. รูปแบบของกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมีความเหมาะสมกับพื้นที่	3.77	.819	สูง	1
5. มีการวางแผนปฏิบัติตามขั้นตอนของกิจกรรมเป็นอย่างดี	3.74	.807	สูง	2
6. จำนวนบุคลากรที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความเหมาะสม เพียงพอ	3.62	.852	สูง	4
7. มีเครื่องมือ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพียงพอกับการดำเนินกิจกรรม	3.65	.792	สูง	3
8. การใช้เวลาในการปฏิบัติกิจกรรมมีความเหมาะสม	3.61	.829	สูง	5
เฉลี่ยรวม	3.59	.616	สูง	

ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. ผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คืออยู่ในระดับสูง

2. ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน บทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา ความสนใจในรูปแบบของกิจกรรมจิตอาสาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าไม่แตกต่างกัน ยกเว้นปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน มีความเห็นต่อผลสัมฤทธิ์กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าแตกต่างกัน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5

ผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตามอายุ

ความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์		df	SS	MS	F	p
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	4	3.035	.759	5.741*	.000
	ภายในกลุ่ม	395	52.214	.132		
	รวม	399	55.250			

หมายเหตุ. * $p \leq .05$

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จำแนกตามอายุ พบว่า มีค่า Sig เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 แสดงว่า ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ช่วงอายุที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า แตกต่างกัน หมายความว่า มีตัวแปรอย่างน้อย 1 คู่ ที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี LSD ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6

ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ จำแนกตามอายุโดยใช้วิธี LSD

อายุ	ค่าเฉลี่ย (M)	16-25 ปี (n=131)	26-35 ปี (n=102)	36-45 ปี (n=50)	46-55 ปี (n=74)	มากกว่า 55 ปี (n=43)
		3.93	3.80	3.97	3.90	3.69
16-25 ปี	3.93		.13364*	-.03989	.02971	.24325*
26-35 ปี	3.80			-.17353*	-.10393	.10961
36-45 ปี	3.97				.06959	.28314*
46-55 ปี	3.90					.21354*
มากกว่า 55 ปี	3.69					

หมายเหตุ. * $p \leq .05$

จากตารางที่ 6 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 16-25 ปี อายุ 36-45 ปี และ 46-55 ปี มีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาแตกต่างกันจากอายุ 26-35 ปี และอายุมากกว่า 55 ปี โดยกลุ่มแรกมีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาสูงกว่า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พบว่า

1) ด้านประสิทธิภาพ ปัญหา อุปสรรคที่พบในการดำเนินกิจกรรมจิตอาสา ได้แก่ จำนวนบุคลากรที่เข้าร่วมกิจกรรม เครื่องมือ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับทำกิจกรรมจิตอาสามีไม่เพียงพอ เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาทับซ้อนกับการทำงานประจำ การจัดแบ่งพื้นที่โดยรอบให้แก่หน่วยขึ้นตรงโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าในการดูแลรับผิดชอบไม่เหมาะสม ขาดการประสานงานที่ดีกับผู้นำชุมชนในพื้นที่ ขาดผู้นำในการทำกิจกรรมแต่ละประเภท ความถนัดหรือความสามารถของจิตอาสาที่ไม่สอดคล้องกับรูปแบบกิจกรรม รวมถึงสภาพอากาศที่ร้อนนับเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมจิตอาสดังความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก “...ขาดแคลนแรงงานกำลังพลปฏิบัติงาน ทำให้งานล่าช้าและไม่เรียบร้อยตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร ขาดแคลนอุปกรณ์ในการทำงาน ซึ่งมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการใช้งาน...” (ข้าราชการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 กรกฎาคม 2566) และ “...บางกิจกรรมไม่ตรงกับความต้องการ ควรสำรวจความต้องการก่อน อยากให้มีการจัดกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการจริง ๆ เช่น ขณะนี้มีงบประมาณเหลือทำบ้านผู้ยากไร้มา 4 หลัง แต่ไม่มีคนทำ อยากให้มีจิตอาสาช่วย...” (ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ชุมชนวัดเขาน้อย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 กรกฎาคม 2566)

2) ด้านความพึงพอใจ กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้มีการดำเนินการในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด เป็นกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ให้แก่ชุมชนโดยรอบโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในกิจกรรมจิตอาสา เนื่องจากเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ดีที่ทำให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความรัก ความสามัคคี ความเสียสละมากขึ้น และยังทำให้พื้นที่โดยรอบชุมชนมีความเป็นระเบียบ สะอาด สวยงาม และมีความปลอดภัย ดังความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก “...พึงพอใจในกิจกรรมมาก ได้รับประโยชน์ต่อส่วนรวมทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นจากพื้นที่ที่สะอาดปลอดภัย เช่น ภูเขาหรือสัตว์อันตราย รวมถึงเป็นพื้นที่ที่ไม่รกรุงรังไม่เปลี่ยว...” (ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาน้อย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 กรกฎาคม 2566) และ “...ทำให้วัดมีความเจริญขึ้น มีความสวยงามเป็นที่น่ารื่นรมย์ถูกอกถูกใจแก่ผู้ที่พบเห็น เป็นแบบอย่างให้กับชุมชน เป็นการพัฒนาจิตใจให้กับผู้ที่พบเห็น บุคคลในชุมชนด้วยมีความคิดที่จะเสียสละ มีความสมัครสมานสามัคคีมากขึ้น ร่วมมือร่วมใจกัน...” (เจ้าอาวาสวัดเขาชะโงก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กรกฎาคม 2566)

แต่สำหรับผู้ให้ข้อมูลหลักในกลุ่มข้าราชการของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าบางส่วนมีความเห็นว่าการเข้าร่วมทำกิจกรรมของกำลังพลควรให้ทำด้วยใจ หรือเป็นจิตอาสาอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นการบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรม และบางส่วนมีความเห็นว่า กิจกรรมจิตอาสาเป็นการเพิ่มภาระงาน มีการใช้เวลาในการทำงานราชการไปทำกิจกรรม ดังความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก “...เป็นการเพิ่มภาระงาน หลีกเลี่ยงการบังคับให้ร่วมกิจกรรมด้วยวิธีต่าง ๆ การทำจิตอาสาต้องทำด้วยใจ ไม่ใช่บังคับมาทำ...” (ข้าราชการโรงเรียนนายร้อย

พระจุลจอมเกล้า, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 กรกฎาคม 2566) และ “...ปัญหาที่เห็นได้ชัด คือ กำลังพลส่วนน้อยต้องมาทำจิตอาสา จำนวนคนไม่เยอะ งานเสร็จช้าเพราะพื้นที่พัฒนาเยอะและกว้างใหญ่ และเหนื่อยมากขึ้น อุปกรณ์และเครื่องมือมีไม่เพียงพอต่อจำนวนกำลังพลทำให้เกิดความล่าช้า ปัญหาสภาพอากาศซึ่งมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน เช่น อากาศร้อนมากถือว่าเป็นอันตรายต่อกำลังพลผู้ปฏิบัติงาน...” (ข้าราชการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 กรกฎาคม 2566)

3) ด้านการมีส่วนร่วม กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่ได้ดำเนินการมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของประชาชนในพื้นที่มีน้อย ขาดการประชาสัมพันธ์ที่จะเชิญชวนให้ประชาชนในชุมชนมีจิตอาสา เพื่อมาร่วมทำกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่อชุมชนของตนเอง รวมทั้งขาดการประสานงานระหว่างโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ากับผู้นำชุมชน ดังความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก “...โดยผู้ปกครองที่มาร่วมกิจกรรมได้ มีประมาณ 10 คน อาจจะมีประชาชนไม่ทราบข่าว แต่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น อยากให้มีการประชาสัมพันธ์เพิ่มเติม...” (ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาน้อย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 กรกฎาคม 2566) และ “...ไม่มีชาวบ้านที่เข้าร่วมเพราะไม่มีคนเข้ามาทำ หรือประสานกับทางผู้ใหญ่บ้าน ไม่มีคนเข้ามาถามความต้องการ และไม่มีคนมาประสานเมื่อมีการเข้ามาทำ...” (ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 14, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 กรกฎาคม 2566)

2. แนวทางการพัฒนากิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พบว่า

1) ด้านประสิทธิภาพ ควรมีการจัดสรรบุคลากร เวลา สถานที่รวมถึงจัดหางบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เพียงพอ เหมาะสมกับกิจกรรมจิตอาสา และควรมีการติดตามประเมินผลของกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ “...จัดหาเครื่องมือที่เหมาะสมในการทำกิจกรรม จัดหาอุปกรณ์ทำความสะอาดให้มากกว่านี้ เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดแรงจูงใจ และร่วมทำกิจกรรมสำเร็จตามเป้าหมาย อุปกรณ์ สป. (สิ่งอุปกรณ์) รถลามาข้างควรสนับสนุน และสนับสนุนอาหาร เครื่องดื่มตามความเหมาะสม...” (ข้าราชการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 กรกฎาคม 2566)

2) ด้านความพึงพอใจ ควรที่จะมีการขยายพื้นที่โดยรอบโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าให้มากขึ้น มีการจัดกิจกรรมเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มเติมรูปแบบของกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา เช่น การให้บริการทางวิชาการ การทำสื่อการเรียน การจัดการจราจรให้กับโรงเรียน การปรับปรุงท่อระบายน้ำ การซ่อมแซมบ้านเรือนที่ชำรุด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้ร่วมกิจกรรมและชุมชนเพิ่มมากขึ้น “...ถ้าเข้ามาช่วยทำในหมู่บ้าน ขยายพื้นที่การทำกิจกรรม เช่น ช่วยทำความสะอาด ขุดลอก ตัดไม้ ตัดแต่งกิ่ง มาให้ถัขึ้น หรือโอกาสพิเศษก็เข้ามาช่วยทำได้ รวมถึงมาพร้อมอุปกรณ์ด้วย...” (ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ชุมชนวัดเขาน้อย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 กรกฎาคม 2566)

3) ด้านการมีส่วนร่วม ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารในการทำกิจกรรมจิตอาสาอย่างทั่วถึง เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วม เพิ่มการประสานงานระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนให้มากขึ้น ปลุกฝังการเป็นจิตอาสาให้แก่ประชาชน รวมถึงให้ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการเพื่อให้รูปแบบของกิจกรรมจิตอาสาตรงตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง “... จริง ๆ แล้วโครงการนี้มันจะคลุมคำว่า บวร บ้าน วัด โรงเรียนนะ มื้อโตได้ของ จิตอาสา คือ ทำความดีด้วยหัวใจโดยไม่หวังผลตอบแทน

ไม่ว่าจะเป็นเรื่องน้ำ เรื่องอาหาร เราต้องเตรียมไปเอง เราจะไม่ไปพึ่ง แต่ละหน่วยเตรียมไว้ให้โดยไม่ไปเบียดเบียน โรงเรียนหรือว่าวัด ...” (ข้าราชการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 สิงหาคม 2566) และ “...ประชาสัมพันธ์ให้จิตอาสามีความทั่วถึงมากขึ้น ต้องการให้มีการรณรงค์ ไม่ใช่แค่โรงเรียนนายร้อยฯ ที่ทำ เราควรที่จะมีการกระจายให้ที่อื่นเข้ามาร่วมกิจกรรม ไปประชาสัมพันธ์ให้เขาทราบว่า มีกิจกรรมแบบนี้อยู่ ให้เขาหาเวลามาร่วมกิจกรรมเหล่านี้ ให้มีหลายส่วนได้เข้ามาช่วยเหลือ จะได้ทำให้เกิดความทั่วถึง แล้วก็การทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ...” (ข้าราชการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 กรกฎาคม 2566)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน บทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา ความสนใจในรูปแบบของกิจกรรมจิตอาสาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมจิตอาสาเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการรวมความสมัครสมานสามัคคีของคนไทยทุกคนในการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ พัฒนาพื้นที่ในชุมชนต่าง ๆ ให้มีความเจริญและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากการปลูกฝังจิตสาธารณะ ความเสียสละ และการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน ดังนั้นประชาชนทุกคนต่างรับรู้เข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการจิตอาสา “เราทำความ ดี ด้วยหัวใจ” พระราชทานตามแนวพระราชดำริเป็นอย่างดี จึงยินดีที่จะเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเป็นการแสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ แต่ปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องอายุ พบว่า ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ามากที่สุด คือ บุคคลที่มีอายุ 16-25 ปี อยู่ในวัยที่ยังเป็นนักเรียน/นักศึกษา จะเห็นได้ว่าโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นสถาบันการศึกษาทางทหารที่มีนักเรียนนายร้อย อายุตั้งแต่ 18-30 ปี เข้ารับการศึกษาอบรมความรู้ทางวิชาการ วิชาทหารและทักษะเสริมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนนายร้อยมีคุณลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดีในทุกสถานการณ์ มีความเข้มแข็งทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความเป็นสุภาพบุรุษ ยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมของการเป็นทหารอาชีพ ดังนั้น กิจกรรมจิตอาสาจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งในกระบวนการผลิตนักเรียนนายร้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำ ปลูกฝังอุดมการณ์ทหาร โดยเฉพาะในด้านความจงรักภักดีและความเสียสละ นอกจากนี้ บุคคลที่มีอายุ 16-25 ปี เป็นช่วงอายุที่ยังไม่มีภาระต้องรับผิดชอบดูแลครอบครัว มีความพร้อมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประยูร ศรีประสาธน์ (2542) ที่นำเสนอว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในสถาบันการเงิน จังหวัดสระแก้ว กล่าวคือ เพศไม่มีความแตกต่างต่อการมีส่วนร่วมในสถาบันการเงิน แต่อายุต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในสถาบันการเงินที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ จตุพร จันทรเพชร (2555) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งภายนอกและภายในของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ คือ การใช้เวลาวางให้เป็นประโยชน์ในการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ การสร้างสรรค์ความเจริญในท้องถิ่น และการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักศึกษากับหน่วยงานอื่น ๆ

2. ผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาในด้านการมีส่วนร่วม ด้านความพึงพอใจ และด้านประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน

ด้านการมีส่วนร่วม เนื่องจากกิจกรรมจิตอาสาเป็นการเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนได้บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ร่วมกัน โดยมีข้าราชการ นักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และประชาชนร่วมกันพัฒนาบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในพื้นที่โดยรอบ สอดคล้องกับ มงคล จันทร์ส่อง (2544) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมจะต้องมีวัตถุประสงค์และรูปแบบของกิจกรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถตัดสินใจได้ว่า จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ หรือไม่ สอดคล้องกับ สิทธิโชค วรรณสันติกุล (2549) ที่กล่าวว่า การที่บุคคลตั้งใจทำงานอย่างไรหรือไม่ ต้องขึ้นอยู่กับแรงจูงใจของเขาเป็นสำคัญ ผู้ที่แสดงพฤติกรรมจิตอาสาหรือเป็นอาสาสมัครก็เช่นกัน ย่อมต้องมีแรงจูงใจในการทำงาน ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมีแรงจูงใจที่สำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า คือ เพื่อเป็นการแสดงถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของประชาชนในชุมชนที่ได้ร่วมแรงร่วมใจกันทำความดีด้วยหัวใจ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการจิตอาสาพระราชทาน

ด้านความพึงพอใจ พบว่า กิจกรรมจิตอาสาทำให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และยังทำให้มีความรัก ความสามัคคีเพิ่มขึ้น รวมถึงประชาชนในชุมชนมีความเสียสละเพื่อส่วนรวมมากขึ้นด้วย กิจกรรมจิตอาสาเหมือนดังเช่นการลงแขกในสมัยก่อนที่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี และการยอมรับกันในชุมชน สอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) จะเห็นได้ว่า ประชาชนในชุมชนมีความพึงพอใจในกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทั้งนี้ เนื่องจากกิจกรรมจิตอาสาสามารถตอบสนองความต้องการแก่ชุมชนทั้งด้านร่างกาย ความปลอดภัย ความรัก การได้รับเกียรติ และความต้องการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิต สอดคล้องกับ จิราพร กำจัดทุกข์ (2552) ที่ให้ความหมายความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกที่เป็นการยอมรับ ความรู้สึกที่ยินดี ความรู้สึกชอบในการได้รับบริการหรือได้รับการตอบสนองตามความคาดหวังหรือความต้องการที่บุคคลนั้นได้ตั้งไว้ สอดคล้องกับ มณี โพธิเสน (2543) ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกยินดี หรือเจตคติที่ดีของบุคคลเมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการของตน ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีในสิ่งนั้น ๆ

ด้านประสิทธิภาพ พบว่า กิจกรรมจิตอาสาบางกิจกรรมนั้นรูปแบบการดำเนินงานยังไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากโครงการจิตอาสา “เราทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์” กองกิจการพลเรือน โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมจิตอาสาตามแผนปฏิบัติการประจำปี ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยแผนปฏิบัติการประจำปี จะมีแผนงาน โครงการ และกิจกรรมอื่น ๆ จำนวนมาก ดังนั้น จึงไม่สามารถที่จะให้ประชาชนในชุมชนได้มีโอกาสให้ร่วมวางแผนเสนอความต้องการได้ทั้งหมด แต่สามารถให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมกับโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าในการปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาด้วยกัน เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมตามพระราชบัญญัติและสมพระเกียรติ

จะเห็นได้ว่า กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ได้ดำเนินกิจกรรมตามนโยบายของกองทัพบก เพื่อสนองพระราชดำริตามโครงการจิตอาสา “เราทำความ ดี ด้วยหัวใจ” ร่วมกับประชาชนในพื้นที่โดยรอบบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การทำความสะอาดพื้นที่ การตัดแต่งกิ่งไม้ การปลูกต้นไม้ การขุดลอกคูคลอง และการบริจาคเลือด นับว่าเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อประชาชน กล่าวคือ ทำให้ประชาชนได้รับความสุขจากการให้ด้วยใจไม่หวังผลตอบแทน และยังเป็นการเปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถ และศักยภาพของจิตอาสาที่เป็นผู้ให้อีกด้วย นอกจากนี้ การที่ประชาชนมีจิตอาสาจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ เนื่องจากกระบวนการพัฒนาคนด้วยจิตอาสาเป็นที่ยอมรับว่า มีผลต่อการพัฒนาความคิดเชิงบวกอันจะเป็นแนวทางอย่างยั่งยืน เพื่อแก้ไขปัญหาในทางสร้างสรรค์ ช่วยลดความเหลื่อมล้ำแตกต่างในสังคมให้น้อยลง ทุกคนร่วมใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยไม่หวังผลตอบแทน มีความสมัครสมานสามัคคี ชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยและมีความสุขสันติ ส่งผลให้สังคมมีความเข้มแข็ง เกิดความเจริญก้าวหน้าอันจะนำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและประเทศชาติจะเกิดความปึกแผ่นที่มั่นคงตลอดไป ตามวัตถุประสงค์ของโครงการจิตอาสา “เราทำความ ดี ด้วยหัวใจ” พระราชทานตามแนวพระราชดำริ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

แนวทางการพัฒนากิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างยั่งยืนและได้ผลสัมฤทธิ์ที่เพิ่มขึ้นในทุกด้าน ผู้ให้ข้อมูลหลักมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านประสิทธิภาพ

ควรจัดหางบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อความต้องการในการทำกิจกรรมจิตอาสาแต่ละครั้ง ควรจัดบุคลากรที่มีความเหมาะสมกับรูปแบบของกิจกรรมจิตอาสา การจัดวัน เวลา ในการทำกิจกรรมจิตอาสาที่เหมาะสม จัดอบรมให้ความรู้ในวัตถุประสงค์ของกิจกรรมจิตอาสาตามแนวพระราชดำริแก่ประชาชนในชุมชน มีการจัดตั้งหน่วยงานสำหรับกิจกรรมจิตอาสาโดยเฉพาะขึ้น การจัดทำแผนปฏิบัติของกิจกรรมจิตอาสาที่ชัดเจน รวมถึงการให้ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่โดยรอบสามารถเสนอรูปแบบของกิจกรรมจิตอาสาที่ตรงตามความต้องการของชุมชน

2. ด้านความพึงพอใจ

ควรเพิ่มรูปแบบของกิจกรรมจิตอาสาให้มีความหลากหลาย มีการขยายพื้นที่การดำเนินกิจกรรมจิตอาสาให้ครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น และเพิ่มความถี่ในการดำเนินกิจกรรมจิตอาสา

3. ด้านการมีส่วนร่วม

ควรมีการปลูกฝังและเพิ่มการประชาสัมพันธ์กิจกรรมจิตอาสาให้ชุมชนได้ทราบอย่างทั่วถึงเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ควรมีการแนะนำส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนนำกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นแบบอย่างในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ามีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมสร้างบ้านพักผู้ยากไร้ โครงการทหารพันธุ์ดี โครงการโรงสีข้าวพระราชทาน ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเหล่านี้ว่าเป็นอย่างไร และควรมีแนวทางการพัฒนาอย่างไร
2. หน่วยขึ้นตรงกองทัพทุกหน่วยได้รับมอบหมายให้มีการดำเนินกิจกรรมจิตอาสา ดังนั้น ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของหน่วยขึ้นตรงกองทัพในแต่ละแห่งให้ผลสัมฤทธิ์เป็นอย่างไร มีความเหมือนหรือแตกต่างกับผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

องค์ความรู้ที่ได้

กิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เป็นกิจกรรมที่จัดทำเพื่อสนองพระราชดำริตามโครงการจิตอาสา “เราทำความ ดี ด้วยหัวใจ” โดยผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมจิตอาสา นอกจากจะเป็นการสร้าง ความสมัครสมานสามัคคี การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ร่วมกัน แล้ว ยังเป็นการแสดงถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังนั้น เพื่อให้กิจกรรมจิตอาสาได้มีการดำเนินต่อไปอย่างยั่งยืน ควรมีแนวทางการพัฒนากิจกรรมโดยที่รูปแบบของกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน มีการจัดหางบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เพียงพอ รวมถึงการปลูกฝังและเพิ่มการประชาสัมพันธ์กิจกรรมจิตอาสาให้ทุกภาคส่วนทราบอย่างทั่วถึง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนพัฒนา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (ด้านการวิจัย) ประจำปี 2566 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการพลเรือนทหารบก. (2561). คำสั่งกองทัพบก (เฉพาะ) ที่ 1697/1 ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน 2561 เรื่อง ศูนย์ประสานงานและสนับสนุนโครงการจิตอาสาพระราชทานตามแนวพระราชดำริของกองทัพบก.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2555). สถิติสำหรับงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 6). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จตุพร จันทรเพชร. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งภายนอกและภายใน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร. ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- จิราพร กำจัดทุกข์. (2552). ความพึงพอใจหลังการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียม ในเขตกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร. ไม่ได้ตีพิมพ์]. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชัยวัฒน์ เอี่ยมประภาส. (2561). ผลสัมฤทธิ์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุของเทศบาลในภาคตะวันตกของประเทศไทย. วารสารราชชนก, 15(34), 39-51.
- บุษรา มัยอั้ง. (2560). สัมฤทธิ์ผลของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดกาญจนบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร. ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- ประยูร ศรีประสาธน์. (2542). ปัจจัยส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาประจำ โรงเรียนประถมศึกษา. [รายงานวิจัย]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- มณี โพธิเสน. (2543). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน
โพธิเสนวิทยา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย. [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- มงคล จันทรส่อง. (2544). การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ
ชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชากร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ
(พิมพ์ครั้งที่ 2). บุ๊คพอยท์.
- โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า กองยุทธการและการข่าว. (2565). หนังสือที่ กท. 0406.1.3/3469 ลงวันที่ 5 กันยายน
2565 เรื่อง แผนปฏิบัติราชการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ปีการศึกษา 2565.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2551). ความสำเร็จของวิสาหกิจใน 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้
ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2549). จิตวิทยาสังคม : ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ไอลดา แถวโพธิ์. (2563). การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ). [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์¹
The Development of Internal Supervision Guidelines
using the Professional Learning Community Concept for Schools
in Surin Secondary Educational Service Area

อดิศักดิ์ ไหมทอง^{2*} ธรินธร นามวรรณ³

Adisak Maithong Tharinthorn Namwan

(Received: January 2, 2024; Revised: February 28, 2024; Accepted: February 29, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) พัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารและครู จำนวน 454 คน ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินแนวทางสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายใน ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ด้านการดำเนินการนิเทศภายใน ด้านสะท้อนผล รายงานและเผยแพร่ผลการนิเทศภายใน และด้านการประเมินผลติดตาม และปรับปรุงการทำงานการนิเทศภายใน ตามลำดับ 2) แนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย แนวทางจำนวน 30 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง พบว่า แนวทางมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง การนิเทศภายใน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พ.ศ. 2566

² นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ รองศาสตราจารย์ ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จ.มหาสารคาม 44000

Department of Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University, Mahasarakham, 44000 Thailand.

*Corresponding Author, E-mail: 65010581063@msu.ac.th

Abstract

The objectives of the research were to: 1) Study the current and desirable states, as well as the priority needs of the Internal Supervision Guidelines, using the Professional Learning Community (PLC) Concept; and 2) Develop the Internal Supervision Guidelines using the PLC Concept for Schools in Surin Secondary Educational Service Area. The study was divided into 2 phases. The sample population was 454 administrators and teachers, which was derived by stratified random sampling. The research tools were: 1) A set of questionnaires; 2) An interview form; and 3) A guidelines assessment form. The data were analyzed via the calculations of frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results of this study were: 1) The current state of the Internal Supervision Guidelines using the PLC Concept for Schools overall was at a high level and the desirable state of the Internal Supervision Guidelines using the PLC Concept for Schools overall was at the highest level. The Priority Needs Index of the Internal Supervision Guidelines as ordered from the highest to lowest needs were as follows: the study of current problems and needs of internal supervision, planning of internal supervision, implementation of internal supervision, the reflection, report, and dissemination of internal supervision results, and evaluation, monitoring, and improvement of internal supervision work; and 2) The Internal Supervision Guidelines using the PLC Concept for Schools consists of 30 guidelines. The results of the suitability and feasibility assessment of the Internal Supervision Guidelines found that the guidelines were appropriate at the highest level and overall feasibility was at the highest level.

Keywords: Guidelines Development, Internal Supervision, Professional Learning Community

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลกอันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน รวมทั้งผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับแรงกดดันจากภายในประเทศจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้ การติดกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ทักษะคนมีความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) รวมทั้งระบบการศึกษา

ที่ยังมีปัญหาลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ จุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีและการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทายดังกล่าว การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดคุณภาพ สิ่งหนึ่งที่เป็นตัววัด คือ คุณภาพของผู้เรียนที่เชื่อมั่นว่าผู้เรียนจะมีคุณภาพตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ตลอดทั้งมีทักษะในศตวรรษที่ 21 นั้น ซึ่งจะต้องมีกระบวนการสู่ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3 กระบวนการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นภารกิจจำเป็นต่อการจัดการศึกษาที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่เป็นเป้าหมายสุดท้าย บุคลากรที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานจัดการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ และรายงานผลการนิเทศของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีจำนวนทั้งหมด 85 โรงเรียน หากแบ่งตามจำนวนนักเรียนจะสามารถแบ่งโรงเรียนออกเป็น 4 ขนาด ได้แก่ 1) โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ 2) โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ 3) โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง และ 4) โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งเป็นหน่วยงานการศึกษาที่มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีคุณภาพและประสิทธิภาพผู้บริหารสถานศึกษาพร้อมด้วยผู้สอนในโรงเรียน จะต้องเป็นบุคคลที่สามารถพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนโดยอาศัยหลักการของการนิเทศ แต่ในบริบทที่เป็นปัจจุบันพบว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนยังไม่ชัดเจน โดยส่วนใหญ่มักเป็นการสนทนาหรือเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแง่ของการพัฒนางานด้านอื่น ๆ ผู้บริหารและครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายใน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์, 2565)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว การนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นอีกหนึ่งวิธีที่ช่วยการนิเทศภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพ และส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยให้ครูรวมตัวกันเรียนรู้จากการพัฒนางานประจำของตน ทำงานและเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม จากการลงมือปฏิบัติ และการเรียนรู้ขณะปฏิบัติงานในสถานที่ทำงานอย่างต่อเนื่องเช่นนี้ เป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะช่วยทำให้ครูเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ทิศนา ขัมมณี, 2559) นับเป็นการปฏิรูปการศึกษาในระดับสถานศึกษาที่ถือว่า โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการปรับเปลี่ยน เพราะโรงเรียนต้องทำหน้าที่เป็นหน่วยหลักของการจัดการเรียนการสอนและเน้น

ไปที่การพัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญภายใต้การมีสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนา

จากแนวความคิดนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาหาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษา ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการนิเทศการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครู ก่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย และเป็นแนวทางพัฒนาสมรรถนะความเป็นครูมืออาชีพของครูผู้สอนให้มีมาตรฐานด้านมาตรฐานความรู้ และมาตรฐานประสบการณ์ปฏิบัติการสอนและประสบการณ์วิชาชีพจนประสบความสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์

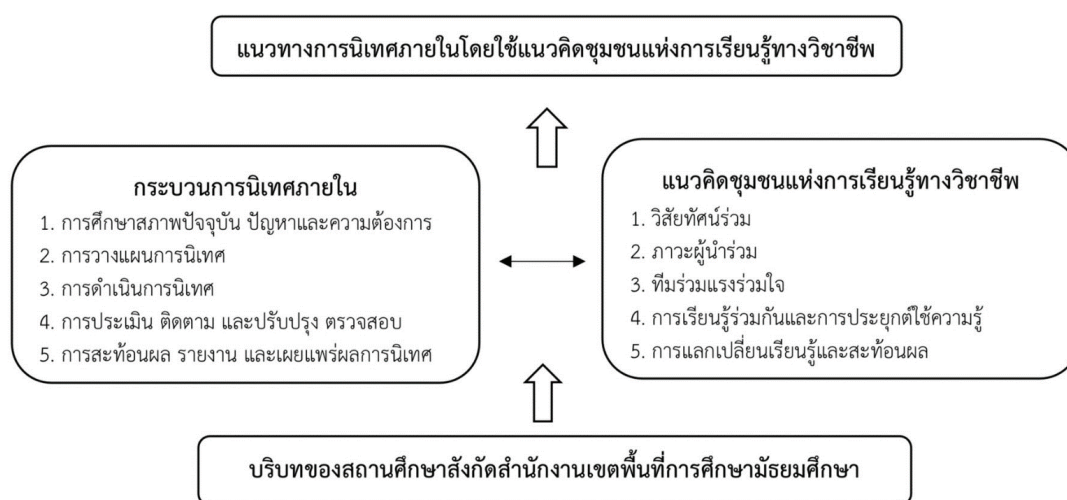
1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของกระบวนการนิเทศภายใน (กรองทอง จิรเดชากุล, 2550; วัชรรา เล่าเรียนดี, 2553) องค์ประกอบของแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (วรลักษณ์ ชูกำเนิด, 2564; วิจารย์ พานิช, 2554) องค์ประกอบของการพัฒนาแนวทางและบริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพการณ์การนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาตามระบบเดิมที่เคยทำมา และปัญหาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
2. สภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง สภาพการณ์การนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และบรรลุนิยามขององค์กร
3. ความต้องการจำเป็น หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เป็นอย่างจริงในปัจจุบัน เป็นสภาพที่ต้องได้รับการพัฒนาและปรับปรุง แก้ไขตามการรับรู้ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
4. การพัฒนาแนวทาง หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ ทักษะและประสบการณ์ ทุก ๆ ด้าน โดยมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ตามแบบอย่างหรือแนวคิดให้เกิดผลสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเน้นวิสัยทัศน์และทัศนคติของบุคคล ความเป็นผู้นำ ความคิด ความเข้าใจเชิงระบบ และการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นทีม มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพโดยการเกี่ยวข้องอย่างมากกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
5. แนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง กระบวนการทำงานและการดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครูและบุคลากรภายในโรงเรียนในการแนะนำช่วยเหลือให้มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานส่งเสริมเกี่ยวกับการเรียนการสอนและพัฒนากิจการดำเนินงานของโรงเรียน ให้เป็นไปตามมาตรฐานของโรงเรียน สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของผู้รับประโยชน์จากโรงเรียนทุกฝ่าย เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีวิธีดำเนินการศึกษา ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) นำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น เพื่อศึกษาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ 3) นำแบบสอบถามที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องของข้อคำถามและข้อเสนอในส่วนที่เกี่ยวข้อง 4) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาแก้ไข ตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ทุกด้าน 5) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป 6) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้

(Try-Out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นกับผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน 7) นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้นำมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของ Pearson โดยดูจากค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item–Total Correlation) และเลือกข้อคำถามที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราค (Cronbach' Alpha Coefficient) 9) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป 10) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำนวน 454 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 113 คน ครูผู้สอน จำนวน 341 คน 11) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีวิธีดำเนินการพัฒนาแนวทาง ดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์จากหนังสือการวิจัยการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างให้ครอบคลุมเนื้อหา 3) แก้ไขและตรวจสอบข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 4) สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูแกนนำ จำนวน 3 โรงเรียน เพื่อได้ข้อมูลประกอบเค้าโครงร่างแนวทาง 5) สังเคราะห์องค์ความรู้จากบทสัมภาษณ์ ข้อมูลความต้องการจำเป็น และแบบสอบถามแล้วจัดทำเค้าโครงร่างแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 6) จัดทำรูปแบบของแนวทางฯ ซึ่งประกอบได้ด้วยรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้สังเคราะห์ในกรอบแนวคิดในการวิจัย รวมถึงค้นคว้าข้อมูลและจัดทำรายละเอียดกิจกรรม เพื่อสร้างแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 7) นำแนวทางฯ ฉบับร่าง เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อให้ข้อเสนอแนะ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายใน โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 164 คน และครูจำนวน 3,418 คน รวมจำนวน 3,582 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 85 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 113 คน ครูผู้สอน จำนวน 341 คน รวมจำนวน 454 ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตาราง (Krejcie & Morgan, 1970) และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

1.3 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบและประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามในงานวิจัย ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา จำนวน 4 คน และด้านการวิจัยทางการศึกษา จำนวน 1 คน

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีหรือแนวปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) ตามเกณฑ์การพิจารณา โดยใช้เกณฑ์พิจารณาผู้บริหารที่มีผลการปฏิบัติเป็นเลิศ ดังนี้

1. เป็นผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูผู้ที่ได้รับผิดชอบมีผลงานเชิงประจักษ์ในด้านการนิเทศภายใน โดยสถานศึกษานั้นได้รับการรับรองจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานภายนอกต่าง ๆ ให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ หรือโรงเรียนที่มี Best Practices ในด้านการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษา

2. เป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้ที่ได้รับผิดชอบที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา หรือประสบการณ์สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3. เป็นสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับเขตในการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยใช้การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการ และครูแกนนำ จำนวน 3 โรงเรียน

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ประเมินแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และคุ้มค่า ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คนศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ มีจำนวน 3 ฉบับ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำนวน 41 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบันตั้งแต่ 0.335 ถึง 0.826 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพที่พึงประสงค์ตั้งแต่ 0.316 ถึง 0.819 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.958 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.961

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เครื่องมือการวิจัย ได้แก่

1) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูแกนนำที่มีผลการปฏิบัติที่ดีที่เป็นที่ยอมรับและเป็นแบบวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 5 องค์กรประกอบ มีข้อคำถาม จำนวน 5 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00

2) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางฯ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีจำนวนทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบ มีข้อคำถามจำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 454 ฉบับ และนัดหมายเพื่อขอรับคืนภายใน 2 สัปดาห์ที่ฝ่ายงานสารบรรณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จากผู้บริหารสถานศึกษาและครูแกนนำที่เป็นที่ยอมรับและเป็นแบบวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ผู้วิจัยได้ดำเนินการนัดหมายเพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูแกนนำ ตามวันและเวลาที่นัดหมาย

3. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางฯ ผู้วิจัยประสานงานกับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและดำเนินการส่งแบบประเมินแนวทางฯ และทำการสรุปผลการศึกษาเป็นลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

$$PNI_{\text{modified}} = (I-D)/D \text{ (โดยกำหนดให้ } I = \dots\dots\dots \text{ ที่คาดหวัง ; } D = \dots\dots\dots \text{ ที่เป็นจริง)}$$

2. ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายใน โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยแต่ละด้านจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ ด้านการดำเนินการ

นิเทศภายใน ด้านการสะท้อนผล รายงาน และเผยแพร่ผลการนิเทศ ด้านการประเมินผล ติดตาม และปรับปรุง การทำงานการนิเทศภายใน ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน และด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและ ความต้องการนิเทศภายใน

2. ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า สภาพที่พึง ประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยแต่ละด้านจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ ด้านการดำเนินการนิเทศภายใน ด้านการประเมินผล ติดตาม และปรับปรุงการทำงานการนิเทศภายใน ด้านการสะท้อนผล รายงาน และเผยแพร่ผลการนิเทศภายใน ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน และ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายใน

3. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ สามารถเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยแต่ละด้านจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ นิเทศภายใน ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ด้านการดำเนินการนิเทศภายใน ด้านสะท้อนผล รายงาน และ เผยแพร่ผลการนิเทศภายในและด้านการประเมินผล ติดตาม และปรับปรุงการทำงานการนิเทศภายใน

ตารางที่ 1

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม

สมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและ การจัดการเรียนรู้ของครู	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$)			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิด เห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิด เห็น	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับ ต้องการ จำเป็น
1. ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการนิเทศภายในโดยใช้ แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	3.88	0.26	มาก	4.50	0.33	มากที่สุด	3.83	4.42	0.154	1
2. ด้านการวางแผนการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ	3.89	0.25	มาก	4.51	0.58	มากที่สุด	3.93	4.52	0.15	2
3. ด้านการดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ	3.91	0.40	มาก	4.50	0.33	มากที่สุด	4.17	4.77	0.14	3
4. ด้านการประเมินผล ติดตาม และ ปรับปรุงการทำงานการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ	3.92	0.32	มาก	4.52	0.34	มากที่สุด	4.03	4.57	0.13	5
5. ด้านสะท้อนผล รายงาน และเผยแพร่ ผลการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	3.95	0.36	มาก	4.56	0.26	มากที่สุด	4.11	4.55	0.11	4
โดยรวม	3.91	0.31	มาก	4.50	0.37	มากที่สุด				

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

2. ผลการประเมินแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ปรากฏดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

การนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	แปลผล					
	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	4.72	0.49	มากที่สุด	4.84	0.36	มากที่สุด
2. ด้านการวางแผนการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	4.77	0.41	มากที่สุด	4.83	0.37	มากที่สุด
3. ด้านการดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	4.86	0.32	มากที่สุด	4.89	0.21	มากที่สุด
4. ด้านการประเมินผล ติดตาม และปรับปรุงการทำงานการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	4.71	0.49	มากที่สุด	4.80	0.40	มากที่สุด
5. ด้านสะท้อนผล รายงาน และเผยแพร่ผลการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	4.76	0.54	มากที่สุด	4.76	0.47	มากที่สุด
โดยรวม	4.76	0.45	มากที่สุด	4.82	0.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ชี้ให้เห็นผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า แนวทางมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 และ 4.82 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นในการพัฒนา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านการวางแผนการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านการดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านสะท้อนผล รายงาน และเผยแพร่ผลการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและด้านการประเมินผล ติดตาม และปรับปรุงการทำงานการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตามลำดับ สอดคล้องกับแนวคิดของวรรณภา ธรรมจันทร์ (2561) ซึ่งได้วิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา

การนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญพิชชา อุ่นรัมย์ (2564) ซึ่งได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นจะเห็นได้ว่าในด้านการศึกษา สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในสถานศึกษาที่ดำเนินการนิเทศภายในส่วนใหญ่ยังขาดการศึกษาในด้านสภาพปัจจุบันของโรงเรียน สภาพปัญหาของโรงเรียนและความต้องการที่จะนิเทศของในแต่ละโรงเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมาก ก่อนที่จะมีการนิเทศภายใน เพราะแต่ละโรงเรียนมีสภาพปัญหาบริบทที่ต่างกัน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กล่าวเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการไว้ว่า เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงสภาพที่แท้จริงในขณะนั้นว่าเป็นอย่างไร เพื่อจะได้ดำเนินการวางแผนแก้ไขได้ตรงจุด ซึ่งวิธีการศึกษาสภาพปัญหาสามารถทำได้หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโรงเรียนและผู้นิเทศจะนำไปใช้แบบใด แต่ควรคำนึงถึงความเหมาะสมและสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างเป็นธรรมและเที่ยงตรง กรองทอง จิรเดชากุล (2550) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ดังนี้ 1. เพื่อทราบสภาพการศึกษา และคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 2. เพื่อทราบสภาพที่เป็นปัญหา 3. เพื่อทราบความต้องการ 4. เพื่อกำหนดแนวทางตัดสินใจในการแก้ปัญหา 5. เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ 6. เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า มีแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ทั้งหมด 5 ด้าน 30 แนวทาง ประกอบไปด้วย 1. ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2. ด้านการวางแผนการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3. ด้านการดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4. ด้านการประเมินผล ติดตาม และปรับปรุงการทำงานการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 5. ด้านสะท้อนผล รายงาน และเผยแพร่ผลการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งผลการประเมินแนวทางโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ที่สร้างขึ้นมานั้นผ่านกระบวนการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ทั้งการศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการนิเทศภายใน และการประเมินแนวทางจากผู้คุณวุฒิล้วนเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับ

การนิเทศภายในของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาจึงสามารถให้ข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษานำนโยบายของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ (สพท.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มาเป็นแนวทางในการวางแผนการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การผลิตสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ และเอกสารในการปฏิบัติงานนิเทศภายในให้เหมาะสม

2. สถานศึกษามีการสรุปผลการดำเนินการ ใช้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุง พัฒนาและเผยแพร่ชื่นชมผลงานในโรงเรียนให้สาธารณชนได้รับทราบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. สถานศึกษาควรศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบเมื่อนำการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ไปใช้ในการปฏิบัติ

2. สถานศึกษาควรศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาต่อการนำการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายใน สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ไปใช้ในการปฏิบัติ

องค์ความรู้ที่ได้

เมื่อผู้อ่านได้ศึกษาบทความฉบับนี้จะได้ทราบถึงแนวทางการนิเทศภายใน โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งเมื่อผู้บริหารการศึกษา ครูและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจเรื่อง PLC นี้อย่างชัดเจน PLC ก็จะสามารถเป็นวัฒนธรรมองค์กร เป็นเครื่องมือในการพัฒนาครูและบุคลากรทุกฝ่ายอย่างยั่งยืน อีกทั้งผู้บริหารสามารถนำกระบวนการ PLC นี้มาใช้พัฒนาด้านการนิเทศภายในในโรงเรียน เพื่อศึกษาหาทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ตนพบ หรือเพื่อสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของตนได้ตลอดไปอย่างยั่งยืนคือใช้กระบวนการ PLC แต่ปรับเปลี่ยนหัวข้อหรือปัญหาที่ต้องการศึกษาได้ตามความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน แต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

กรรองทอง จิรเดชกุล. (2550). *คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน*. ธารอักษร.

ทิตนา แคมมณี. (2559). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 20).

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธัญพิชชา อุ่นรัมย์. (2564). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). สุวีริยาสาส์น.
- วรรณภา ธรรมจันทร์. (2561). แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด. (2564). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้. *วารสารศึกษาศาสตร์*
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 32(1), 50-60.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2553). *การนิเทศการสอน สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. (2554). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. ตลาดพลับลิเคชั่น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. (2565). รายงานการประเมินตนเอง (SAR) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาสุรินทร์ ประจำปี 2565. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม*
(ฉบับที่ 3). สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)*
(พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ = National Qualifications Framework (Thailand NQF) / สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". *Educational and Psychological Measurement*.

การศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมาย ข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA)

A Study of Cadets' Behavior in the Usage of Online Social Media, as Related to the Personal Data Protection Act (PDPA)

อาคม โฉนแดง^{1*} วาริช เหมาะะทอง² เฟื่องวิรัช สัจจาพันธ์³
Arkorn Ngondang Waris Mohtong Fuangwich Satchapan

(Received: January 24, 2024; Revised: April 20, 2024; Accepted: April 22, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) จำแนกตามปีและกลุ่มสาขาวิชา และ 3) เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) จำแนกตามปีและกลุ่มวิชา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 2-5 จำนวน 288 นาย ที่ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนนายร้อยมีพฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) เพื่อการติดต่อสื่อสารในระดับมากที่สุด 2) นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ต่างกันและกลุ่มสาขาวิชาที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ไม่แตกต่างกัน และ 3) นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ต่างกันและกลุ่มสาขาวิชาต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: กฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล

Abstract

This quantitative research aimed to: 1) Study cadets' behavior in the usage of online social media, as related to the Personal Data Protection Act (PDPA); 2) Compare their online social media usage behavior, as related to the PDPA; and 3) Compare their knowledge of the PDPA. Stratified sampling was used to select 288 cadets studying in the 2nd to the 5th years. Data was collected through a questionnaire. The study utilized the following analytical tools:

^{1,2,3} ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จ.นครนายก 26001

Academic Division, Chulachomklao Royal Military Academy, Nakhonnayok, 26001 Thailand.

*Corresponding Author, E-mail: arkorn.ngondang@crma.ac.th

frequency, percentage, mean, and standard deviation. Statistical hypotheses were tested, using one-way ANOVA, to determine the differences between the sample groups. The study found that: 1) The cadets' most prevalent behavior in their usage of online social media related to PDPA was for communications; 2) There were no differences in behavior in the usage of online social media, as related to PDPA among cadets in different year groups in different fields; and 3) There were no differences in PDPA knowledge among cadets in different year groups and different fields.

Keywords: Personal Data Protection Act (PDPA), Online Social Media Usage Behavior, Knowledge of PDPA

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Personal Data Protection Act: PDPA) ได้มีการประกาศใช้ ณ วันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ซึ่งผ่านการพิจารณาโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และมีผลบังคับใช้อย่างเต็มรูปแบบ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2565 เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ชื่อ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ รูปถ่าย บัญชีธนาคาร อีเมล ไอทีไลน์ บัญชีผู้ใช้ของเว็บไซต์ ไลน์วมือ ประวัติสุขภาพ ฯลฯ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถระบุถึงตัวเจ้าของข้อมูลนั้นได้ อาจเป็นได้ทั้งข้อมูลในรูปแบบเอกสาร กระดาษ หนังสือ หรือจัดเก็บในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ โดยกมลชนก วงศ์สวัสดิ์ และ วลลภ รัตนรัตน์ (2563) ได้อธิบายให้เห็นถึงความสอดคล้องของกฎหมายนี้กับสหภาพยุโรป (European Union: EU) ในความจำเป็นที่จะต้องมีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) ว่า EU มีการบังคับใช้กฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (General Data Protection Regulation: GDPR) ซึ่งมีผลบังคับใช้แก่การส่งข้อมูลภายในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป และได้ครอบคลุมถึงผู้ประกอบการในประเทศไทยที่จะต้องติดต่อรับส่งข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนในประเทศที่เป็นสมาชิกสหภาพยุโรป (Cross-Border Data Transfer Issues) ก็ต้องมีมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เหมาะสมเพียงพอด้วย หากประเทศไทยไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ก็จะทำให้ขาดความน่าเชื่อถือในมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล อันจะมีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของประเทศ การค้าระหว่างประเทศ และการทำธุรกิจระหว่างประเทศ รวมไปถึงประชาชนผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ความจำเป็นที่มีตรากฎหมายฉบับนี้ขึ้นมาอีกประเด็นที่สำคัญ คือ ในปัจจุบันการพัฒนาเทคโนโลยีได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้คนได้เข้ามาอยู่ในระบบของสังคมออนไลน์กันเป็นส่วนมาก ทำให้ข้อมูลต่าง ๆ ของผู้คนเหล่านี้ได้เข้าสู่ระบบออนไลน์ไปโดยปริยาย จากการศึกษาและค้นคว้าข้อมูลทำให้ได้ทราบถึงสาระสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) ที่มีความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า วิถีชีวิตของคนที่ได้เปลี่ยนไป การดำเนินชีวิตประจำวันของคนส่วนใหญ่ในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์มีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านการงานอาชีพ ความบันเทิง การติดต่อสื่อสาร

มนุษย์ในยุคปัจจุบันพึ่งพาการใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก หากขาดสิ่งเหล่านี้ไปอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ประมา ศาสตราจุ (2565) ได้ศึกษารูปแบบการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อรองรับการดำเนินชีวิตในภาวะวิกฤต พบว่า การดำเนินชีวิตประจำวัน ประชาชนได้นำสื่อสังคมออนไลน์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาหาความรู้ เพื่อความบันเทิง และผ่อนคลาย และเพื่อการติดต่อปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หากมองถึงความเชื่อมโยงกันแล้ว พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้งานกันอยู่ทุกวันนี้ มีความสัมพันธ์กับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) ในเรื่องของข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการเผยแพร่ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ เพราะบุคคลมีสิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรม จากการที่มีการเผยแพร่ข้อมูลหรือนำข้อมูลของผู้อื่นมาใช้งานในการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง หรือตอบสนองความต้องการและประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อไม่ให้ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น ที่ทำให้ตนเองอาจได้รับโทษทั้งทางอาญาและทางแพ่งหากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น

นักเรียนนายร้อยที่จะสำเร็จการศึกษาออกไปเป็นนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบก ซึ่งเป็นนายทหารหลักของประเทศไทยที่จะคอยพัฒนาผลักดันประเทศไทยให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศ จะต้องมีความพร้อมทั้งความรู้วิชาการ วิชาทหาร การทูตระหว่างประเทศ และการติดต่อปฏิสัมพันธ์เพื่อการทำงานร่วมกันกับประชาชนในอนาคต คณะผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงปัญหา และความสำคัญในเรื่องสิทธิข้อมูลส่วนบุคคลที่นักเรียนนายร้อยมีความจำเป็นต้องรับรู้และทำความเข้าใจในเรื่องนี้ว่ามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและการทำงาน เพื่อที่จะไม่ไปละเมิดผู้อื่น เช่น การนำรูป หรือ วิดีโออันปรากฏรูปภาพของผู้อื่นไปใช้ในทางที่มีขอบ ตลอดถึงข้อยกเว้นของกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ส่งผลให้เป็นความผิดติดตัวไปในการรับราชการทหาร และเพื่อปกป้องสิทธิของตนเองเพื่อไม่ให้บุคคลอื่นมาละเมิดสิทธิข้อมูลส่วนบุคคลของเราได้ ดังนั้น งานวิจัยเรื่องนี้จึงต้องการที่จะศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติตนเพื่อที่จะได้ทราบถึงวิถีทางในการปฏิบัติตนและวิธีการป้องกันตนไม่ให้ไปละเมิดสิทธิข้อมูลส่วนบุคคลผู้อื่น หรือไม่ให้ผู้อื่นละเมิดสิทธิข้อมูลส่วนบุคคล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA)
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) จำแนกตามชั้นปีและกลุ่มสาขาวิชา
3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ของนักเรียนนายร้อยจำแนกตามชั้นปีและกลุ่มสาขาวิชา

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ต่างกัน
2. นักเรียนนายร้อยแต่ละกลุ่มสาขาวิชามีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ต่างกัน
3. นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ต่างกัน
4. นักเรียนนายร้อยแต่ละกลุ่มสาขาวิชามีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาและค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ในส่วนของความหมายของข้อมูลส่วนบุคคล

สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคลที่ทำให้ระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงทางอ้อม เช่น ชื่อ ที่อยู่ อีเมล เลขบัตรประชาชน หมายเลขโทรศัพท์ เลขบัญชีธนาคาร ส่วนผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล คือ ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรวบรวม หรือเปิดเผยข้อมูลจะเป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนก็ได้ มีหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้กับข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA คืออะไร? เกี่ยวข้องกับทุกคนอย่างไร, 2564) การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ หรือเปิดเผยโดยชอบด้วยกฎหมาย เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องให้ความยินยอมในการเก็บรวบรวม หรือเปิดเผยข้อมูล ต้องแจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และมีแบบหรือข้อความที่เข้าใจง่ายและไม่เป็นการหลอกลวงให้เจ้าของข้อมูลเข้าใจวัตถุประสงค์ในการให้ความยินยอม และเจ้าของข้อมูลจะถอนความยินยอมเมื่อใดก็ได้ และเป็นไปโดยง่ายเช่นเดียวกับการให้ความยินยอม เว้นแต่มีข้อจำกัดสิทธิในการถอนความยินยอมโดยกฎหมาย หรือสัญญาที่ให้ประโยชน์แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล แต่การถอนความยินยอมไม่ส่งผลกระทบต่อการที่ได้ให้ความยินยอมไปแล้วแต่อย่างใด และตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับกับกรณีดังต่อไปนี้ (พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562, 2562)

1. การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตัว หรือเพื่อกิจกรรมในครอบครัวของบุคคลนั้นเท่านั้น
2. การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ความมั่นคงทางการคลัง การรักษาความปลอดภัยของประชาชน รวมทั้งเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นิติวิทยาศาสตร์ หรือการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์
3. การเก็บรวบรวมไว้เฉพาะเพื่อกิจการสื่อมวลชน งานศิลปกรรม งานวรรณกรรม หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ
4. สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา ซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่

5. การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาตี การบังคับ และการวางทรัพย์ รวมถึงการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

6. การดำเนินการเกี่ยวกับบริษัทข้อมูลเครดิตและสมาชิกตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจ ข้อมูลเครดิต

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้น สามารถจำแนกข้อมูลออกเป็นสองกรณี คือ ข้อมูลส่วนบุคคลประเภทข้อมูลที่มีความละเอียดอ่อนกับข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดการคุ้มครองตามกฎหมาย ได้ดังนี้

ข้อมูลที่มีความละเอียดอ่อน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อทางศาสนา พฤติกรรมการเพศ ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลสุขภาพ ความพิการ ข้อมูลพันธุกรรม ข้อมูลชีวภาพ เช่น รูปภาพใบหน้า ลายนิ้วมือ ข้อมูลสแกนม่านตา ข้อมูลอัตลักษณ์ทางเสียง ถือเป็นข้อมูลทางชีวภาพ เนื่องจากข้อมูลละเอียดอ่อนหากมีการรั่วไหลออกไปสู่สาธารณะจะก่อให้เกิดผลเสียแก่เจ้าของข้อมูลมากกว่าข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป และมีบทกำหนดโทษที่รุนแรงมากกว่าข้อมูลทั่วไปอีกด้วย เว้นแต่เป็นการกระทำเพื่อป้องกัน หรือระงับอันตรายต่อชีวิตร่างกายของบุคคล การดำเนินการที่ชอบด้วยกฎหมายของมูลนิธิ สมาคม องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร ข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะด้วยความยินยอมของเจ้าของข้อมูล หรือเป็นการกระทำเพื่อก่อตั้งสิทธิตามกฎหมาย หรือเรียกร้องสิทธิตามกฎหมายรวมถึงการยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ด้วย (PDPA คืออะไร? เกี่ยวข้องกับทุกคนอย่างไร, 2564)

หากเป็นข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป เช่น ชื่อ ที่อยู่ อีเมล เลขบัตรประชาชน หมายเลขโทรศัพท์ เลขบัญชีธนาคาร ข้อมูลทางการศึกษา รวมถึงข้อมูลทรัพย์สินของบุคคลด้วย เช่น ทะเบียนรถยนต์ โฉนดที่ดิน กฎหมายกำหนดห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล เว้นแต่เพื่อจัดทำเอกสารประวัติศาสตร์ หรือจดหมายเหตุเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือที่เกี่ยวกับการศึกษาวิจัย ซึ่งได้จัดให้มีมาตรการป้องกันที่เหมาะสม เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตร่างกายของบุคคล เพื่อเป็นการจำเป็นต้องปฏิบัติตามสัญญา ซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นคู่สัญญาหรือดำเนินการตามคำขอก่อนเข้าทำสัญญา เพื่อเป็นการจำเป็นในการดำเนินภารกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยมอบให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือเพื่อเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้นมีสิทธิเกี่ยวกับการขอเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิการขอเข้าถึงและขอรับสำเนาข้อมูลส่วนบุคคล และขอให้เปิดเผยที่มาของข้อมูลตนเองที่ตนไม่ได้ให้ความยินยอมที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล โดยสิทธิการเข้าถึงจะต้องไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่ขัดต่อกฎหมาย และมีสิทธิได้รับการแจ้งให้ทราบในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลก่อน หรือขณะที่มีการเก็บข้อมูลว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ทำอะไร นำไปใช้หรือส่งต่อใครบ้าง ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล สิทธิในการแก้ไขข้อมูลของเจ้าของข้อมูล เพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดและเป็นปัจจุบัน โดยการแก้ไขนั้นจะต้องเป็นไปโดยสุจริต และไม่ขัดต่อหลักกฎหมาย เช่น การแก้ไขที่อยู่เบอร์โทรศัพท์ที่ตนเองได้เป็นสมาชิกไว้ รวมถึงสิทธิการเพิกถอนความยินยอม

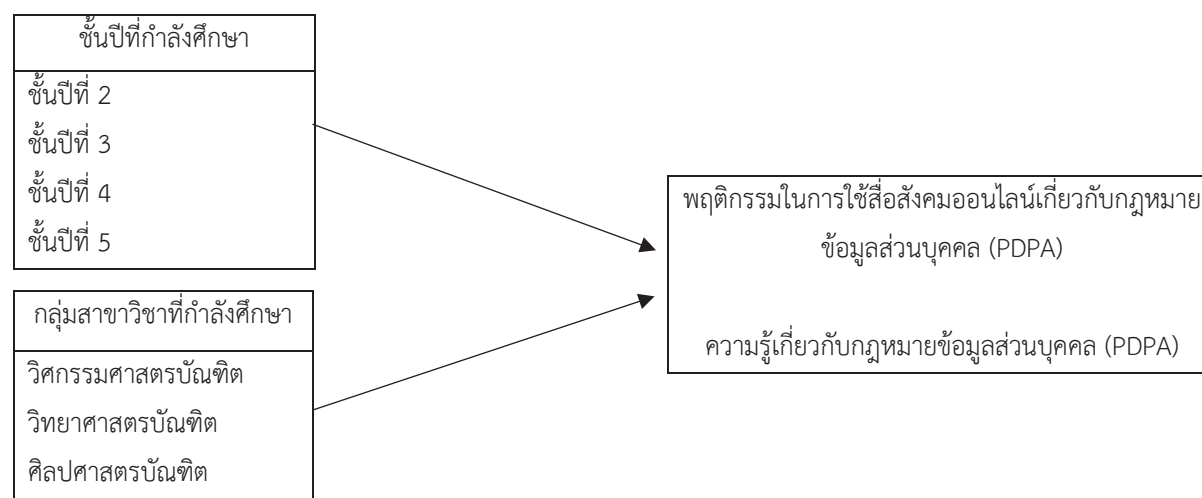
ที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้เคยให้ไว้โดยจะถอนเมื่อใดก็ได้ และเป็นไปโดยง่ายเช่นเดียวกับการให้ความยินยอม โดยการยกเลิกจะต้องไม่ขัดต่อข้อจำกัดสิทธิในการถอนความยินยอมทางกฎหมาย หรือสัญญาที่ให้ประโยชน์ แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้ให้ความยินยอมไปก่อนหน้านี้ และสิทธิในการขอให้ระงับการใช้ข้อมูลซึ่งเจ้าของ ข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิให้ผู้ควบคุมข้อมูลระงับการใช้ข้อมูลได้ ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่เกิดเปลี่ยนใจไม่ต้องการ ข้อมูลแล้ว หรือเปลี่ยนใจระงับการทำลายข้อมูลเมื่อครบกำหนดที่ต้องทำลาย เพราะมีความจำเป็นต้องนำ ข้อมูลไปใช้ในทางกฎหมาย หรือการใช้สิทธิเรียกร้องก็สามารถทำได้ และมีสิทธิในการขอรับและให้ออนย้าย ข้อมูลส่วนบุคคล ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลต้องการให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลรายแรกโอนข้อมูลส่วนบุคคลไป ยังผู้ควบคุมรายอื่น สามารถขอให้ผู้ควบคุมรายแรกจัดทำข้อมูลให้อ่านได้ง่ายหรือจัดทำข้อมูลในรูปแบบที่เข้าถึง ได้ด้วยวิธีการอัตโนมัติ และโอนไปยังผู้ควบคุมอีกรายได้ ซึ่งข้อมูลที่โอนไปนั้น เจ้าของข้อมูลก็สามารถขอรับ ข้อมูลนั้นจากผู้ควบคุมข้อมูลรายแรกได้อีกด้วย เช่น การย้ายพนักงานจากบริษัทหนึ่งไปยังอีกบริษัทหนึ่ง พนักงานก็สามารถใช้สิทธิให้บริษัทแรกโอนย้ายข้อมูลส่วนบุคคลไปยังบริษัทที่กำลังจะย้ายไปได้ รวมถึงขอรับ สำเนาข้อมูลของตนเองได้ สิทธิประการต่อมา คือ สิทธิในการขอคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูล ส่วนบุคคลเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถคัดค้านการเก็บรวบรวม การใช้ หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้ โดยร้องขอต่อผู้ควบคุมข้อมูลเมื่อไรก็ได้ โดยร้องขอผ่านแบบฟอร์มที่ผู้ให้บริการจัดไว้ หรือติดต่อกับผู้ดูแล ระบบ สำหรับมาเป็นสิทธิเกี่ยวกับการขอลบและทำลายข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีที่ข้อมูลส่วนบุคคลหมด ความจำเป็นในการเก็บรักษาไว้ตามวัตถุประสงค์ หรือผู้ควบคุมนำข้อมูลไปเผยแพร่ในที่สาธารณะ หรือข้อมูล นั้นสามารถเข้าถึงได้ง่าย เจ้าของข้อมูลมีสิทธิขอให้ผู้ควบคุมลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล หรือทำให้ข้อมูล ส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ โดยผู้ควบคุมข้อมูลต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายและ การดำเนินการนั้น และสิทธิประการสุดท้ายเป็นสิทธิในเรื่องการร้องเรียนเจ้าของข้อมูลมีสิทธิร้องเรียนต่อ พนักงานเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการตามกฎหมาย ว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้ ถ้าผู้ควบคุม ผู้ประมวลผล รวมทั้งลูกจ้างหรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุม ผู้ประมวลผล ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย รวมถึง มีสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนทางศาลด้วย

สำหรับความรับผิดและบทลงโทษนั้นมีทั้งความรับผิดทางแพ่ง อาญา และโทษทางปกครอง ความรับผิด ทางแพ่งผู้กระทำละเมิดต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้กับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าการดำเนินการนั้น จะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ และศาลมีอำนาจชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพิ่มเติม ได้สองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง โดยคำนึงถึงความร้ายแรงของความเสียหายที่เจ้าของข้อมูลได้รับ ส่วนโทษทางอาญาเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรือปรับ ซึ่งอัตราโทษสูงสุดกำหนดไว้ คือ จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อน โดยมีขอบ หรือล่วงรู้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นแล้วนำไปเปิดเผยโดยมิชอบ และโทษทางปกครองเป็นลักษณะ ของการลงโทษอันเป็นโทษปรับในทางปกครอง เช่น การไม่แจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนบุคคลให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบ โดยโทษปรับทางปกครองสูงสุดที่กฎหมายกำหนดไม่เกินห้าล้าน บาท (PDPA คืออะไร? เกี่ยวข้องกับทุกคนอย่างไร, 2564)

สำหรับพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักเรียนนายร้อยนั้น ได้มีการทำการศึกษาวิจัย โดยจักรารุท คงอินทร์ และคณะ (2560) พบว่า นักเรียนนายร้อยส่วนใหญ่ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ผ่านโทรศัพท์มือถือมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.8 โดยนักเรียนนายร้อยมีบัญชีเครือข่ายสังคมออนไลน์มากที่สุด คือ Line คิดเป็นร้อยละ 98.6 Facebook คิดเป็นร้อยละ 92.8 Instagram คิดเป็นร้อยละ 80.8 YouTube คิดเป็นร้อยละ 70.1 โดยความถี่ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อสัปดาห์มากที่สุด คือ ทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 78.0 และใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อพูดคุยกับเพื่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.3 ใช้เพื่อติดตามข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 66.0 ใช้เพื่อติดตามเพื่อนหรือคนอื่น คิดเป็นร้อยละ 62.2 โพสต์ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ คิดเป็นร้อยละ 49.8 ใช้เพื่อเล่นเกมส์ คิดเป็นร้อยละ 49.5 ใช้เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สนใจร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 48.8 การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มีผลกระทบด้านการสื่อสารมากที่สุด รองลงมาคือ ใช้ด้านบันเทิง ด้านธุรกิจ ด้านการแสดงออกถึงตัวตน ด้านผลกระทบต่อสังคม และผลกระทบต่อเวลา ตามลำดับ

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการตอบแบบสอบถามโดยใช้ประชากร คือ นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 2-5 โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,100 นาย โดยการสุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เป็นสัดส่วนตามตามชั้นปีที่กำลังศึกษา ขั้นตอนที่สอง เป็นการสุ่มอย่างง่ายในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต วิทยาศาสตร์บัณฑิต และศิลปศาสตรบัณฑิต การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง พิจารณากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตรขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Confidence Interval) โดยผู้วิจัยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน (e) $\pm 5\%$ มีจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง คือ 288 นาย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล และได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1) สร้างข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย คือ ข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล และข้อคำถามระดับพฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA)

2) สร้างตารางโครงสร้างข้อคำถามเครื่องมือวิจัย (Table of Specification) เพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม และความชัดเจนของการใช้ภาษารวมไปถึงความถูกต้องและเหมาะสมของระดับการวัดตัวแปร เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงและพัฒนาแบบสอบถาม

3) สร้างแบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมจากอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งแบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) โดยผู้ตอบสามารถตอบได้เพียงคำตอบเดียวตามความเป็นจริง จำนวน 2 ข้อ และมี 1 ข้อ เป็นการเลือกตอบพร้อมระบุคำตอบตามเงื่อนไขที่กำหนด

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม (Checklist) โดยผู้ตอบสามารถตอบได้เพียงคำตอบเดียวใช้วิธี KR-20 จำนวน 10 ข้อ กำหนดการตอบ 2 ตัวเลือก คือ “ถูก” และ “ผิด” การคิดคะแนน ตอบถูกต้อง = 1 คะแนน และตอบผิด = 0 คะแนน

ตอนที่ 3 ระดับพฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale (Likert, 1932) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินค่า 5 ระดับตามความเป็นจริงมากที่สุด จำนวน 10 ข้อ โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลแบบอันตรภาคชั้น (Interval Scale) โดยการแปลความใช้หลักเกณฑ์การแปลของ บุญชม ศรีสะอาด (2553) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรม 4.51 – 5.00 หมายถึง มีพฤติกรรมตรงกับข้อคำถามนั้นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรม 3.51 – 4.50 หมายถึง มีพฤติกรรมตรงกับข้อคำถามนั้นมาก

ค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรม 2.51 – 3.50 หมายถึง มีพฤติกรรมตรงกับข้อคำถามนั้นปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรม 1.51 – 2.50 หมายถึง มีพฤติกรรมตรงกับข้อคำถามนั้นน้อย

ค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรม 1.00 – 1.50 หมายถึง มีพฤติกรรมตรงกับข้อคำถามนั้นน้อยที่สุด

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน ซึ่งความเชี่ยวชาญด้านรัฐประศาสนศาสตร์ และด้านสังคมวิทยา ผลการตรวจสอบคุณภาพพบว่า

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ชั้นปีที่กำลังศึกษา กลุ่มสาขาวิชาที่กำลังศึกษา และข้อคำถามการรับรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล มีค่า IOC เท่ากับ 1.00

ตอนที่ 2 ข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

3. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม หลังจากผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ได้นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 4 กองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 นาย เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้วยการนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ หาค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Reliability) โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟาที่ได้จะแสดงถึงระดับความคงที่ของแบบสอบถาม โดยมีค่าระหว่าง $0 \leq \alpha \leq 1$ ค่าที่ใกล้เคียงกับ 1 มาก แสดงว่า มีความเชื่อมั่นสูง โดยใช้เกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา เท่ากับ 0.70 ขึ้นไปจึงยอมรับว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น และสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้ โดยผลของความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม มีค่าเท่ากับ 0.81 แสดงว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเพียงพอ สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้ หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 288 นาย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บข้อมูล โดยการส่งลิงค์เพื่อทำแบบสอบถามผ่าน Google Form ซึ่งมีการชี้แจงให้ทราบถึงวิธีการในการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้การตอบแบบสอบถามถูกต้อง และส่งผลต่อข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการเก็บรวบรวม ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยแยกตามแต่ละชั้นปี และแยกเป็นกลุ่มสาขาวิชาที่กำลังศึกษา เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายและสรุปผลการสำรวจที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้ ค่าร้อยละ (Percentage) โดยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ การทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) โดยใช้สถิติ One-way ANOVA

ผลการวิจัย

การวิจัยได้ทำการแบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และตอนที่ 2) โดยการแยกการวิเคราะห์จากนักเรียนนายร้อยแต่ละชั้นปีที่ต่างกันว่ามีความรู้ทางด้านกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่ เพื่อให้การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลข้อมูลมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์แทนความหมาย ดังนี้ M หมายถึง ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และ SD หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่ และร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชั้นปี กลุ่มสาขาวิชา และการรับรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA)

1.1 ชั้นปีที่กำลังศึกษา เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 288 นาย คือ นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 2 จำนวน 72 นาย คิดเป็นร้อยละ 25.00 นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 3 จำนวน 72 นาย คิดเป็นร้อยละ 25.00 นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 4 จำนวน 72 นาย คิดเป็นร้อยละ 25.00 และนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 5 จำนวน 72 นาย คิดเป็นร้อยละ 25.00

1.2 กลุ่มสาขาวิชาที่กำลังศึกษา เก็บข้อมูลในส่วนของกลุ่มสาขาวิชา แบ่งเป็น 3 กลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต มีจำนวน 96 นาย คิดเป็นร้อยละ 33.33 วิทยาศาสตร์บัณฑิต มีจำนวน 96 นาย คิดเป็นร้อยละ 33.33 และศิลปศาสตรบัณฑิต มีจำนวน 96 นาย คิดเป็นร้อยละ 33.33

1.3 การรับรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA)

การรับรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) จากกลุ่มตัวอย่าง 288 นาย พบว่า มีผู้ที่เคยรับรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) จำนวน 118 นาย คิดเป็นร้อยละ 41 และมีผู้ที่ไม่เคยรับรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) จำนวน 170 นาย คิดเป็นร้อยละ 59 โดยผู้ที่เคยรับรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) มีแหล่งที่มาดังต่อไปนี้ 1) ข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ มีจำนวน 66 นาย คิดเป็นร้อยละ 55.9 2) อาจารย์ส่วนการศึกษา รร.จปร. มีจำนวน 32 นาย คิดเป็นร้อยละ 27.1 3) ครอบครัว มีจำนวน 12 นาย คิดเป็นร้อยละ 10.2 4) ไม่ระบุแหล่งที่มา มีจำนวน 4 นาย คิดเป็นร้อยละ 3.4 5) การชี้แจงจากนายทหารปกครอง มีจำนวน 3 นาย คิดเป็นร้อยละ 2.6 และ 6) ศึกษาด้วยตนเอง มีจำนวน 1 นาย คิดเป็นร้อยละ 0.8

1.4 ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA)

ผลการวัดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ของนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 2-5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคำถามถูกต้อง โดยนักเรียนนายร้อยตอบถูกต้องมากที่สุด ในข้อคำถามที่ว่า กฎหมายข้อมูลส่วนบุคคลครอบคลุมไปถึงข้อมูลเรื่อง วัน เดือน ปีเกิด เพศ และศาสนา (ตอบถูกต้อง 248 นาย คิดเป็นร้อยละ 86.10) รองลงมา คือ การถ่ายภาพติดบุคคลอื่นบนรถไฟฟ้า และนำไปเผยแพร่ผ่านเฟซบุ๊ก โดยไม่ได้ขออนุญาตจากบุคคลในภาพหรือไม่ได้รับความยินยอม เป็นการกระทำผิดกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (ตอบถูกต้อง 235 นาย คิดเป็นร้อยละ 81.60) และการนำหมายเลขโทรศัพท์ของบุคคลอื่นไปแอบอ้างเป็นข้อมูลของตนเอง เป็นการกระทำผิดกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (ตอบถูกต้อง 234 นาย คิดเป็นร้อยละ 81.30) ตามลำดับ

1.5 พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA)

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ของนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 2-5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างพฤติกรรมในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก โดยการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เพื่อการติดต่อสื่อสาร แสดงระดับพฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.33$, $SD = 0.82$) รองลงมาคือ การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เพื่อความบันเทิงเป็นหลัก ($M = 4.21$, $SD = 0.85$) และการนำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่น เช่น รูปภาพของผู้อื่นในสื่อสังคมออนไลน์มาเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ โดยไม่ได้ขออนุญาต ($M = 2.95$, $SD = 1.43$) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ได้ตั้งสมมติฐานไว้ 4 ข้อ ดังต่อไปนี้

- 2.1 นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ไม่แตกต่างกัน
- 2.2 นักเรียนนายร้อยแต่ละกลุ่มสาขาวิชามีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ไม่แตกต่างกัน
- 2.3 นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ไม่แตกต่างกัน
- 2.4 นักเรียนนายร้อยแต่ละกลุ่มสาขาวิชา มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ขอสรุปผลตามลำดับของวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นักเรียนนายร้อยมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) เพื่อการติดต่อสื่อสารมากที่สุด รองลงมา คือ เพื่อความบันเทิงเป็นหลัก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษาและกลุ่มสาขาวิชา พบว่า พฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 2-5 ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ไม่แตกต่างกัน และนักเรียนนายร้อยที่เรียนในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ของนักเรียนนายร้อยเมื่อจำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษาและกลุ่มสาขาวิชา พบว่า ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ของนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 2-5 ไม่แตกต่างกัน และความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ของนักเรียนนายร้อยที่เรียนในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

การอภิปรายผลจากการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) มีประเด็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เนื่องจากมีความสะดวกสบาย มีความรวดเร็ว และตอบสนองต่อความต้องการต่าง ๆ ให้กับผู้ใช้ได้อย่างไม่จำกัด สามารถสังเกตได้จากข้อคำถามที่ว่า ท่านมีการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวันเกือบทุกวัน ที่นักเรียนนายร้อยจำนวนร้อยละ 39.40 มีพฤติกรรมที่อยู่ใน

ระดับมาก และรองลงมาคือ ร้อยละ 39.20 พฤติกรรมที่อยู่ในระดับมากที่สุด และจากข้อคำถามที่ถามเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการติดต่อสื่อสาร พบว่า นักเรียนนายร้อยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.70 และการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อความบันเทิง พบว่า นักเรียนนายร้อยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.80 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประมา ศาสตรารุจิ (2565) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้เครื่องมือและสื่อสังคมออนไลน์ในช่วงภาวะวิกฤติ ผลการวิจัยประชาชนมีพฤติกรรมการใช้เครื่องมือและสื่อสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวันเพื่อสำหรับ โปสเตอร์รูป หรือแชร์กิจกรรมต่าง ๆ ของตนเองให้บุคคลอื่นได้รับทราบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิษณุวิ คณะพล (2553) ที่ได้ศึกษาทัศนคติการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ กรณีศึกษา: นักศึกษาและบุคลากรวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากให้ความสำคัญกับสังคมออนไลน์เพราะเป็นช่องทางที่เปิดกว้าง เป็นเครื่องมือให้ผู้คนได้แสดงความคิดเห็นได้ในหลากหลายแง่มุม สามารถค้นหาข้อมูลและตอบสนองความต้องการได้ง่าย และสามารถโต้ตอบสื่อสารกันโดยอิสระ ติดตามข่าวสารที่สนใจและเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว

2.2 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ผลการวิจัยพบว่า ชั้นปีที่กำลังศึกษาและสาขาที่นักเรียนนายร้อยศึกษาอยู่ไม่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เนื่องจากนักเรียนได้ร่ำเรียนทุกคนได้รับรู้ข่าวสารรวมถึงความรู้การใช้อุปกรณ์สื่อสารอย่างเท่าเทียมกัน และอาจมีการส่งข้อมูลเหล่านั้นในกลุ่มนักเรียนนายร้อยในชั้นปีที่กำลังศึกษาอยู่และในสาขาที่เรียนร่วมกันอีกด้วย ซึ่งไม่สอดคล้องกับ จันจิรา ขวัญแก้ว (2561) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมืองสงขลา จังหวัดสงขลา พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างเหมาะสมสูงกว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะช่วงระดับวัยของนักเรียนนายร้อยนั้นมีอายุอยู่ในช่วง 18-24 ปี ซึ่งเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว มีการศึกษาในระดับที่สูงกว่า ทำให้ได้รับความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างจากนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา จึงส่งผลให้ผลการวิจัยไม่เกิดความแตกต่างกันในระดับของพฤติกรรมที่แสดงออกมา อีกทั้งนักเรียนนายร้อยที่ตอบแบบสอบถามจำนวนร้อยละ 41 ที่เคยรับรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งถือว่ามีความรอบรู้ของจำนวนนักเรียนนายร้อยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้มีการรับรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคลมาก่อน จึงมีความระมัดระวังในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เพื่อป้องกันตนเองไม่ให้เกิดการละเมิดบุคคลอื่น

2.3 เพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ของนักเรียนนายร้อย ผลการวิจัยพบว่า ชั้นปีที่กำลังศึกษาไม่ส่งผลกระทบต่อระดับความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนนายร้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนนายร้อยทุกคนมีการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เป็นประจำทุกวัน และส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากและมากที่สุด สังเกตได้จากข้อคำถามว่า ท่านมีการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวันเกือบทุกวันที่นักเรียนนายร้อยตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 39.40 และ 39.20 ตามลำดับ ทำให้การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในแต่ละวัน นักเรียนนายร้อยได้รับประสบการณ์ และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคลได้จากการตอบแบบสอบถามที่ถามถึงช่องทางของการรับรู้ ที่นักเรียนนายร้อยตอบ

แบบสอบถามมา พบว่า ช่องทางการรับรู้ที่มากที่สุดคือ ข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ ที่มีจำนวนร้อยละ 55.93 ส่งผลให้นักเรียนนายร้อยมีความรู้พื้นฐานติดตัวในเรื่องนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กมลชนก วงศ์สวัสดิ์ และ วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ (2563) ที่ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สำนักงานใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรทางด้านระดับการศึกษา และช่องทางรับข่าวสาร ไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สำนักงานใหญ่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยที่พบและการนำผลการวิจัยไปใช้ จากการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล เมื่อจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษาและกลุ่มสาขาวิชานั้นมีความแตกต่างกัน ทำให้สามารถสรุปได้ว่า นักเรียนนายร้อยมีพื้นฐานความรู้และพฤติกรรมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยในปัจจุบันที่สื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยนักเรียนนายร้อยทุกคนมีความจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่เกิดการกระทำผิดกฎหมายต่อบุคคลอื่น ดังนั้น โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ควรจัดให้นักเรียนนายร้อยได้มีการศึกษาในหัวข้อที่เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล โดยการบรรจุในหลักสูตรการเรียน เช่น วิชาเรียนรวม วิชาเลือกเสรี หรือการบรรยายพิเศษต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาตัวแปรอื่นที่คาดว่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) เช่น ความคาดหวังในเกรดเฉลี่ย ความคาดหวังในเหล่าที่ต้องการรับราชการ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้และปรับปรุงพัฒนาให้สอดคล้องกับระเบียบปฏิบัติประจำของนักเรียนนายร้อย การศึกษาของนักเรียนนายร้อย และแนวทางการรับราชการต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้

พฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) เพื่อการติดต่อสื่อสารมากที่สุด โดยพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนในแต่ละชั้นปีและในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาไม่มีความแตกต่างกัน เช่นเดียวกับความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ของนักเรียนนายร้อยแต่ละชั้นปีและในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาก็ไม่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

กมลชนก วงศ์สวัสดิ์ และ วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2563). งานวิจัยเรื่อง การศึกษาความรู้ความเข้าใจต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สำนักงานใหญ่. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จันจิรา ขวัญแก้ว. (2561). งานวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างเหมาะสมของนักเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมืองสงขลา จังหวัดสงขลา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- จักรวาล คณินทร์, จารุเดช สระแก้ว, สฤณี การกุลกิจ, ศุภกฤต ชูยัง, และ อติวัฒน์ มานะชัยทรัพย์. (2560). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักเรียนนายร้อย (Cadets' Social Network Usage Behaviors). โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). รูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประมา ศาสตรารุจิ. (2565). รูปแบบการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสังคมออนไลน์เพื่อรองรับการดำเนินชีวิตในภาวะวิกฤติ. วารสารศิลปการจัดการ, 6(2), 679.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562. (2562, 27 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 136 ตอนที่ 69 ก. หน้า 52-95.
- พิชญาวิ คณะพล. (2553). งานวิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์กรณีศึกษา: นักศึกษาและบุคลากรวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา จ.เพชรบูรณ์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- PDPA คืออะไร? เกี่ยวข้องกับทุกคนอย่างไร. (2564, 24 พฤษภาคม). t-reg.co. <https://t-reg.co/blog/t-reg-knowledge/what-is-pdpa/>
- Likert, R. (1932). A Technique for the Measurement of Attitudes. Archives of Psychology.
- Yamane, T. (1973). Statistics: an Introductory Analysis. Harper & Row.

แนวทางการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก
Guidelines for Implementing Learning Recession Recovery Measures of the
Secretariat of the Education Council in Educational Opportunity Expansion
School in Mueang District, Nakhon Nayok Province

ณัฐสินี ศรีนครชัยเจริญ^{1*}

ปองสิน วิเศษศิริ²

Nutsinee Srinakornchaijaroen

Pongsin Visheshsiri

(Received: February 4, 2024; Revised: April 28, 2024; Accepted: May 1, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน 2) แนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามมาตรการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ข้าราชการครู จำนวน 103 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพดำเนินงาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติตามมาตรการอยู่ในระดับมากทุกมาตรการ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรการ พบว่า มาตรการที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน รองลงมา คือ การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 2) แนวทางที่เหมาะสม พบว่า มีมาตรการที่ต้องทำการพัฒนาการดำเนินงานอย่างเร่งด่วน 3 มาตรการ ก่อนที่จะจัดการกับมาตรการที่เหลือ คือ 1. การจัดสวัสดิการความปลอดภัย และการสร้างขวัญและกำลังใจ โดยควรขจัดความกังวลใจของครูในการออกไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เสี่ยงภัยทุกรูปแบบ และจัดและสร้างความเข้าใจในเรื่องสวัสดิการให้ได้อย่างเหมาะสม 2. การพัฒนาลังสือดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา โดยควรส่งเสริมการจัดงบประมาณ อุปกรณ์ และการเสริมความรู้ให้ครูผลิตสื่อดิจิทัล และเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าใช้คลังสื่อนี้ได้ง่ายอย่างทั่วถึง และ 3. การเสริมพลังพัฒนาครูและผู้บริหารการศึกษา โดยควรกำหนดนโยบายในการเสริมพลังครูและจัดงบประมาณสำหรับการยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี

คำสำคัญ: ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

² ผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย จ.ปทุมธานี 12110

Graduate School, Educational Administration, Eastern Asia University, Pathumthani, 12110 Thailand.

*Corresponding Author, E-mail: 64441005@stu.eau.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to: 1) Study current operational conditions; and 2) Study operational guidelines for implementing learning recession recovery measures according to the Secretariat of the Education Council in Educational Opportunity Expansion Schools in Mueang District, Nakhon Nayok Province. The sample population was 103 government teachers. Research tools were questionnaires and semi-structured interviews. The statistics used were mean, standard deviation, and content analysis. The results showed that the overall operating conditions were at a high level. When considering each measure, the most effective action was designing a new learning management process that responds to the changing context and needs of the learners, followed by creating a positive attitude toward learning and good physical and mental health of learners. The research recommends three measures that should be developed as priorities, namely: 1) Shoring up morale by addressing teachers' concerns regarding the performance of their duties in high-risk areas, including by providing welfare and creating good understanding; 2) Developing a digital media library for the open learning approach and linking educational information by providing appropriate budgetary and equipment support, enhancing teachers' knowledge in digital media production, and allowing all to access this library; and 3) Empowering the development of teachers and educational administrators through appropriate policies and allocating budgets for upgrading learning through technology.

Keywords: Learning Loss, RECOVER, COVID-19

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม อารมณ์ รวมไปถึงการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งได้รับความเครียดจากการที่โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนจากที่โรงเรียนมาเรียนที่บ้าน รวมถึงความไม่พร้อมในบรรยากาศทางการเรียนทำให้ช่วงเวลาที่ผ่านมา การจัดการเรียนการสอนไม่อาจตอบโจทย์การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพหรือความต้องการในรายบุคคล ทำให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) ทั้งด้านองค์ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ จึงถือเป็นหน้าที่สำคัญที่ครูจะต้องช่วยกันพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับทั้งความรู้ พัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ

จากผลกระทบของการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กระทรวงศึกษาธิการของสหรัฐอเมริกา สำนักงานเพื่อสิทธิพลเมือง (U.S. Department of Education, Office for Civil Rights, 2021) ได้ทำการเก็บข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และสูงกว่ามัธยมศึกษา

ตั้งแต่ช่วงกลางเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 ที่มีการระบาดครั้งใหญ่ ส่งผลให้โรงเรียนในสหรัฐอเมริกาหลายโรงเรียนต้องเปลี่ยนรูปแบบการเรียนเป็นแบบออนไลน์จนถึงกลางเดือนเมษายน พ.ศ. 2564 โดยสรุปได้ว่า ผลจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลทางลบด้านวิชาการของผู้เรียนพิจารณาได้จากผลการเรียนรายวิชาหลักคณิตศาสตร์และการอ่านของผู้เรียนในบางระดับชั้น มีการถดถอยลงเมื่อเทียบกับช่วงก่อนการระบาด แต่เพิ่มความเหลื่อมล้ำและโอกาสในการเข้าถึงช่องทางการเรียนรู้ เช่น มีอุปสรรคทางเทคโนโลยีและอุปสรรคอื่น ๆ ที่ทำให้การมีส่วนร่วมในห้องเรียนเสมือนจริงมีความยากมากขึ้น ผู้เรียนมีโอกาสเสี่ยงต่อการเผชิญปัญหาทางสุขภาพจิตและความเป็นอยู่สูงมากขึ้น เพราะขาดโอกาสในการได้รับความช่วยเหลือจากระบบสถานศึกษา สำหรับผู้เรียนในกลุ่มที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนทางวิชาการอยู่มาก ต้องหยุดชะงักไปอันเนื่องมาจากสถานการณ์แพร่ระบาดส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำมากยิ่งขึ้น ซึ่งประเทศไทยก็เกิดภาวะการถดถอยทางการศึกษาเช่นกัน อีกทั้งก่อนหน้าการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นี้ มีผลการรายงานตัวชี้วัด ITU (International Telecommunication Union) 2561 (ไตรมาส 4) พบว่า คราวเรือนที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวนมากไม่มีคอมพิวเตอร์ใช้ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561, น. 19) และจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลต่ออุปสรรคในการที่บุตรหลานต้องเรียนออนไลน์ และมุมมองต่อการศึกษารูปแบบออนไลน์ในระยะข้างหน้า พบว่า ผู้ปกครองกว่าร้อยละ 79.1 มีอุปสรรคในด้านความพร้อมของอุปกรณ์การเรียน และในกลุ่มผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยจะพบปัญหาเรื่องของการเรียนอย่างคอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ตไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีบุตรหลานในวัยเรียนมากกว่า 1 คน และบางส่วนมองว่า ต้องมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นจากค่าอินเทอร์เน็ตด้วย (Econ Digest, 2564)

นอกจากนี้ผู้ปกครองยังมีความกังวลต่อรูปแบบการเรียนออนไลน์ โดยร้อยละ 56.4 มีความกังวลเรื่องคุณภาพการศึกษา ร้อยละ 48.2 มีความกังวลว่า การเรียนออนไลน์ระยะยาวจะส่งผลในเรื่องของสุขภาพและคุณภาพชีวิตของบุตรหลาน และกว่าร้อยละ 37.8 มีความกังวลเรื่องของการจำกัดและความไม่ปลอดภัยของเทคโนโลยี จากข้อจำกัดทางสถานะทางเศรษฐกิจครัวเรือนส่งผลให้การเข้าถึงการศึกษาของนักเรียนลดลงนำไปสู่ภาวะ Learning Loss หรือการเรียนรู้ถดถอย เกิดปัญหาเชิงคุณภาพ ซึ่งเด็กเล็กในระดับอนุบาลเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบรุนแรงที่สุดจากการปิดโรงเรียน จากการศึกษางานวิจัยของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยร่วมกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยในประเทศไทย อาทิ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสำรวจสถานะความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษาของเด็กปฐมวัย (Thailand School Readiness Survey: TSRS) การสำรวจข้อมูลเด็กปฐมวัยแบบกลุ่มตัวอย่างซ้ำ (Early Childhood Longitudinal Data: ECLD) การพัฒนาศูนย์อบรมและครูปฐมวัยด้วยหลักสูตรไฮสโคป (HighScope) ตามแนวทางโรซีไทยแลนด์ พบว่า การปิดโรงเรียนทำให้การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยลดลงเหลือ 1-2 % จากการเรียนรู้ 100% ในการเปิดเรียนปกติ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2565) ซึ่งรวมถึงนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครนายก ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดให้เป็นเป้าหมายในการศึกษาวิจัยด้วย

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนไม่มีความยึดมั่นผูกพันในกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการมีข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้ทั้งในเรื่องของอุปกรณ์ อินเทอร์เน็ต แม้ว่าผู้ปกครองและนักเรียนต้องการเรียนในห้องเรียนแต่บางส่วนก็ยังกลัวติดเชื้อ (Cho et al., 2021) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักเรียนใช้เวลาในการเรียนรู้น้อยลง นักเรียนถูกจำกัดให้อยู่แต่ในบ้านทำให้เกิดความเครียดและความวิตกกังวล ซึ่งส่งผลลดต่อความสามารถของนักเรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ และแรงจูงใจในการทำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ลดลง นักเรียนบางคนไม่พร้อมในการเรียนออนไลน์ เนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้ สภาพแวดล้อมที่บ้านไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นยังไม่พร้อมปรับตัวสำหรับการเรียนออนไลน์ รวมทั้งการเรียนออนไลน์ยังไม่เหมาะกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมและสภาพจิตใจ นักเรียนมีต้นทุนชีวิตลดลงทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือสิ่งใหม่ และการจ้างงานลดลง (Di et al., 2020, pp. 28-30) นักวิชาการในต่างประเทศหลายราย พบว่า ภาวะถดถอยของผู้เรียนส่วนใหญ่ที่พบนั้นเกิดขึ้นทั้งทางด้านทักษะและความสามารถทางภาษา ได้แก่ การพูด การเขียน ความคล่องแคล่วในการอ่าน และความเข้าใจในการอ่านรวมถึงคณิตศาสตร์ ได้แก่ จำนวน การดำเนินการทางคณิตศาสตร์ การแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ รูปทรง ฯลฯ (Asian Development Bank, 2021, pp. 6-9; Azim Premji Foundation, 2021; Blasko et al., 2021, pp. 13-18; Fitzpatrick et al., 2020; Kaffenberger, 2021, pp. 1-7; Locke et al., 2021, pp. 32-33; Raymond, 2021, pp. 1-8; Zierer, 2021) นักเรียนมีโอกาสนในการเรียนรู้ลดลงและโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นของนักเรียนบางกลุ่มลดลง ตลอดจนจำนวนนักเรียนที่ลาออกกลางคันเพิ่มมากขึ้น (U.S. Department of Education, Office for Civil Rights, 2021) ช่องว่างของความรู้ระหว่างเด็กนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ดีกับไม่ดีจะมีแตกต่างกันมากขึ้น นอกจากด้านความรู้แล้วภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นเกิดขึ้นกับทักษะทางกายภาพ ทักษะทางสังคม ทักษะทางอารมณ์ สุขภาพจิต และความเป็นอยู่อีกด้วย ซึ่งปัจจุบันผ่านมาแล้ว 4 ปีการศึกษา (ตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 – 2565) พบว่าปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้อยู่ยังคงมีอยู่

ผลการสำรวจสถานการณ์การศึกษาจากครูและบุคลากรทางการศึกษาของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา จำนวน 1,030 คน ในเดือนเมษายน 2565 ครอบคลุมทุกภูมิภาคทั่วประเทศ พบว่า ครูส่วนใหญ่พบปัญหาการเรียนรู้ถดถอยของนักเรียน โดยนักเรียนประถมศึกษาเป็นช่วงชั้นที่มีปัญหาภาวะถดถอยมากที่สุด (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2565) แม้ว่าสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) จะได้เสนอมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ให้โรงเรียนต่าง ๆ นำไปใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565 แล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตามคาดหวัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำมาตรการไปดำเนินงานนั้นโรงเรียนแต่ละแห่งมีศักยภาพในการดำเนินงานต่างกัน ผู้บริหารอาจให้ความสำคัญหรือดูแลบริหารจัดการตลอดจนควบคุมการดำเนินงานและมีการประเมินผลต่างกัน ดังนั้น การเรียนรู้ว่าโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนใดมีสภาพการดำเนินงาน และควรที่จะปรับปรุงให้มีแนวทางการดำเนินงานตามมาตรการอย่างไร แนวทางที่เหมาะสมควรทำอย่างไร จึงเป็นเรื่องที่ควรศึกษาเพื่อการนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานตามมาตรการดังกล่าวให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เนื่องจากเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายกยังพบปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอยู่ และเล็งเห็นว่ามาตรการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจะมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาผู้เรียนได้ โดยข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้สารสนเทศสำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ผู้บริหารการศึกษาสามารถนำข้อค้นพบนี้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความเหมาะสม และเป็นไปได้สู่การนำไปใช้ในเชิงปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองและพลโลกที่มีคุณภาพ ตลอดจนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายกที่เหมาะสม

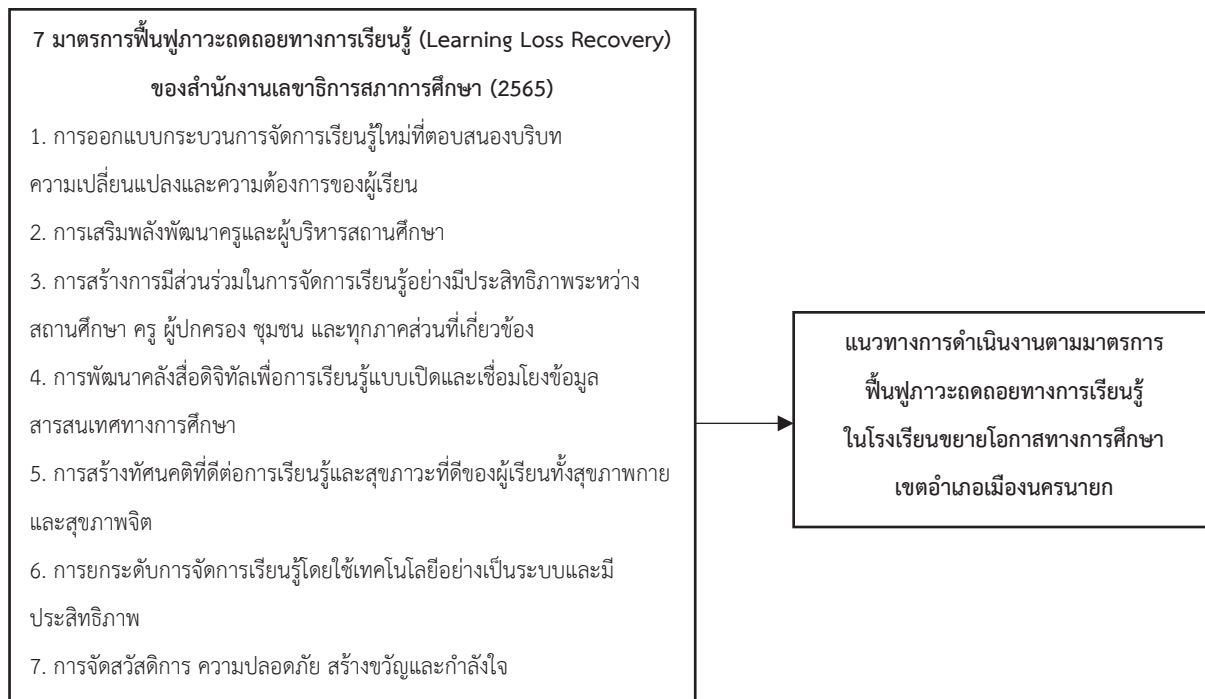
การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2565) ได้ทำการสังเคราะห์ผลการวิจัย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติ รวมทั้งข้อเสนอแนะจากการประชุมสัมมนาได้ผลสรุปและจัดทำเป็น “มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (RECOVER)” ขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1.การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน (Redesigning new learning process: R)
- 2.การเสริมพลังพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา (Empowering teachers and principals: E)
- 3.การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (Collaborating effective learning with stakeholders: C)
- 4.การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา (Open educational resources: O)
- 5.การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต (Valuing positive attitudes and well-being: V)
- 6.การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (Elevating learning with Edtech: E)
- 7.การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ (Regarding safety and welfare: R)

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายกที่เหมาะสม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบผสมผสานวิธีระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เพื่อกำหนดประเด็นหลักในการสอบถามให้ได้ข้อมูลที่ตรงประเด็น เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายกที่เหมาะสม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำนวน 11 โรงเรียน จำนวน 103 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพแนวทางการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายกในปัจจุบัน ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้ จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดและแบบสอบถาม ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าตั้งแต่ 0.67 -1.00 นำแบบสอบถามไปตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' s Alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ผ่านการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อทดสอบความเป็นไปได้ และความถูกต้องของแบบสอบถามและปรับปรุงก่อนนำไปจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายกที่เหมาะสม ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการสร้างเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนหลักการและวิธีการสำหรับการศึกษาที่เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายกที่เหมาะสม โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อกำหนดรูปแบบของเครื่องมือ นำร่างแบบสัมภาษณ์เข้ากระบวนการตรวจสอบและนำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ เพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก จำนวนสามรายซึ่งกระจายออกให้ครอบคลุมผู้ทรงคุณวุฒิตามตำแหน่งหน้าที่ ดังนี้ ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ศึกษาพิเศษ และผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1) สภาพการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายกในปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.03, SD = 0.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรการ มาตรการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ($M = 4.21, SD = 0.59$) รองลงมา คือ การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ($M = 4.20, SD = 0.58$) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ($M = 4.15, SD = 0.75$) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ($M = 4.11, SD = 0.75$) การยกระดับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ($M = 3.91, SD = 0.74$) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ($M = 3.90, SD = 0.72$) และมาตรการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ($M = 3.73, SD = 0.91$)

ตารางที่ 1

สภาพการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในโรงเรียน

ขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ในปัจจุบัน โดยภาพรวม

(n = 103)

มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้	M	SD	ระดับ การดำเนินการ
1. การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบท ความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน	4.21	.59	มาก
2. การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา	4.11	.75	มาก
3. การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพระหว่าง สถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	4.15	.75	มาก
4. การพัฒนาลังสือดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูล สารสนเทศทางการศึกษา	3.90	.72	มาก
5. การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกาย และสุขภาพจิต	4.20	.58	มาก
6. การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมี ประสิทธิภาพ	3.91	.74	มาก
7. การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ	3.73	.91	มาก
รวม	4.03	.72	มาก

2) แนวทางการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายกที่เหมาะสมพบว่า มาตรการที่ควรพัฒนาเร่งด่วน โดยเรียงจากเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากน้อยไปมาก ได้แก่ มาตรการที่ 7 มาตรการที่ 4 มาตรการที่ 6 มาตรการที่ 2 มาตรการที่ 3 มาตรการที่ 5 และ มาตรการที่ 1

มาตรการที่ 7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ

มาตรการที่ 4 การพัฒนาลังสือดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

มาตรการที่ 6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

มาตรการที่ 2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

มาตรการที่ 3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

มาตรการที่ 5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

มาตรการที่ 1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปข้อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมที่โรงเรียนควรดำเนินการพอสังเขปได้ดังนี้

มาตรการที่ 1 ควรส่งเสริมให้ครูที่เข้ารับการอบรมในการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียนนำผลการอบรมมาใช้ให้เต็มที่

มาตรการที่ 2 ควรเปิดโอกาสให้ครูและผู้บริหารได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ผู้บริหารต้องใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร และส่งเสริมให้ได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสม

มาตรการที่ 3 ควรจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความร่วมมือแก้ปัญหาทั้งทางบ้านและโรงเรียนตลอดจนชุมชน

มาตรการที่ 4 ควรส่งเสริมโดยการจัดงบประมาณ อุปกรณ์ และการเสริมความรู้ให้ครูผลิตสื่อดิจิทัล และต้องจัดให้นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนที่สนใจสามารถเข้าใช้คลังสื่อนี้ได้ง่ายอย่างทั่วถึง

มาตรการที่ 5 ควรส่งเสริมให้ครูเอาใจใส่ในการให้ความรู้และความสนใจในตัวนักเรียน ทั้งด้านการเรียนรู้ และทั้งสุขภาพกายและใจอย่างสม่ำเสมอด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู

มาตรการที่ 6 ควรกำหนดนโยบายและงบประมาณสำหรับการยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี เน้นให้ครูสามารถจัดการนำเทคโนโลยีไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรการที่ 7 ควรจัดความกังวลใจของครูในการออกไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เสี่ยงภัยทุกรูปแบบ จัดและสร้างความเข้าใจในเรื่องสวัสดิการให้ได้อย่างเหมาะสม

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ในปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สาเหตุมาจากสถานศึกษามีความตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ สถานศึกษาจึงได้กระตือรือร้นที่จะดำเนินการตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) (2566) กลยุทธ์การพัฒนา กลยุทธ์ที่ 1 คนไทยทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ กลยุทธ์ย่อยที่ 1.2 พัฒนาผู้เรียนที่อยู่ในช่วงวัยการศึกษา ระดับพื้นฐานให้มีความตระหนักรู้ในตนเอง มีทักษะดิจิทัล และมีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้การดำเนินชีวิตและการทำงาน ข้อ 1.2.5 การพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้ โดยการแก้ไขภาวะการถดถอยของความรู้ในวัยเรียน สถานศึกษาพัฒนาแนวปฏิบัติและระบบสนับสนุนที่เหมาะสม โดยเฉพาะปฏิบัติตามมาตรการที่ต้นสังกัดได้วางแนวทางไว้ให้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้สภาพการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายกในปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรการ โดยเรียงลำดับตามมาตรการที่ควรพัฒนาเพิ่มเติมจากมากไปน้อย ได้แก่ 7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ 4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัล เพื่อการเรียนรู้แบบเปิด และเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 6) การยกระดับการจัด การเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และ

ผู้บริหารสถานศึกษา 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต และ 1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบท ความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

2. แนวทางการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายกที่เหมาะสม จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยเรียงลำดับความเร่งด่วนในการพัฒนา 3 มาตรการจากน้อยไปมาก คือ มาตรการที่ 7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ มาตรการที่ 4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา และมาตรการที่ 6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ อภิปรายผลได้ดังนี้

มาตรการที่ 7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ แนวทางการดำเนินการด้านการจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ คือ 1) การจัดสวัสดิการ ที่เป็นไปตามระเบียบการบริหารจัดการงบประมาณของราชการ ในการพิจารณาค่าตอบแทนให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยงภัยทุกรูปแบบตามความสำคัญและจำเป็นอย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ 2) ด้านความปลอดภัยครูและนักเรียน ได้รับการดูแลและรับประกันความปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจในขณะปฏิบัติหน้าที่ และการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้ครูได้มีความสบายใจ ไร้ความกังวลในการเรียนจัดการเรียนรู้ และผู้เรียนได้รับการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ เช่น สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 ที่รุนแรง ทำให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยต่อสุขภาพร่างกาย สถานการณ์กลุ่มเสี่ยงสารเสพติด ทำให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยต่อร่างกายและทรัพย์สิน การไม่ชำนาญเส้นทาง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางการช่วยเหลือครูให้มีความรู้สึกปลอดภัยในการออกปฏิบัติหน้าที่นอกสถานศึกษา โดยการขอความร่วมมือจากหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องช่วยอำนวยความสะดวก และรักษาความปลอดภัยให้แก่ครูและผู้ปกครอง พร้อมเป็นสื่อกลางในการส่งเสริมการจัดการศึกษาของผู้เรียนต่อไป และ 3) ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจมีการจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลที่มีผลงานปฏิบัติที่ดีที่เป็นแบบอย่าง เพื่อให้ครูได้เกิดความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าในตนเอง และพร้อมที่จะพัฒนานตนเองและการศึกษาต่อไป สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ 2567 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565, น. 1) จุดเน้นที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย ข้อที่ 1.4 พัฒนาระบบ และการกิจด้านความปลอดภัยของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน และสอดคล้องกับพสนน. นิรมิตไชยนนท์ และ กมลพร สอนศรี (2560, น. 1694) ศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาในประเทศไทย พบว่า รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาในประเทศไทย ควรมีลักษณะยืดหยุ่นและตอบโจทย์ความหลากหลายของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ในทุกช่วงชีวิต และทุกสถานการณ์

มาตรการที่ 4 การพัฒนาลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา แนวทางการดำเนินการด้านการพัฒนาลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีนโยบายด้านพัฒนาลังสื่อดิจิทัล และมีกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ กระตุ้น ส่งเสริมให้ครูลังสื่อดิจิทัลมาเป็นสื่อกลางในการจัดการเรียนรู้ ระหว่างครู ผู้เรียน และผู้ปกครอง ดังนั้น จึงควรมีประชาสัมพันธ์คลังสื่อดิจิทัลหลากหลายช่องทางที่สะดวกต่อการใช้งาน มีการรวบรวม จัดหมวดหมู่สื่อให้เข้าถึงได้ง่าย และไม่สร้างภาระต่อผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา สอดคล้องกับรายงานการศึกษา เรื่อง แนวปฏิบัติของการสร้างและส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562, น. ค) ที่ระบุว่า ครู คือ หัวใจสำคัญของการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่แก่นักเรียนนั้น จะต้องปรับบทบาทให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่แก่นักเรียนนั้น หมายรวมถึง การเรียนรู้ดิจิทัลจากนักเรียนด้วย ให้นักเรียนได้เห็น ว่า ผู้ไม่รู้แต่พร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนา นั้น่ายก่องเป็นแบบอย่างกว่าผู้ไม่รู้แต่แสดงว่ารู้ ครูควรจะต้องเข้าใจ และพัฒนาให้มีทักษะความฉลาดทางดิจิทัลทั้ง 8 ด้าน โดยเริ่มต้นจากการตระหนักถึงสิทธิทางปัญญา ฝึกฝนการใช้ประโยชน์จากคลังบทเรียนออนไลน์แบบเปิด (Massive Open Online Course: MOOC) และคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER) ที่เจ้าของอนุญาตให้สามารถนำไปใช้ได้ พร้อมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านี้ไปสู่ผู้เรียนและคนรอบข้าง เพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลและสามารถสร้างพลเมืองดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม

มาตรการที่ 6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ แนวทางในการดำเนินงานการยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ คือ 1) ด้านบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดนโยบาย ในการยกระดับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีอย่างชัดเจน และให้การสนับสนุน งบประมาณ อุปกรณ์และอินเทอร์เน็ต เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการส่งเสริมครูในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ และเป็นฐานความรู้ที่คอยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ของครูและผู้เรียน พัฒนาครูผู้สอนในด้านการสร้างสื่อ การเลือกใช้สื่อมัลติมีเดียที่ดึงดูดความสนใจนักเรียน ตลอดจนจัดทำห้องเรียนออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งขณะอยู่โรงเรียนและระหว่างเรียนอยู่ที่บ้าน 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ครูควรสอดแทรกเนื้อหาการสร้างสามัญสำนึกที่ดีในการใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย รู้เท่าทัน และเกิดประโยชน์สูงสุด เนื่องจากในปัจจุบันผู้เรียนการใช้เทคโนโลยีเป็นวิถีในชีวิตประจำวัน และสามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้ง่ายและหลากหลาย ดังนั้นครูต้องมีความรู้ และทำความเข้าใจการใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างปลอดภัยกับผู้เรียนอย่างถูกต้อง และ 4) ด้านการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชน เพื่อส่งเสริมการยกระดับคุณภาพการศึกษา ด้านเทคโนโลยี อย่างเป็นรูปธรรม เช่น หน่วยงานต้นสังกัดขอความสนับสนุนสื่อ ICT เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน หน่วยงานเอกชนในการให้บริการสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับธานินทร์ อินทวิเศษ (2562, น. 491) ศึกษาเทคโนโลยีและนวัตกรรมกับการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล พบว่า นอกจากรูปแบบการเรียนการสอนใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายตามยุคที่เปลี่ยนไปแล้ว สื่อเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอนที่ใช้ในยุคดิจิทัล

ก็เป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วมากขึ้นด้วย ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาออนไลน์ ระบบเปิดแบบ MOOC, การจัดการเรียนการสอนโดย Mobile learning และปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ซึ่งตัวผู้สอนเองจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ ปรับตัว ปรับแนวคิด ทักษะของตัวผู้สอนเองและเปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอน ปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนให้ทันกับยุคที่เทคโนโลยีเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วให้ได้ เพื่อจะได้สร้างผู้เรียนให้มีทักษะต่าง ๆ ที่สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ นำองค์ความรู้ไปสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นและสามารถดำรงอยู่ในยุคดิจิทัลได้ โดยสิ่งที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอน คือ การตระหนักถึงในความแตกต่างของผู้เรียน ที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนสามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้ของบุคคลไปในทิศทางที่ประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ทันสมัยเกิดขึ้นมากเพียงใด แต่มนุษย์ก็ยังคงเป็นหัวใจสำคัญหลักในการจัดการเรียนการสอน ยังเป็นผู้สอนให้ผู้เรียนรู้จักถึงคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสาธารณะ ช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม สอนให้มีทักษะชีวิตที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตเอาตัวรอดอยู่ในยุคดิจิทัลนั่นเอง แต่อย่างไรก็ตามในการยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ก็ยังคงติดปัญหาในเรื่องของค่าใช้จ่ายหรืออุปกรณ์แก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ทางไกล เนื่องจากผู้ปกครองบางรายมีบุตรหลานในวัยเรียนหลายคนและหลายระดับชั้น แต่อุปกรณ์ที่จะใช้ในการเรียนรู้มีอยู่จำกัด ตลอดจนรายได้ลดลงเพราะไม่สามารถออกไปทำงานได้ตามปกติ ส่งผลให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้ที่ไม่ต่อเนื่อง และกลายเป็นผลสืบเนื่องสู่ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในการนำไปใช้ครั้งนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า มาตรการที่ 7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ มีระดับการดำเนินงานที่ต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับมาตรการอื่น ๆ พบอุปสรรคในการดำเนินงาน คือ ครูมีความกังวลใจในการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เสี่ยงภัย จึงเสนอให้ผู้บริหารสถานศึกษา ควรเปิดโอกาสให้ครูที่ออกปฏิบัติหน้าที่นอกสถานศึกษาได้พูดคุย แลกเปลี่ยน เจตคติ ความรู้สึก ความกังวลใจในการออกไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เสี่ยงภัย โดยไม่ปิดกั้นความคิด และควรสร้างความเข้าใจในเรื่องของการจัดสวัสดิการ ให้แก่ครูอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม มีมาตรฐานมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัย ถือเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งที่ต้องเร่งหาแนวทางในการดำเนินการอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่ครูได้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มประสิทธิภาพ

2. จากผลการวิจัยพบว่า มาตรการที่ 4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา มีระดับการดำเนินงานที่ต่ำรองมาจากมาตรการที่ 7 พบอุปสรรคในการดำเนินงาน คือ คลังสื่อดิจิทัลมีการเข้าถึงค่อนข้างยาก จึงเสนอให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีนโยบายในการพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิด มีประชาสัมพันธ์คลังสื่อดิจิทัล หลากหลายช่องทาง เร่งพัฒนาครูในการนำสื่อดิจิทัลไปใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างแพร่หลาย พัฒนาระบบกระบวนการเข้าถึงที่คลังสื่อดิจิทัล

ที่สะดวกต่อการใช้งาน มีการรวบรวม จัดหมวดหมู่สื่อ เข้าถึงได้ง่าย และไม่สร้างภาระต่อผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3. จากผลการวิจัยพบว่า มาตรการที่ 6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีระดับการดำเนินงานที่ต่ำ รองมาจากมาตรการที่ 7 และ 4 พบอุปสรรคในการดำเนินงาน คือ งบประมาณสนับสนุนค่าใช้จ่าย หรืออุปกรณ์แก่ครูผู้สอน และผู้เรียนทางไกล จึงเสนอให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดนโยบายในการยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี สนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ระบบอินเทอร์เน็ต ฯลฯ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอนในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน และผู้เรียนในการเรียนรู้ทางไกล เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การเรียนรู้เกิดผลกระทบทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยในอนาคตผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา แต่ยังมีมาตรการหรือวิธีการของหน่วยงานอื่นที่ได้เสนอไว้ จึงเห็นว่า ควรจะนำมาตรการอื่น ๆ ดังกล่าวมาใช้ศึกษาด้วยในครั้งต่อไป เพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนได้หลากหลายขึ้น
2. การวิจัยครั้งนี้พบมาตรการที่มีอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงาน จึงเสนอให้ทำการวิจัยในการกำจัดอุปสรรค และปัญหาดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้นโดยเฉพาะในเรื่องการจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู
3. การวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 คน ซึ่งอยู่ในพื้นที่เดียวกัน จึงเสนอให้ขยายการวิจัยโดยให้ผู้เชี่ยวชาญหน่วยกลางที่มีประสบการณ์และมุมมองที่แตกต่างมาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติม

องค์ความรู้ที่ได้

งานวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายกทำให้องค์ความรู้ทั้งในเรื่องการเกิดปัญหาการถดถอยทางการเรียนรู้ในเชิงการป้องกันการเกิดภาวะการถดถอยในแง่มุมต่าง ๆ เนื่องจากการค้นคว้าและยืนยันสาเหตุของการเกิดการถดถอยทางการเรียนรู้ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการวิจัยเชิงปริมาณที่เป็นตัวเลขยืนยันว่า สาเหตุของการเกิดการถดถอยเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไรบ้าง ส่วนองค์ความรู้ในเชิงการดำเนินการแก้ไขปัญหาของสถานศึกษาและการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาของการถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้น องค์ความรู้ส่วนนี้ได้จากการนำผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ได้มาใช้เป็นหลักในการกำหนดประเด็นที่เป็นปัญหาของการดำเนินการตามมาตรการฟื้นฟูภาวะการถดถอยทางการเรียนรู้เพื่อค้นหาวิธีการหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ถือว่า ความรู้ซึ่งได้จากการเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิบูรณาการกับองค์ความรู้ที่ได้จากการทบทวน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาสรุปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการถดถอยทางการเรียนรู้ได้ในส่วนที่เป็นเรื่องของการเกิดปัญหาพอสรุปได้เป็นองค์ความรู้ว่า ในยามปกติที่มีได้มีวิกฤตที่ไม่คาดฝัน เช่น การเกิดโรคระบาดต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อการไปเรียนที่สถานศึกษาตามปกติ นั้น ความถดถอยทางการเรียนรู้นั้นก็เกิดขึ้นได้ โดยเกิดจากปัญหาหลัก ๆ คือ ความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจของผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งความยากจนที่ทำให้เกิดการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนที่ทันสมัยสอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ปัญหานี้จะยิ่งเพิ่มขึ้นในยามที่มีภาวะวิกฤต เช่น เกิดโรคระบาดที่ทำให้ต้องหยุดการเรียนการสอนในสถานศึกษาและเพื่อไม่ให้ผู้เรียนต้องขาดตอนจากการเรียนจึงมีการใช้เทคโนโลยีในการเรียนเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้จากบ้าน ส่วนในเรื่ององค์ความรู้ในด้านมาตรการที่ยังมีปัญหาในการดำเนินการนั้นคือมาตรการใดบ้างตามลำดับจากมาตรการที่มีปัญหามากไปสู่น้อย และมีการแก้ไขปัญหาการถดถอยทางการเรียนรู้วิธีใดได้บ้าง พบว่า มาตรการที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาการถดถอยทางการเรียนรู้มีสามเรื่อง คือ 1.การจัดสวัสดิการความปลอดภัย การสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู 2.การพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา และ 3.การเสริมพลังพัฒนาครูและผู้บริหารการศึกษา และหลักการที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาทั้งสาม คือ การร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ต้องอาศัยการมีทัศนคติและความรู้ความเข้าใจต่อปัญหาถูกต้อง ผู้บริหารทางการศึกษาควรนำองค์ความรู้ที่ได้จากการทำวิจัยและจากการเขียนบทความวิจัยในครั้งนี้ไปปฏิบัติ โดยควรนำไปใช้ทั้งในเชิงการป้องกันและการแก้ปัญหา ทำให้องค์ความรู้นี้เป็นเครื่องมือในการบริหารการศึกษาโดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ตามหลักการวิจัยได้ โดยใช้ประกอบกับการใช้วิจารณ์ญาณอย่างรอบคอบ เพื่อให้การบริหารการศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). รายงานการศึกษาแนวปฏิบัติของการสร้างและส่งเสริมการเรียนรู้ดิจิทัลสำหรับครู. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). นโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2565, 2 มิถุนายน). คุณภาพชีวิตและสังคม: เมื่อเด็กยุคโควิดเผชิญภาวะ "การเรียนรู้ถดถอย" รัฐต้องแก้อย่างไร?. กรุงเทพฯธุรกิจ. <https://www.bangkokbiznews.com/social/1007890>
- ธานินทร์ อินทวิเศษ. (2562). ศึกษาเทคโนโลยีและนวัตกรรมกับการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร, 12(6), 491.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570). สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- พสนัน นิมิตไชยนนท์ และ กมลพร สอนศรี. (2560). รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาในประเทศไทย. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(1), 1694.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้. เอส.บี.เค. การพิมพ์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). รายงานตัวชี้วัด ITU (International Telecommunication Union) 2561 (ไตรมาส 4). สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

- Asian Development Bank. (2021). Learning and earning losses from COVID-19 school closures in developing Asia. *Special Topic of the Asians Development Outlook 2021*. Asian Development Bank.
- Azim Premji Foundation. (2021). *Loss of learning during the pandemic*. Azim Premji University. <https://azimpremjiuniversity.edu.in/publications/2021/report/learning-loss-during-pandemic>
- Blasko, Z., Costa, P., & Schnepf, V., S. (2021). Learning loss and educational inequalities in Europe: mapping the potential consequences of the COVID-19 Crisis. In Bonn (Eds.), *Discussion paper series* (pp. 13-18). Deutsch Post Foundation.
- Cho, Y., Kataoka, S., & Piza, S. (2021, May 1). *Philippine Basic Education System: Strengthening Effective Learning During the COVID-19 Pandemic and Beyond* - Philippines COVID-19 Monitoring Survey Policy Notes. <https://ph02.tcithaijo.org/index.php/jtir/article/view/244018>.
- Di Pietro, G., Biagi, F., Costa P., Karpinski Z., & Mazza, J. (2020, June 24). *The likely impact of COVID-19 on education: Reflections based on the existing literature and Recent international datasets*. JRC Technical Report. <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC121071>
- Econ Digest. (2564, 14 มิถุนายน). *เรียนออนไลน์ ผู้ปกครอง พร้อมไหม. ศูนย์วิจัยกสิกรไทย*. <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Ed-Online-FB-14-06-21.aspx>
- Fitzpatrick, R., Korin, A., & Riggall, A. (2020, October). *An International review of plans and actions for school reopening*. Education Development Trust. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED610839.pdf>
- Kaffenberger, M. (2021). Modeling the long-run learning impact of the COVID-19 learning shock: actions to (more than) mitigate loss. *International journal of education development*, 81, 102326. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2020.102326>
- Locke, N. V., Patarapichayatham, C. & Lewis, S. (2021). *Learning loss in reading and math in U.S. school due to the COVID-19 pandemic*. Istation.
- Raymond, M. E. (2021). *Learning Losses-What to Do About Them*. Stanford University.
- U.S. Department of Education, Office for Civil Rights. (2021). *Education in a pandemic: the disparate impacts of COVID-19 on America's students*. U.S. Department of Education.
- Zierer, K. (2021). Effects of pandemic-related school closures on pupils' performance and learning in selected countries: a rapid review. *Education Sciences*, 11(6), 252. <https://doi.org/10.3390/educsci11060252>

การค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย: สถานการณ์ การคุ้มครองเหยื่อและการปราบปราม Transnational Human Trafficking in Thailand: Its Situation, Victim Protection, and Suppression

กุลธิดา มาลาม*

Kunthida Malam

(Received: December 29, 2023; Revised: March 15, 2024; Accepted: March 19, 2024)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายลักษณะของการค้ามนุษย์ข้ามชาติ และนำเสนอ สถานการณ์ มาตรการคุ้มครองเหยื่อ รวมถึงการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ข้ามชาติซึ่งผู้เขียนได้รับ จากการศึกษารวบรวมหนังสือ ตำรา และเอกสารทางวิชาการ สำหรับการรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ ข้ามชาติในประเทศไทยจะทำให้ผู้อ่านได้มองเห็นภาพความรุนแรงของสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงลักษณะของ การค้ามนุษย์ข้ามชาตินับตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงการส่งมอบผู้อพยพย้ายถิ่นข้ามชาติ รูปแบบการค้ามนุษย์ ข้ามชาติและลักษณะของแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอถึงมาตรการที่รัฐบาล ไทยพยายามที่จะปฏิบัติตามกฎหมายสากลเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ

คำสำคัญ: การค้ามนุษย์ข้ามชาติ การคุ้มครองเหยื่อ การป้องกันและปราบปราม การย้ายถิ่น

Abstract

This paper aims to explain the characteristics of transnational human trafficking and present the current situation, victim protection measures, including the prevention and suppression of transnational human trafficking, which the author has compiled from textbooks and academic papers. This report on transnational human trafficking in Thailand, patterns of transnational human trafficking, and migrant workers in Thailand. Moreover, present measures which the Royal Thai Government is implementing in its attempt to conform with international law to gain acceptance on the international stage.

Keywords: Transnational Human Trafficking, Victim Protection, Prevention and Suppression, Migration

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ 10240

Master of Public Administration, Graduate School of Public Administration (GSPA), National Institute of Development Administration (NIDA), Nawamintharith Bldg., Khlong Chan, Bang Kapi, 10240 Thailand.

Corresponding Author, E-mail: kunmalam@gmail.com

บทนำ

สำหรับโลกยุคปัจจุบันปัญหาการค้ามนุษย์ถูกมองว่าเป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรง ซึ่งการค้ามนุษย์เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นนับแต่ยุคบรรพกาลจนกระทั่งถึงปัจจุบัน กระแสโลกาภิวัตน์ที่นำพาให้การลักลอบเคลื่อนย้ายระหว่างพรมแดนสำหรับการค้ามนุษย์ข้ามชาติ (Transnational Human Trafficking) เป็นไปได้อย่างสะดวกมากขึ้น เมื่อมนุษย์กลายเป็นสินค้าราคาแพงที่มีไว้แลกเปลี่ยนซื้อขายกันในโลกทุนนิยม เพราะผลประโยชน์ทางธุรกิจที่ได้มากกว่าเพียงแค่คนบางกลุ่ม ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทำให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการเป็นทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำของการค้ามนุษย์ข้ามชาติ และพบว่า สถิติคดีค้ามนุษย์ในประเทศไทยปีล่าสุดปรากฏทั้งสิ้นจำนวน 358 คดี (สำนักงานคดีค้ามนุษย์, 2566) ซึ่งการค้ามนุษย์ข้ามชาติมักจะมีกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเปราะบางทางสังคม โดยเฉพาะเด็กและสตรี ทำให้การดำเนินการของขบวนการเหล่านี้มักจะส่งเหยื่อไปค้าประเวณี ค้าอวัยวะ และบังคับใช้แรงงานในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเหยื่อส่วนใหญ่จะถูกหลอกลวงในลักษณะของการมีนายหน้าพาไปทำงานในประเทศต่าง ๆ โดยให้เหยื่อใช้เอกสารที่เหล่าการค้ามนุษย์จัดทำให้เท่านั้น ทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายต่อตัวเหยื่อในภายหลัง ส่วนเหยื่อที่ไม่ให้ความร่วมมือกับขบวนการมักจะถูกลักพาตัวโดยใช้วิธีการวางยาในอาหารและเครื่องดื่มหรือการใช้สารเสพติด หากเป็นเหยื่อที่มีอาการติดยาเสพติดมาแต่แรก

ประเทศไทยนั้นก็มีกฎหมายจำนวนหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ในขณะที่รัฐพยายามแก้ไขสถานการณ์การค้ามนุษย์ของประเทศให้ดีขึ้น หากแต่وارهซ่อนเร้นภายใต้การช่วยเหลือเหยื่อ และการปราบปรามการค้ามนุษย์ข้ามชาตินั้นแฝงไปด้วยปัญหาการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐที่เอื้อประโยชน์ให้กับการขนย้ายคนของการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ซึ่งเป็นเรื่องการทับซ้อนกันของผลประโยชน์ที่ฝังรากลึกอยู่ในระบบราชการไทย อย่างไรก็ตามรัฐยังเป็นตัวแสดงสำคัญในการช่วยเหลือเหยื่อและปราบปรามการค้ามนุษย์ข้ามชาติ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานของสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้อย่างสอดคล้องกันมากที่สุด

วัตถุประสงค์

เพื่ออธิบายลักษณะของการค้ามนุษย์ข้ามชาติในภาพรวมทั่วไป โดยอาศัยการอธิบายบนพื้นฐานของแนวคิดและทฤษฎี และนำเสนอสถานการณ์การค้ามนุษย์ข้ามชาติในบริบทของประเทศไทย มาตรการคุ้มครองเหยื่อรวมถึงการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ข้ามชาติในมิติด้านกฎหมาย เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพสถานการณ์ในปัจจุบัน

การค้ามนุษย์ข้ามชาติ

การค้ามนุษย์ถูกจัดว่าเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Crime) รูปแบบหนึ่งเนื่องจากการกระทำของอาชญากรมีลักษณะเป็นการละเมิดกฎหมายของโลกและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงข้ามพรมแดนของประเทศต่าง ๆ ตั้งแต่สองประเทศขึ้นไป โดยธรรมชาติของการค้ามนุษย์มักเกิดขึ้นเป็นขบวนการที่มีความซับซ้อน และก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมในวงกว้าง หากแต่ความซับซ้อนของการค้า

มนุษย์มักจะมีความสัมพันธ์กับขบวนการค้ายาเสพติดข้ามชาติด้วย สาเหตุหนึ่งที่ทำให้การก่ออาชญากรรมข้ามชาติทั้งสองประเภทมีผลกระทบซึ่งกันและกัน มาจากยาเสพติดจะเป็นตัวส่งผ่านสำคัญที่ทำให้เหยื่อต้องกลายเป็นทาสของนักค้ามนุษย์ในที่สุด (จตุพร วงศ์ทองสรณ์ และ พันธเทพ วิฑิตอนันต์, 2564) ซึ่งการค้ามนุษย์ข้ามชาตินี้มักจะมีสัมพันธ์กับการย้ายถิ่นแรงงานระหว่างประเทศแบบไม่ปกติ (Irregular Migration) ในผู้หญิงและผู้ชายมักจะถูกสันนิษฐานในสถานการณ์การค้ามนุษย์ข้ามชาติที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้ชายมักจะเป็นผู้ลักลอบขนคนเข้าเมืองเพื่อเป็นแรงงานข้ามชาติ ขณะที่ผู้หญิงมักจะเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ซึ่งการแยกประเภทของผู้เสียหายเช่นนี้จะทำให้การดำเนินการและมาตรการคุ้มครองทางกฎหมายตามสถานะของการตกเป็นเหยื่อมีความแตกต่างกันด้วย หากแต่ข้อเท็จจริงร่วมกันก็คือ การเป็นกลุ่มเปราะบางในสังคมที่อาศัยอยู่ และพยายามหลีกเลี่ยงจากสภาพแวดล้อมในชุมชนของตนเอง เพื่อความหวังจะมีชีวิตที่ดีขึ้นในสถานที่ที่ดีกว่าถิ่นที่ตนจากมา (เบญญา บุญส่ง, 2560)

เหยื่อของการค้ามนุษย์ข้ามชาติมักเป็นผู้หญิงและเด็ก เนื่องจากเป็นกลุ่มที่สะท้อนภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ดังกล่าวได้ชัดเจนที่สุด ลักษณะทางกายภาพที่อ่อนแอกว่าผู้ชายทำให้การถูกสันนิษฐานว่าเป็นการลักลอบเพื่อเป้าหมายในการนำมาค้าประเวณีมากกว่าจะถูกนำมาแสวงหาประโยชน์ด้านการใช้แรงงาน ซึ่งลักษณะโดยทั่วไปของเหยื่อการค้ามนุษย์ทั่วโลกมักเป็นหญิงสาวในชนบท และเชื่อว่าการย้ายถิ่นของตนเองจะทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งอาชีพที่นักค้ามนุษย์นิยมโฆษณาชวนเชื่อ แต่สุดท้ายเหยื่อจะกลายเป็นทาสทางกามารมณ์ ขณะเดียวกันเด็กมักจะถูกเหมารวมว่าอยู่ในกลุ่มของการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์นี้ด้วย ซึ่งในความเป็นจริงของหลักการบุคคลผู้ตกเป็นเหยื่อจะไม่ถูกตำหนิหรือตีตราว่าเป็นคนไม่ดีแต่อย่างใด เพราะสิ่งที่พวกเขาได้กระทำลงไปเป็นการขัดต่อเจตนาของตนเอง หากแต่สังคมแบบวัฒนธรรมประชานิยมจึงทำให้สื่อและผู้กำหนดนโยบายต่างหากที่ต้องการให้เหยื่อการค้ามนุษย์มีลักษณะของกลุ่มก้อนทางอุดมคติ เพื่อการสร้างนโยบายที่สามารถระบุกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนได้

1. ตัวแสดงภายใต้การค้ามนุษย์ข้ามชาติ

วัตถุประสงค์ของการค้ามนุษย์ข้ามชาติ คือ ผลประโยชน์ทางธุรกิจที่สามารถทำกำไรให้กับผู้ที่อยู่บนสุดของห่วงโซ่ขบวนการ เช่น นายทุน นายหน้า และผู้ค้า กลุ่มคนเหล่านี้ล้วนต้องการให้ใครก็ตามที่ลุ่มหลงในชีวิตที่ศิวิไลซ์กว่าต้องตกเป็นเหยื่อของพวกเขา ดังนั้น ตัวแสดงภายใต้การค้ามนุษย์ข้ามชาติประกอบด้วย 2 กลุ่มหลัก ดังการอธิบาย

1.1 ตัวแสดงกลุ่มที่ได้รับประโยชน์จากขบวนการ

ประกอบด้วย 6 ตัวแสดง ได้แก่ นายทุน/กลุ่มทุน; นายหน้า; ผู้ค้า; ผู้นำพา; ผู้รับ; และลูกค้า ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ โดยเฉพาะตัวแสดงจำพวก 5 กลุ่มแรกจะใช้วิธีการที่แตกต่างกันเพื่อควบคุมเหยื่อให้ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของตน เช่น การทำร้ายร่างกาย การยึดหนังสือเดินทาง การใช้ยาเสพติด และการข่มขู่ว่าการกระทำของเหยื่อมีความผิดตามกฎหมายของประเทศปลายทาง นั้นแสดงให้เห็นว่า นักค้ามนุษย์มีตัวเลือกมากมายในการก่ออาชญากรรมข้ามชาติซึ่งขัดแย้งกับประเทศต่าง ๆ ที่มีการออกกฎหมายจำนวนมากเพื่อมาควบคุมสถานการณ์ ประการนี้ยิ่งสนับสนุนให้การค้ามนุษย์ข้ามชาติมีความเสี่ยงต่ำและทำกำไรได้สูง

เพราะช่องโหว่ของกฎหมายภายในประเทศต่าง ๆ ที่ไม่สามารถมีสภาพบังคับในอธิปไตยของดินแดนอื่นได้ (สมชาย ว่องไวเมธี, 2555)

1.2 ตัวแสดงกลุ่มที่เสียประโยชน์จากขบวนการ

เหยื่อการค้ามนุษย์ (Trafficked Persons) แม้ว่าความเป็นจริงแล้วจะมีอาชญากรรมได้ว่า คนที่จะตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์จะเป็นใคร เพศอะไร และอายุเท่าใด โดยส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้หญิงและเด็กแต่เชื่อว่าเหยื่อที่เป็นผู้ชายจะถูกมองข้ามไปในการค้ามนุษย์ข้ามชาติ หากแต่ผู้หญิงเป็นประชากรส่วนใหญ่ของจำนวนผู้อพยพย้ายถิ่นในโลกยุคปัจจุบัน ข้อเท็จจริงที่ว่าเหยื่อในกลุ่มใดก็ตามมักประสบกับเส้นทางที่คล้ายกัน คือ “การบังคับใช้แรงงาน” ทั้งในภาคบริการ ภาคการประมง ภาคการเกษตร รวมทั้งการค้าอวัยวะด้วย สำหรับการค้ามนุษย์ในเด็กส่วนมากจะถูกนำไปค้าประเวณีและธุรกิจขอทาน ซึ่งเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยผู้ปกครองของเด็กที่มองว่า ลูกนั้นเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการทำให้สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้น แม้กระทั่งการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเพื่อให้ช่วยก่ออาชญากรรมต่อไปก็มีปรากฏ ท้ายที่สุดแล้วเหยื่อการค้ามนุษย์จะถูกพัฒนาการด้วยการเป็นหนี้ที่นักค้ามนุษย์อ้างว่าเป็นเงินกู้หรือเงินทอนรองจ่ายให้กับตัวเหยื่อเพื่อแลกกับเงินที่เหยื่อต้องชดใช้หนี้โดยการเป็นแรงงานทาสที่ทำงานอย่างหนัก แต่กลับได้ค่าตอบแทนที่ต่ำกว่าค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำหรืออาจไม่ได้รับค่าตอบแทนเลย ทำให้การออกมาจาก “นรกบนดิน” อย่างการค้ามนุษย์ข้ามชาติดูเหมือนจะมีความหวังน้อย

2. วิถีของการค้ามนุษย์ข้ามชาติ

วิถีของการค้ามนุษย์ข้ามชาติจะครอบคลุมตั้งแต่วิธีการที่นักค้ามนุษย์กระทำต่อเหยื่อจนถึงเป้าหมายปลายทางที่นักค้ามนุษย์ต้องการแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อ (อัจฉรา ชลายนนาวิน, 2562) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 ขั้นตอนการสรรหาและคัดเลือกเหยื่อ

จุดเริ่มต้นของเจตจำนงในการย้ายถิ่นของเหยื่อมักเกิดขึ้นกับประชากรของประเทศที่ประสบกับสภาวะทางเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ และความเปราะบางจากการเป็นประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งนักค้ามนุษย์จะคัดเลือกเหยื่อจากลักษณะที่แตกต่างกัน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรกคือเหยื่อที่สมัครใจในการย้ายถิ่น และกลุ่มที่สองคือเหยื่อที่ถูกใช้กำลังบังคับข่มขู่ แต่เหยื่อทั้งสองกลุ่มล้วนแล้วแต่ถูกหลอกลวงจนทำให้เกิดความไว้วางใจมาก่อนทั้งสิ้น

2.2 ขั้นตอนการลำเลียงเหยื่อไปยังประเทศปลายทาง

การลำเลียงคนของการค้ามนุษย์ข้ามชาติ โดยส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของจุดหมายปลายทางที่เหยื่อแต่ละคนจะต้องไปว่าควรใช้ยานพาหนะและเส้นทางใดในการเดินทาง ซึ่งประเทศไทยนับว่าเป็นพื้นที่ชั้นดีในการเป็นศูนย์กลางเพื่อส่งต่อเหยื่อไปยังประเทศที่สาม เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานของประเทศที่สะดวกสบายและสามารถเข้าถึงได้ง่าย ยิ่งไปกว่านั้นประเทศไทยอาจเป็นประเทศปลายทางของเหยื่อหลาย ๆ คนที่จะถูกส่งมาโดยการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ทั้งนี้ยังมีองค์กรข้ามชาติบางองค์กรที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้ขบวนการดังกล่าวสามารถนำพาเหยื่อไปส่งโดยปลอดภัย

2.3 ขั้นตอนการรับเหื่อโดยประเทศปลายทาง

คนกลุ่มหนึ่งในประเทศที่สองหรือสามจะทำหน้าที่เป็นผู้รับตัวเหื่อให้มาอยู่ในความดูแลของตน โดยจะไม่มีการทารุณกรรมใด ๆ ต่อเหื่อทั้งสิ้น เนื่องจากถ้าเกิดอันตรายต่อเหื่อก่อนถูกใช้แรงงานอาจทำให้กลุ่มผู้รับได้รับผลกระทบด้วย และกลุ่มผู้รับจะเป็นผู้ส่งต่อเหื่อให้ไปยังสถานที่ต่าง ๆ โดยจะมีคนกลุ่มใหม่ที่ทำหน้าที่ควบคุมให้เหื่อตกอยู่ในสภาวะการเป็นทาส ซึ่งคนกลุ่มหลังนี้สามารถกระทำละเมิดต่อเหื่อได้อย่างเต็มกำลัง เพื่อให้ตนได้ผลประโยชน์บางอย่างจากเหื่อ

2.4 ขั้นตอนการแสวงหาผลประโยชน์จากเหื่อ

การแสวงหาผลประโยชน์มักขึ้นอยู่กับเจ้าของธุรกิจและลักษณะธุรกิจที่จะเลือกใช้แรงงานจากเหื่อในกลุ่มที่แตกต่างกัน เช่น โรงงานที่ดำเนินกิจการอย่างผิดกฎหมายมักจะใช้แรงงานจากเหื่อผู้ชาย ธุรกิจบริการทางเพศมักจะใช้แรงงานจากเหื่อผู้หญิงและเด็ก

สถานการณ์การค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย

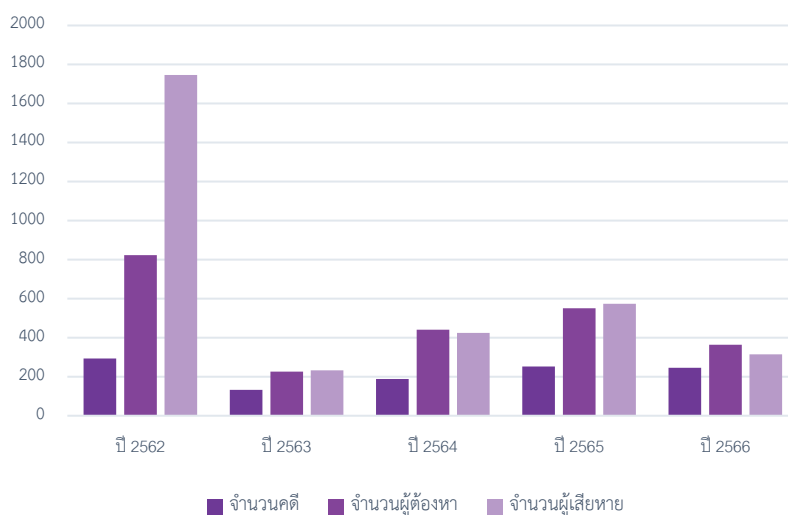
ภายใต้กรอบมุมมองของอาชญากรรมข้ามชาติ อาชญากรรมที่ได้รับการแก้ไขโดยการใช้นโยบายของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ประสบความสำเร็จที่สุดคือ “อาชญากรรมการค้ามนุษย์” ซึ่งประเทศไทยได้รับการยกย่องว่าเป็นดินแดนแห่งโอกาสของแรงงานข้ามชาติ ที่แม้แต่แรงงานในประเทศที่อาศัยตามชนบทหรือพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบทยังมีการไหลเข้ามาหางานทำในเมืองหลวง เมื่อเป้าหมายที่อ่อนแอรวมกับโอกาสที่เป็นผลพลอยได้จากการพัฒนาความเป็นเมือง (Urbanization) ทำให้ประเทศไทยเป็นสวรรค์ของการค้ามนุษย์ข้ามชาติ หากแต่การคุ้มครองเหื่ออย่างเข้มงวดบางครั้งอาจถูกมองว่าเป็นนโยบายเพื่อผ่อนปรนการย้ายถิ่นฐาน ซึ่งหลายประเทศก็มองว่า การเพิ่มระดับความเข้มงวดของกฎหมายเกี่ยวกับการจัดหางานของบริษัทเอกชนจะช่วยลดปัญหาการย้ายถิ่นอย่างผิดกฎหมายได้ ประเทศไทยจึงได้ทำบันทึกความเข้าใจกับหลายประเทศในกลุ่มน้ำโขง เช่น เมียนมาร์ กัมพูชา และลาว ซึ่งแรงงานที่ต้องการย้ายถิ่นมายังประเทศไทยจะถูกคัดเลือกและจะได้รับเอกสารการรับรองอย่างเป็นทางการจากประเทศต้นทางก่อนจะถูกส่งตัวมายังประเทศไทย ผู้ย้ายถิ่นเหล่านี้สามารถรักษาสถานภาพการเป็นแรงงานข้ามชาติอย่างถูกกฎหมายของตนเองได้เสมอ (ยศพล จิระวุฒิ, 2560)

จากสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างมาก ซึ่งรัฐบาลไทยได้ตอบสนองต่อความไม่มั่นคงจากสภาวะที่ควบคุมได้ยากนี้โดยการสั่งปิดพื้นที่ก่อสร้างและภาคบริการต่าง ๆ ทำให้สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบจากโรคระบาดดังกล่าวทำให้ไม่สามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐานภายในประเทศได้ รวมถึงการถูกบีบบังคับให้ลาออกโดยเจ้าของกิจการที่ปิดตัวลง และอ้างว่าจะไม่มีการจ่ายค่าชดเชยใด ๆ เนื่องจากแรงงานข้ามชาติเหล่านั้นไม่ได้ปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญาที่ระบุไว้ จากเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้ผู้อพยพย้ายถิ่นจำนวนนับล้านคน รวมถึงแรงงานที่เป็นผู้ย้ายถิ่นแบบไม่ปกติอีกนับแสนคนต้องเผชิญกับความลำบากเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า ทั้งนี้สถานการณ์ดังกล่าวนับเป็นการตอกย้ำความด้อยกว่าทางสังคม (Intersectionality) ของแรงงานเหล่านั้นอีกด้วย โดยมีการรายงานสถิติการค้ามนุษย์ในประเทศไทยระหว่างปี

2562-2566 ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดังภาพที่ 1 ซึ่งพบว่า มีแนวโน้มของสถานการณ์การค้ามนุษย์ในทิศทางที่ดีขึ้นกว่าช่วงที่สถานการณ์การระบาดของโควิดในระยะแรก ๆ โดยเฉพาะจำนวนผู้เสียหายที่มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 1

แนวโน้มสถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทยระหว่างปี 2562-2566

หมายเหตุ. จากสถิติการค้ามนุษย์ (กองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2562, 2563, 2564, 2565)

ขณะที่ผู้ย้ายถิ่นประเภทที่สองมักจะมีปัญหามากกว่าประเภทแรกเนื่องจากไม่มีเอกสารรับรองการเข้าประเทศอย่างถูกกฎหมาย ทำให้การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยนักค้ามนุษย์และเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำได้ง่ายขึ้น ซึ่งวิธีการข่มขู่ว่าจะรายงานต่อทางการและให้พื้นที่ในการหลบซ่อนตัวแก่แรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย (United Nations Office on Drugs and Crime, 2020) หากแต่การย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายเหล่านั้นอาจเป็นหนทางสุดท้ายของการมีชีวิตรอด ซึ่งได้รับผลกระทบจากระบบการเมืองและระบบเศรษฐกิจภายในประเทศต้นทางที่ขาดเสถียรภาพ รวมถึงความซับซ้อนของพื้นที่ระหว่างภูมิภาคและการปกครองในพื้นที่แถบชายแดนของประเทศปลายทาง ทำให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์โดยประเทศต้นทางและประเทศปลายทางเพื่อสร้างอุปสงค์และอุปทานด้านแรงงานจากกลุ่มเปราะบางเหล่านั้น (Buckley et al., 2022)

รูปแบบการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย

การค้ามนุษย์ในปัจจุบันมีรูปแบบที่หลากหลาย ในประเทศไทยทราบว่าการค้ามนุษย์มากกว่าร้อยละ 57 จะมีรูปแบบเป็นแรงงานทาส เนื่องจากแรงงานถูกบังคับให้ได้รับค่าแรงต่ำ นอกจากนี้การบังคับใช้แรงงานในลักษณะทาสในภาคอุตสาหกรรมของไทยมีผู้ตกเป็นเหยื่อตั้งแต่เด็กที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะไปจนถึงวัยผู้สูงอายุที่ใกล้ปลดเกษียณ เพราะเศรษฐกิจไทยที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในภาคการท่องเที่ยวซึ่งถือเป็นอุตสาหกรรมหลัก

ของประเทศ อีกทั้งอุตสาหกรรมการประมงและการเกษตรของประเทศยังมีแนวโน้มที่ดีขึ้นอีกด้วย จากความเจริญก้าวหน้าของอุตสาหกรรมทั้ง 3 ประเภtdังกล่าวทำให้เกิดผลกระทบเชิงลบทางสังคมเพิ่มขึ้น โดยแรงงานข้ามชาติจะถูกบังคับใช้แรงงานในลักษณะทาสเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของอุตสาหกรรมภาคต่าง ๆ รวมถึงการค้าประเวณี (Sihotang & Wiriya, 2021) ดังนี้

1. การค้าประเวณี

การแสวงหาประโยชน์ของนักค้ามนุษย์จากเหยื่อเพื่อวัตถุประสงค์ทางเพศ เป็นงานที่ไม่ต้องใช้แรงงานมากและสร้างรายได้อย่างมหาศาลให้แก่เจ้าของกิจการบริการทางเพศ ซึ่งในบทความนี้จะกล่าวถึงลักษณะของเหยื่อที่ไม่ได้มาทำงานด้วยความสมัครใจ โดยเหยื่อส่วนใหญ่มักจะเป็นเด็กและสตรีที่ต้องการเข้ามาเป็นแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย ปัจจัยหลักของเหยื่อเหล่านี้ที่ต้องการมาเป็นแรงงานข้ามชาติก่อนที่จะรู้ว่าตนนั้นจะกลายมาเป็นผู้เสียหายจากกระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยเรื่องครอบครัว กล่าวคือ ปัญหาความยากจนภายในครอบครัว กอปรกับภาระหนี้สินทำให้รายได้ไม่เพียงพอที่จะจุนเจือครอบครัว ส่วนใหญ่อาชีพของคนเหล่านี้มักจะเป็นประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก บางรายอาจประสบกับปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้ผู้หญิงข้ามชาติกลายเป็นหม้ายและขาดเสาหลักของครอบครัวจึงจำเป็นต้องออกมาทำมาหากินในต่างแดน เพื่อให้มีเงินส่งกลับไปยังประเทศต้นทางที่ครอบครัวตนอาศัยอยู่ 2) ปัจจัยเรื่องรายได้ กล่าวคือ เงินเป็นมูลเหตุจูงใจสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้ชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัว รวมถึงการขยายสถานะทางสังคมให้ดีขึ้น ปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่ทำให้การตัดสินใจเพื่อย้ายถิ่นง่ายขึ้น; และ 3) ปัจจัยเรื่องสังคมและสภาพแวดล้อม กล่าวคือ การมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ยากจน ทำให้ผู้หญิงหรือเด็กเหล่านั้นต้องประสบกับปัญหาเชิงโครงสร้าง เช่น การถูกข่มขืน การถูกล่อลวง และการถูกเอารัดเอาเปรียบ เหตุผลเหล่านี้จะนำมาซึ่งการถูกตีตราว่าพวกเขานั้นเป็นคนไม่ดีกระทำความผิดทางสังคม เหล่านี้ไม่ไหว หนทางข้างหน้าของประเทศปลายทางอาจทำให้ตราบาปในชีวิตของพวกเขาเจอจากลงบ้าง หากว่าพวกเขามีวุฒิคุณทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นจะทำให้การยอมรับทางสังคมต่อตัวพวกเขามากขึ้นตามไปด้วย (สาลิณี สิงห์ศร และ อลงกรณ์ อรรคแสง, 2564)

ต้องยอมรับว่าปัจจุบันการแสวงหาประโยชน์ทางเพศเป็นที่แพร่หลายมากขึ้นโดยเฉพาะจากเด็ก เช่น การล่วงละเมิดทางเพศเด็กและการปฏิบัติต่อเด็กเสมือนหนึ่งเป็นสินค้า การกระทำเหล่านี้นับว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและไร้มนุษยธรรม โดยเด็กที่เข้ามาสู่กระบวนการค้ามนุษย์เพื่อนำไปค้าประเวณีมักจะเป็นคนที่ชอบแยกตัวออกมาจากครอบครัว โรงเรียน หรือเติบโตมาในสภาพแวดล้อมที่มีแรงกดดันค่อนข้างมาก (Buranadechachai & Siriattakul, 2020) เด็กเหล่านี้มักมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนหรือรวมตัวกันเพื่อก่ออาชญากรรม เช่น การลักขโมย การทำลายสาธารณสมบัติ และมีความเปราะบางภายในจิตใจเป็นทุนเดิม ทำให้ง่ายต่อการเข้าถึงของนักค้ามนุษย์ จากเหตุผลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ปัญหาการค้ามนุษย์ข้ามชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่มาจากสภาวะความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจทั้งภายในประเทศและระหว่างภูมิภาค ส่งผลให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นทางเศรษฐกิจ และเกิดแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายในพื้นที่เศรษฐกิจสีเทา

2. การบังคับใช้แรงงานในลักษณะทาส

ทาสยุคใหม่ได้รับความนิยมและแพร่หลายไปทั่วโลกมักปรากฏอย่างชัดเจน 2 รูปแบบ ได้แก่ สัญญาแรงงานทาสและการค้าประเวณี ซึ่งเหือจากสัญญาแรงงานทาสจะอยู่ในอุตสาหกรรมการประมงของไทยเป็นจำนวนมาก ข้อมูลจากมูลนิธิเอเชีย (Asia Foundations)เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่การประมงที่มีสถานการณ์เลวร้ายที่สุดกว่า 15 ประเทศทั่วโลก โดยมีประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำนวน 6 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย กัมพูชา เวียดนาม เมียนมาร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์มีผลการดำเนินงานที่ค่อนข้างไม่มีประสิทธิภาพ โดยให้แรงงานทำประมงเกินขนาด หากแต่แรงงานข้ามชาติในอุตสาหกรรมประมงไทยส่วนใหญ่จะมาจากประเทศต้นทางหลัก 2 ประเทศ ได้แก่ เมียนมาร์ และกัมพูชา ซึ่งปัญหาภายในประเทศเหล่านี้มาสู่การต้องขายแรงงานอย่างหนักเพื่อส่งเงินกลับไปยังประเทศของตนเอง ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศปลายทางอันดับต้น ๆ ที่ใช้ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของตนเอง เพื่อแสวงหาผลประโยชน์อย่างเอารัดเอาเปรียบจากแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ จากนั้นนักค้ามนุษย์จะนำไปขึ้นบนเรือประมงและถูกบังคับให้ใช้แรงงานอย่างหนักจับปลาตลอดเวลา เหตุที่กระทำเช่นนี้ได้เนื่องจากเหยื่อแทบจะไม่มีโอกาสในการขอความช่วยเหลือจากชายฝั่งได้เลย (Pathmanathan, 2020)

กรณีของชาวโรฮิงจา (Rohingya) เป็นผู้อพยพย้ายถิ่นที่สร้างผลกระทบให้แก่ประเทศไทยค่อนข้างมาก เนื่องจากประเทศไทยมองว่า พวกเขาเป็นผู้อพยพย้ายถิ่นแบบไม่ปกติและเรือผู้อพยพเหล่านั้นกำลังล่องผ่านน่านน้ำทะเลอันดามันของประเทศไทยเพื่อมุ่งหน้าไปยังประเทศมาเลเซีย ชาวโรฮิงจาถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ โดยใช้วิธีการขู่กรรโชกทรัพย์จากสมาชิกในครอบครัวเพื่อบังคับให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งในครอบครัวเป็นแรงงานทาส ซึ่งพวกเขาเหล่านั้นจะถูกกักกันไว้ในค่ายชายแดนไทย-มาเลย์ ซึ่งจุดเริ่มต้นของการข้ามมายังประเทศปลายทางโดยนักค้ามนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติจะใช้วิธีการลำเลียงผู้อพยพชาวโรฮิงจาผ่านทางเรือข้ามชายแดน 3 ประเทศ ได้แก่ บังกลาเทศ เมียนมาร์ และไทย และพยายามหลบเลี่ยงหลักเกณฑ์การเข้าเมืองของประเทศปลายทาง ผ่านการใช้เอกสารการเดินทางแบบผิดกฎหมาย เพื่อนำผู้อพยพดังกล่าวไปส่งไว้ในพื้นที่ที่มีการควบคุมคนเข้าเมืองค่อนข้างย่อนหย่อนและใช้วิธีการทยอยขนส่งคนจำนวนไม่มากเพื่อไม่ให้เป็นที่ผิดสังเกตของเจ้าหน้าที่แนวชายแดน (Chantavanich, 2020) ชาวโรฮิงจาเหล่านี้ดำรงชีวิตรอดมาได้ด้วยความช่วยเหลือจากชุมชน นอกเหนือจากนั้นยังมีชาวโรฮิงจาบางส่วนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ จึงต้องมีการติดสินบนแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือมาเฟียเจ้าถิ่นเพื่อให้ตนเองสามารถหางานทำได้ จึงทำให้ชีวิตของพวกเขาเต็มไปด้วยความหวาดระแวงและไม่มั่นคงอยู่ตลอดเวลา

ความเป็นจริงแล้วยังมีเครือข่ายลักลอบขนสินค้าในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของไทยหรือผู้ลักลอบขนสินค้าเถื่อนมีความเต็มใจอย่างมากที่จะช่วยขนส่งผู้อพยพชาวโรฮิงจาเหล่านี้ไปยังประเทศที่สาม ทั้งยังมีการจ่ายเงินให้แก่ผู้อพยพเหล่านี้ด้วยในฐานะที่เป็นผู้ลำเลียงสินค้าเถื่อนให้กับพวกเขา หากแต่นักค้ามนุษย์จะดักทางไว้ก่อนโดยการขู่กรรโชกเงินหรือนำพวกเขาไปเป็นแรงงานทาสหรือค้าประเวณีเสียก่อน ปัจจุบันชาวโรฮิงจาที่ต้องการออกจากที่กักขังและต้องการไปต่อยังดินแดนใหม่ พวกเขาต้องจ่ายเงินก้อนแรกเพื่อให้ตนเองนั้นออกจากคุกชั่วคราวนี้ และต้องจ่ายเงินก้อนที่สองเมื่อเดินทางไปถึงประเทศที่สามโดยสวัสดิภาพแล้ว ซึ่งแน่นอนอยู่แล้วว่า ผู้คนเหล่านั้นน้อยคนที่จะมีทุนทรัพย์เพียงพอ ทำให้พวกเขาถูกทรมานอย่างโหดร้าย

ทหาร นอกจากนี้สำหรับคนที่ไม่สามารถจ่ายเงินให้กับเครือข่ายค้ายาเสพติดได้จะถูกดูแลแย่งสัตว์ โดยให้อาศัยอยู่ในห้องที่มีกลิ่นเหม็นเหมือนกรงสัตว์ กระทั่งมาถึงประเทศไทยพวกเขายังคงถูกกระทำแบบเดิมอย่างต่อเนื่องจนกว่าพวกเขาจะหาเงินมาให้เหล่านักค้ามนุษย์ได้ และผู้รอดชีวิตส่วนใหญ่จะถูกขายให้กับเรือประมงในประเทศไทย (Vanderveest & Marschke, 2020)

ชาวประมงไทยจำนวนมากได้หันมาค้ามนุษย์เพิ่มมากขึ้นโดยใช้เรืออวนเป็นพาหนะบรรทุกทุกคนซึ่งสามารถบรรจุคนได้มากถึง 300–400 คน นอกเหนือจากนั้นเหล่านักค้ามนุษย์ยังอาศัยความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับล่าง เพื่อเปิดทางให้กับธุรกิจค้ามนุษย์ของพวกเขาผ่านเครื่องมือสำคัญอย่างช่องว่างของกฎหมาย หากแต่ช่วงหลังมานี้กองทัพเรือไทยให้การช่วยเหลืออย่างเป็นทางการมากขึ้น เช่น จัดหาอาหารให้กับชาวโรฮิงจาบนเรืออวน แต่มีเงื่อนไขสำคัญว่าหากต้องการขอรับการช่วยเหลือเรือชาวโรฮิงจาเหล่านี้จะต้องแล่นต่อไปโดยไม่ใช้ดินแดนของประเทศไทยเป็นที่พำนักและต้องไม่ใช่แผ่นดินไทยเพื่อกระทำกิจกรรมใดทั้งสิ้น ทำให้ช่วงหลายปีมานี้ชาวโรฮิงจา มักจะเลือกออกมาจากท้องถื่นของตนเอง กอปรกับผู้ชายชาวโรฮิงจาจำนวนไม่น้อยเลือกเปลี่ยนชะตาชีวิต โดยการแต่งงานกับผู้หญิงมุสลิมชาวอินโดนีเซีย ในขณะที่เด็กหญิงชาวโรฮิงจาส่วนใหญ่มีชะตาชีวิตที่ไร้ทางเลือก โดยพวกเขาจะถูกนำไปค้ามนุษย์ยังประเทศที่สามอย่างมาเลเซีย เนื่องจากความนิยมในกลุ่มผู้ชายชาวโรฮิงจาด้วยกันเองที่ต้องการรับซื้อเด็กหญิงจากนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ ส่งผลทำให้ชาวโรฮิงจา รุ่นที่สองจำนวนมากสามารถพูดภาษามาเลย์ได้อย่างคล่องแคล่ว นอกจากนี้ยังมีเอกสารการรับรองจากสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (The United Nations High Commissioner for Refugees: UNHCR) เพื่อให้การคุ้มครองบางส่วนจากการถูกจับหรือเนรเทศ อีกทั้งในปัจจุบันเด็กชาวโรฮิงจาสามารถรับโอกาสทางการศึกษาได้ตามชุมชนและ/หรือตามเจตจำนงของแต่ละคน ยกเว้นกรณีผู้ที่ไม่มีเอกสารรับรองดังกล่าวถึงจะต้องใช้ชีวิตอย่างไม่มีตัวตนและเป็นแรงงานนอกระบบต่อไป (Chowdhury & Abid, 2022)

การคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติ

หัวข้อนี้จะอธิบายถึงการคุ้มครองเหยื่อด้วยมิติทางกฎหมายทั้งสิ้น 3 ฉบับ เพราะเรื่องการค้ามนุษย์เป็นเรื่องที่กระทบต่อหลายภาคส่วนซึ่งรัฐจะต้องทำหน้าที่ในการดูแลและปกป้องสิทธิของผู้เสียหาย/เหยื่อ กฎหมายจึงเป็นเครื่องมืออันชอบธรรมของรัฐ ที่เรียกว่า นิติรัฐ (Legal State) เพื่อคุ้มครองกลุ่มเปราะบางของคดีค้ามนุษย์ ซึ่งจะปรากฏตามมาตราที่บัญญัติขึ้นในกฎหมายแต่ละฉบับ ดังการอธิบาย

1. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556

ตามหมวด 4 บทกำหนดโทษ มาตรา 26 บัญญัติไว้ซึ่งมีรายละเอียดว่า บุคคลใดก็ตามที่ใช้กำลังขู่ข่มขู่หรือบีบบังคับอันเป็นการทำให้ผู้เสียหายหรือพยานไม่สามารถไปพบเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ หรือศาลเพื่อให้การอันเป็นประโยชน์ต่อรูปคดี ต้องระวางโทษ 3 เดือน คุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559

ตามหมวด 1 บททั่วไป: มาตรา 11 บัญญัติไว้ซึ่งมีรายละเอียดว่า การพิจารณาปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยให้พิจารณาจากพฤติการณ์ของบุคคลนั้นว่าเป็นผู้มีอิทธิพลหรือมีความเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่รัฐคนใดหรือไม่ โดยให้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายเป็นสำคัญ; **มาตรา 13** บัญญัติไว้ซึ่งมีรายละเอียดว่า การเรียกค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหายแม้ว่าพนักงานอัยการจะสามารถรวมเข้ากับการฟ้องคดีหรือในระหว่างการพิจารณาคดีก็ย่อมทำได้ หากแต่ผู้เสียหายนั้นยังสามารถยื่นคำร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ตลอดเวลาก่อนที่จะมีการตัดสินคดีความ; **และมาตรา 14** บัญญัติไว้ซึ่งมีรายละเอียดว่า ถ้าปรากฏว่าการค้ามนุษย์นั้นมีการทรมานกรรมผู้เสียหายเกิดขึ้นด้วย ศาลสามารถสั่งให้จำเลยจ่ายค่าเสียหายเพิ่มได้นอกจากการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยค่าเสียหายนั้นจะมีจำนวนมากน้อยเท่าใดศาลจะพิจารณาตามพฤติการณ์ความรุนแรงที่ได้กระทำ ทั้งนี้ตามมาตรา 15 ยังบัญญัติอีกว่าหากมีการบังคับคดีให้ผู้เสียหายมีฐานะเป็นเจ้าหนี้ของจำเลยด้วย

3. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

ตามหมวด 2 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์: มาตรา 26 บัญญัติไว้ซึ่งมีรายละเอียดว่า ให้สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่เยียวยาและคุ้มครองผู้เสียหาย

ตามหมวด 3 อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่: มาตรา 27 บัญญัติไว้ซึ่งมีรายละเอียดว่า พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปในเคหสถานได้เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะมีผู้เสียหายจากกระบวนการค้ามนุษย์ โดยปกติจะสามารถเข้าไปได้ระหว่างที่พระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกดิน แต่กรณีนี้จะเข้าไปในระหว่างที่พระอาทิตย์ตกดินและขึ้นก็ย่อมกระทำได้ แต่จะต้องมีเจ้าหน้าที่ระดับ 7 ขึ้นไปหรือนายอำเภอเป็นหัวหน้าในการตรวจค้นเคหสถานนั้น; **และมาตรา 29** บัญญัติไว้ซึ่งมีรายละเอียดว่า เพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถนำบุคคลที่คาดว่าจะเป็นผู้เสียหายจากกระบวนการค้ามนุษย์มาอยู่ในการคุ้มครองได้แต่ต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมง หากแต่ถ้าจะมีการคุ้มครองเกินจากระยะเวลาดังกล่าวพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถร้องขอเพื่อยืดระยะเวลาในการคุ้มครองต่อศาลได้

ตามหมวด 4 การช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์: มาตรา 36 บัญญัติไว้ซึ่งมีรายละเอียดว่า ให้พนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้เสียหายตลอดเวลาแม้ว่าจะมีการตัดสินคดีไปแล้ว หากว่าผู้เสียหายต้องมีการเดินทางกลับยังประเทศต้นทางให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประสานงานกับทางการของประเทศนั้นเพื่อให้คุ้มครองผู้เสียหายจนกว่าพวกเขาจะกลับสู่อ้อมกอดของครอบครัวอย่างปลอดภัย; **และมาตรา 39** บัญญัติไว้ซึ่งมีรายละเอียดว่า หากผู้เสียหายจากกระบวนการค้ามนุษย์ในต่างประเทศและมีสัญชาติไทยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ตรวจสอบว่าบุคคลนั้นมีสัญชาติไทยจริงหรือไม่และรีบดำเนินการส่งตัวกลับมายังประเทศไทยหากเป็นความประสงค์ของบุคคลนั้น

มาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ข้ามชาติ

มาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของโลกเริ่มต้นจากการรายงานการค้ามนุษย์ โดยกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาตามกฎหมาย Trafficking Victims Protection Act of 2000 (TVPA) เพื่อเสนอต่อสภาคองเกรสเกี่ยวกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ทั่วโลก ในรายงานจะประเมินผลถึงความพยายามของรัฐบาลแต่ละประเทศในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ซึ่งประเทศไทยได้ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวโดยเชื่อมโยงปัญหาการค้ามนุษย์กับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เพื่อส่งเสริมและยกระดับแก้ไขปัญหาโดยอาศัยการผนึกกำลังทรัพยากรบุคคลให้ดำเนินงานร่วมกันอย่างบูรณาการ ในการรองรับการป้องกัน แก้ไขปัญหา และช่วยเหลือประชาชนจากภัยคุกคามต่าง ๆ รวมถึงปัญหาการเข้ามาอย่างรวดเร็วของทุนขนาดใหญ่ เทคโนโลยียุคใหม่ การย้ายถิ่น และแรงงานข้ามชาติที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศอย่างมาก ทำให้ประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์หลักในการดำเนินการเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ของไทย โดยผู้เขียนให้ความสำคัญไปที่มิติด้านนโยบายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ข้ามชาติ (ณัชชาภัทร อมรกุล และ ปรีชญาณ นักร้อง, 2563)

นโยบายรัฐบาลพยายามส่งเสริมการแก้ปัญหาในทุกระดับโดยอาศัยการทำงานอย่างบูรณาการแบบเครือข่ายกับศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัด นอกเหนือจากนั้นยังส่งเสริมให้มีการพัฒนางานวิจัยเชื่อมโยงข้อมูลทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ กระทั่งนำไปสู่การสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อการเฝ้าระวังอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ในเป้าหมายที่ 10 การลดความเหลื่อมล้ำที่ครอบคลุมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่รัฐบาลให้ความสำคัญและระบุลงในรายละเอียดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์มากกว่า 12 เป้าหมาย และ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่รัฐบาลให้ความสำคัญและระบุลงในรายละเอียดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์มากกว่า 7 เป้าหมาย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.) ทั้งนี้ยังมีเครื่องมือสำคัญอย่างกฎหมายของประเทศกว่า 3 ฉบับในหัวข้อก่อนหน้านี้เพื่อให้ครอบคลุมแก่การค้ามนุษย์ในทุกมิติ ซึ่งหน่วยงานหลักของประเทศไทยในการดูแลเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ดำเนินการร่าง นโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560-2564 ได้แก่ ด้านการพัฒนา กลไกเชิงนโยบาย และการขับเคลื่อน ด้านการดำเนินคดี ด้านการคุ้มครองช่วยเหลือ ด้านการป้องกัน และด้านการพัฒนาความร่วมมือโดยเฉพาะการสร้างภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศเพื่อให้เกิดการบูรณาการข้อมูลซึ่งกันและกัน ได้แก่ การบูรณาการระดับชุมชน นอกจากนั้นควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนและส่งเสริมให้มีอาสาสมัครในการจัดอบรมและให้ความรู้แก่คนในชุมชนด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และการสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นต่าง ๆ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน และการบูรณาการระดับภาคีเครือข่าย เพื่อร่วมกันจัดตั้งศูนย์ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ นอกเหนือจากนั้นสถานศึกษาในพื้นที่และสถานศึกษาต้นแบบควรร่วมมือกันเพื่อบ่มเพาะให้บุตรหลานในชุมชนมีความรู้เท่าทันภัยสังคมได้ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2560)

บทสรุป

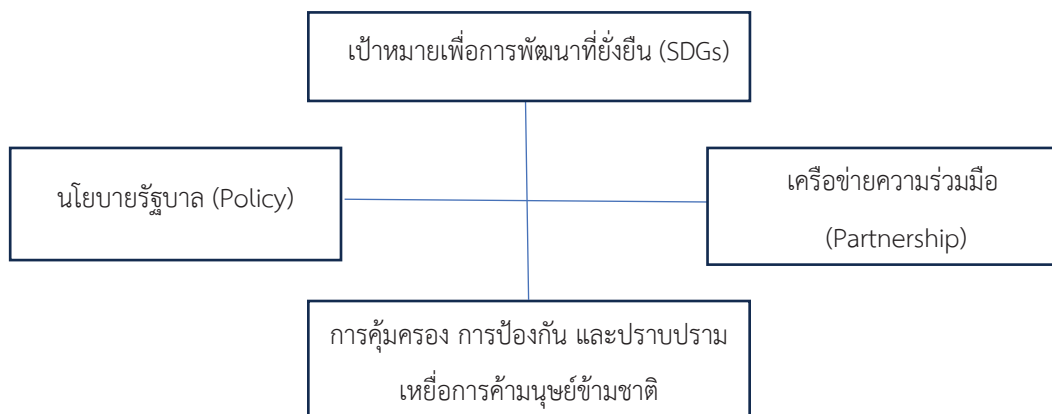
สถานการณ์การค้ามนุษย์ข้ามชาติของประเทศไทยยังอยู่ในสถานะที่ยังไม่พ้นขีดอันตราย เนื่องจากการถูกจัดอันดับโดยกฎหมายสากลให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่ถูกจับตามอง เพราะมีแนวโน้มของการค้ามนุษย์ที่เพิ่มขึ้นและการดูแลเฝ้าระวังที่ขาดความต่อเนื่อง แม้ว่าประเทศไทยจะพยายามอย่างมากในการกำหนดให้ประเด็นการค้ามนุษย์เป็นวาระแห่งชาติ หากแต่การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นเป็นเรื่องยากพอสมควร เพราะตัวแสดงที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของนโยบายและขบวนการค้ามนุษย์มีจำนวนมาก ไม่เพียงแต่ตัวแสดงภายในประเทศเท่านั้นแต่ครอบคลุมไปยังประเทศอื่นที่ไทยไม่สามารถเข้าไปแทรกแซงให้เป็นดังความต้องการของรัฐบาลได้ อย่างไรก็ตามเราควรมีความหวังว่าอนาคตอันใกล้ปัญหาการค้ามนุษย์จะทุเลาลงจากการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยธรรมชาติของการค้ามนุษย์มักสัมพันธ์กับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เนื่องจากความต้องการในแรงงานราคาถูกของประเทศปลายทางเพื่อตอบสนองต่อความพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้สถานะอันเลือนลางของเหล่าแรงงานย้ายถิ่นแบบไม่ปกติกลายเป็นแรงงานทาสของนายทุนสีเทา ซึ่งการค้ามนุษย์ข้ามชาติจะปรากฏตัวแสดงในพื้นที่ทั้งประเทศต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ทั้งนี้ตัวแสดงทุกตัวจะดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อนำส่งแรงงานข้ามชาติที่มีคุณภาพที่สุดให้แก่กลุ่มเป้าหมายของแต่ละธุรกิจ แต่อย่างไรก็ดีเจ้าหน้าที่ของรัฐถือเป็นตัวกลางสำคัญที่ช่วยดูแลให้การดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ข้ามชาติมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นได้

องค์ความรู้ที่ได้

การค้ามนุษย์ข้ามชาติมักจะมี mốiเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมยาเสพติดและก่อเกิดตัวแสดง 2 กลุ่มหลัก ๆ ได้แก่ กลุ่มที่ได้ประโยชน์จากการค้ามนุษย์ซึ่งเปรียบได้กับผู้ล่าที่อยู่บนห่วงโซ่อาหาร และกลุ่มที่เสียประโยชน์จากการค้ามนุษย์ ซึ่งเปรียบได้กับผู้ผลิตหรือเหยื่อของนักค้ามนุษย์ โดยในประเทศไทยนับว่าเป็นประเทศที่ประสบปัญหาเรื่องเหล่าผู้ย้ายถิ่นแบบไม่ปกติที่เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์จำนวนไม่น้อย แต่แล้วสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 กลับนำพาให้ชีวิตต้องประสบไม่ต่างจากพลเมืองของประเทศที่ต้องตกที่นั่งลำบาก ทำให้แรงงานที่เป็นผู้ย้ายถิ่นแบบไม่ปกติกลายมาเป็นเป้าหมายของเหล่านักค้ามนุษย์ข้ามชาติ แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยได้พยายามวางนโยบายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยการนำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศมาเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) อย่างลงตัว เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม รวมถึงความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและเหล่ารัฐบาลของประเทศอื่น ๆ ด้วย ผู้เขียนจึงขอสรุปภาพรวมของบทความดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2

มาตรการคุ้มครองเหยื่อและการปราบปรามการค้ามนุษย์ข้ามชาติของประเทศไทย

หมายเหตุ. จากการสังเคราะห์โดยผู้เขียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560). นโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560-2564. กระทรวง.
- กองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2562). สถิติการค้ามนุษย์ ประจำปี 2562. กอง. (2563). สถิติการค้ามนุษย์ ประจำปี 2563. กอง. (2564). สถิติการค้ามนุษย์ ประจำปี 2564. กอง. (2565). สถิติการค้ามนุษย์ ประจำปี 2565. กอง.
- จตุพร วงศ์ทองสรณ์ และ พันธุ์เทพ วิฑิตอนันต์. (2564). มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ตามมาตรฐานสากล. วารสารรวมคำแหง ฉบับบัณฑิตวิทยาลัย, 4(3), 1-12.
- ณัชชาภัทร อมรกุล และ ปรัชญา นักร้อน. (2563). การประเมินการดำเนินงานปราบปรามปัญหาการค้ามนุษย์ ตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง กรณีศึกษา กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ (ปคม). สถาบันพระปกเกล้า, 19(2), 5-22.
- เบญญา บุญส่ง. (2560). การดำเนินการของประเทศไทยต่อกรณีการโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติในมหาสมุทรอินเดียของชาวโรฮิงจา. วารสารรัฐศาสตร์, 59(2), 23-34.
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551. (2551, 6 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 29ก. หน้า 1-24.
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556. (2556, 26 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 130 ตอนที่ 55ก. หน้า 1-11.
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559. (2559, 24 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 133 ตอนที่ 46ก. หน้า 1-11.
- ยศพล จิระวุฒิ. (2560). ต่อต้านการค้ามนุษย์โดยการรายงาน กรณีศึกษา รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ (TIP Report) กับประเทศไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, 5(1), 90-125.
- สมชาย ว่องไวเมธี. (2555). สถานการณ์การค้ามนุษย์ในไทยและแนวทางการสืบสวนคดีความผิดตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์. สุตรไพศาล.
- สาธิต สิงห์สร และ อลงกรณ์ อรรถแสง. (2564). การค้าประเวณีหญิงข้ามชาติกรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร. สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.), 27(4), 146-154.

- สำนักงานคดีค้ามนุษย์. (2566, ตุลาคม 15). สถิติคดีการค้ามนุษย์ทุกคดี (แยกประเภทความผิด). <https://caht.ago.go.th/statistics/>
- สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). ยุทธศาสตร์ชาติกับ SDGs. <https://shorturl.asia/xp2aH>
- อัจฉรา ชลาชนานวีน. (2562). เส้นทางการค้ามนุษย์ข้ามชาติ: กลไกการขับเคลื่อนกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในพื้นที่เสี่ยงระหว่างประเทศ. *วารสารวิชาการอาชีวศึกษาและนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ*, 5(2), 135-149.
- Buckley, P., Pietropaoli, L., Rosada, A., Harguth, B., & Broom, J. (2022). How Has COVID-19 Affected Migrant Workers Vulnerability to Human Trafficking for Forced Labour in Southeast Asia?-a Narrative Review. *Journal of Public Health and Emergency*, 6, 1-12.
- Buranadechachai, S., & Siriattakul, P. (2020). Guidelines for Preventing Boys from Entering into Prostitution in Thailand. *PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology*, 17(3), 1020-1029.
- Chantavanich, S. (2020). Thailand's Challenges in Implementing Anti-Trafficking Legislation: The Case of the Rohingya. *Journal of Human Trafficking*, 6(2), 234-243.
- Chowdhury, A. R., & Abid, A. (2022). Treading the border of (il)legality: statelessness, "amphibian life," and the Rohingya "boat people" of Asia. *INTER-ASIA CULTURAL STUDIES*, 23(1), 68-85.
- Pathmanathan, R. (2020). *The Evolution of the Solution of the Slave Trade in South-East Asia*. Western Michigan University.
- Sihotang, N., & Wiriya, C. (2021). Human trafficking in Thailand in perspective of human rights law. *Journal of Law and Legal Reform*, 2(4), 505-514.
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2020). *Global report on trafficking in persons 2020*. United Nations Office on Drugs and Crime.
- Vandergeest, P., & Marschke, M. (2020). Modern Slavery and Freedom: Exploring Contradictions Through Labour Scandals in the Thai Fisheries. *Antipode*, 52(1), 291-215.

ข่าวลือว่าด้วยแผนรวมไทย-ลาว ในทศวรรษ 2510 ระหว่างยุคสงครามเย็น The Rumor about Pan Thaiism in Laos in the Late 1960s during the Cold War

สืบสายสยาม ชูศิริ*

Seubsaisiam Choosiri

(Received: March 25, 2024; Revised: May 19, 2024; Accepted: May 26, 2024)

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาข่าวลือเรื่อง “แผนรวมไทย – ลาว” ที่เกิดขึ้นในหมู่ปัญญาชนไทยฝ่ายก้าวหน้า ภายใต้บริบทของทศวรรษ 2510 ระหว่างยุคสงครามเย็นว่าเกิดจากสาเหตุใด และข่าวลือดังกล่าวมีข้อเท็จจริงและเอกสารราชการสนับสนุนมากน้อยเพียงใด ภายใต้การศึกษาผ่านระเบียบวิธีทางประวัติศาสตร์จากการศึกษาพบว่า ความร่วมมือทางการเมืองและการทหารของฝ่ายรัฐบาลไทยกับลาวฝ่ายขวา คือ การส่งทหารรับจ้างชาวไทยไปรบในลาว และรัฐบาลไทยพยายามปิดเป็นความลับ ไม่เปิดเผยสู่สาธารณชน ทำให้ข้อมูลข่าวสารคลุมเครือ ส่งผลให้เกิดสิ่งๆ ที่เรียกว่า “ข่าวลือ” มากมายในช่วงเวลานี้ ข่าวเรื่องแผนรวมไทย – ลาว ในหมู่ปัญญาชนไทยฝ่ายก้าวหน้า อาจเกิดขึ้นจากสภาวะความคลุมเครือที่ว่านี้ ในส่วนข้อเท็จจริงที่ได้จากเอกสารราชการเท่าที่เปิดเผยในภายหลังพบว่า ไม่มีเรื่องการส่งทหารไทยเข้าไปในลาวเพื่อผนวกดินแดนลาวให้กลับเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยตามข่าวลือที่ว่านี้

คำสำคัญ: ข่าวลือ สงครามเย็น แผนรวมไทย – ลาว กลุ่มปัญญาชนไทยฝ่ายก้าวหน้า

Abstract

This article aims to examine the Pan Thaiism rumors that emerged among the progressive Thai intellectuals in the context of the 2510s B.E. (1967–1976 C.E.) during the Cold War, particularly the origins of the rumors and the amount of factual evidence and official documents supporting them. Through historical research, it was found that the Thai government secretly sent Thai mercenaries to fight against the left-wing faction in Laos and attempted to conceal it from the public. This secrecy led to ambiguity and the eventual proliferation of “rumors,” possibly including that about Pan Thaiism, the Thai plan to annex Laos by the secret troops, among the contemporary progressive Thai intellectuals. In fact, so far there have been no Thai official documents that confirm these speculations.

* อาจารย์ประจำสาขาการสอนศิลปศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จ.พัทลุง 93210

Lecturer, Liberal Arts Teaching, Faculty of Education, Thaksin University, Phatthalung, 93210 Thailand.

Corresponding Author, E-mail: seubsaisiam.c@tsu.ac.th

Keywords: Rumors, Cold War, Thai-Lao annexation plan, Progressive Thai intellectuals

บทนำ

เคยมีคำกล่าวเสมอว่า “ประเทศไทยและประเทศลาวเป็นดั่งบ้านพี่เมืองน้อง” เนื่องจากเชื้อชาติ ภาษาและวัฒนธรรมมีความใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ทั้งสองประเทศยังมีประวัติศาสตร์ร่วมกันตั้งแต่อดีต โดยแต่เดิมราชอาณาจักรลาวเคยตกเป็นประเทศราชของอาณาจักรสยามนานหลายปี ก่อนที่ในเวลาต่อมาทางลาวจะตกเป็นของฝรั่งเศสและต่อมาเป็นส่วนหนึ่งของอินโดจีนฝรั่งเศส จนในท้ายที่สุดลาวก็ได้รับเอกราชจากฝรั่งเศสใน พ.ศ.2497 ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของประเทศไทยที่มีต่อประเทศลาว จึงแนบแน่นกว่าประเทศอื่นหากเปรียบเทียบกับประเทศใกล้เคียงในภูมิภาคเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นกรณีของกัมพูชาหรือพม่า เป็นต้น

ความแนบแน่นในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยที่มีต่อประเทศลาวเมื่อครั้งอดีตทำให้ประเทศไทยให้ความสำคัญกับประเทศลาวอย่างมาก และให้ความช่วยเหลือกับประเทศลาวเมื่อมีโอกาสเสมอ¹ และเห็นได้ชัดยิ่งขึ้นในช่วงยุคสงครามเย็นในช่วงประมาณ พ.ศ. 2493² อันเป็นช่วงที่โลกถูกแบ่งออกเป็นสองขั้วตามอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศฝ่ายโลกเสรีประชาธิปไตยที่นำโดยสหรัฐอเมริกาและประเทศฝ่ายโลกคอมมิวนิสต์ที่นำโดยสหภาพโซเวียต ประเทศมหาอำนาจทั้งสองต่างแข่งขันกันแผ่ขยายอำนาจไปทั่วโลก และได้ทำสงครามในรูปแบบของสงครามตัวแทนผ่านประเทศพันธมิตรของตนตามภูมิภาคต่าง ๆ (คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540, น. 277)

สภาวะสงครามเย็นส่งผลกระทบมาถึงประเทศไทยและประเทศลาวเช่นเดียวกัน แต่ประเทศไทยมีจุดยืนค่อนข้างชัดเจนว่า เลือกเข้าร่วมกับฝ่ายโลกเสรีและต่อต้านคอมมิวนิสต์ ในขณะที่ประเทศลาวกลับประสบปัญหาที่ซับซ้อนไม่ได้เป็นเนื้อเดียวกันเฉกเช่นประเทศไทย หลังลาวได้รับเอกราชสมบูรณ์จากฝรั่งเศสใน พ.ศ. 2497³ ขนชั้นนำลาวมีอุดมการณ์ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ภายในประเทศลาวมีการแตกแยกเป็นหลายกลุ่ม อันได้แก่ 1. ลาวฝ่ายซ้ายที่นำโดยเจ้าสุภานุวงศ์ 2. ลาวฝ่ายเป็นกลางที่นำโดยเจ้าสุวธรรณภุมมาและร้อยเอกกองแล 3. ลาวฝ่ายขวาที่นำโดยนายพลภูมิ หน่อสะหวัน ซึ่งความคิดเห็นที่ไม่ได้ไปในทิศทางเดียวกันของชนชั้นนำลาวนำไปสู่ความขัดแย้งที่อยู่ในระดับของการทำสงครามต่อสู้แย่งชิงพื้นที่กันปกครอง แม้จะมีความพยายาม

¹ ยกตัวอย่างเช่น หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง (พ.ศ.2488) เมื่อฝรั่งเศสกลับเข้าไปยึดครองลาวอีกครั้งใน พ.ศ.2489 คณะรัฐบาลลาวอิสระได้ขอถ้อยมายังประเทศไทย ทางรัฐบาลไทยก็ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี (สุรพงษ์ ชัยนาม, 2559, น. 193 – 194)

² พ.ศ. 2493 เป็นช่วงที่รัฐบาลไทยภายใต้การนำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้จัดตั้ง “คณะกรรมการนครหลวง” อย่างลับ ๆ ขึ้น เพื่อรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินที่จะเกิดขึ้นหากจีนคอมมิวนิสต์ส่งกำลังทหารเข้ารุกรานไทยผ่านทางชายแดนลาว ช่วงเวลานี้การแผ่ขยายอิทธิพลของจีนคอมมิวนิสต์กำลังเพิ่มขึ้นอย่างมาก และในปีดังกล่าวมีการจัดตั้ง “ขบวนการประเทศลาว” ซึ่งเป็นกองกำลังคอมมิวนิสต์ของลาวอีกด้วย ดังนั้น นับตั้งแต่ พ.ศ. 2493 เป็นต้นมา ประเทศไทยจึงจับตามองสถานการณ์ประเทศลาวอย่างใกล้ชิด (สืบสายสยาม ชูศิริ, 2565, น. 86)

³ ก่อนหน้านี้ได้มีการลงนามสนธิสัญญาว่าด้วยมิตรภาพและความร่วมมือระหว่างลาวกับฝรั่งเศส โดยเนื้อหาสำคัญ คือ ทางฝรั่งเศสจะมอบเอกราชโดยสมบูรณ์ให้กับลาว แลกกับลาวยืนยันการเป็นสมาชิกสหภาพฝรั่งเศสอยู่จนกระทั่งความพ่ายแพ้ของฝรั่งเศสที่เดียนเบียนฟูในวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2497 เกิดขึ้น อันนำไปสู่การประชุมใหญ่ที่เจนีวาเพื่อหาหนทางยุติสงครามอินโดจีน ครั้งที่ 1 ซึ่งในท้ายที่สุด ผลลัพธ์ของการประชุมนี้ทำให้ฝรั่งเศสต้องถอนตัวออกจากภูมิภาคอินโดจีนโดยสมบูรณ์ กล่าวคือ ลาวเป็นเอกราชจากฝรั่งเศสอย่างแท้จริง (มาร์ติน สวีต-ฟอกซ์, 2553, น. 156 - 160) สำหรับสงครามอินโดจีน ครั้งที่ 1 คือ สงครามการต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชของฝ่ายเวียดนามจากฝรั่งเศสเจ้าอาณานิคมภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง สงครามครั้งนี้จบลงด้วยความพ่ายแพ้ของฝรั่งเศสต่อเวียดนามด้วยยุทธการที่เดียนเบียนฟู (ชาติชาย พณานานนท์, 2538, น. 51)

จะก่อตั้งรัฐบาลผสมหลายครั้งแต่ก็จบลงด้วยความล้มเหลวทุกครั้ง (มาร์ติน สจ๊วต-ฟอกซ์, 2553, น. 176) ประเทศลาวในยุคสงครามเย็น จึงไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองจากการแก่งแย่งอำนาจทางการเมืองของฝ่ายต่าง ๆ

ประเทศไทยไม่อาจอยู่เฉยต่อปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในประเทศลาว รัฐบาลไทยจึงให้ความช่วยเหลือลาวฝ่ายขวา เนื่องจากลาวฝ่ายขวาเข้าร่วมกับฝ่ายโลกเสรีเช่นเดียวกับไทย ควรกล่าวด้วยว่าในช่วงสงครามเย็นทางฝ่ายไทยค่อนข้างให้ความสำคัญกับสมรภูมิในลาวมากกว่าสมรภูมิความขัดแย้งในพื้นที่เวียดนามเสียด้วยซ้ำ เพราะประเทศลาวมีพรมแดนติดกับประเทศไทยมากกว่าประเทศเวียดนาม (Osornprasop, 2007, p. 350) ในเวลานั้น เกิดสงครามในเวียดนามขึ้นในเวลาไล่เลี่ยกับสงครามในลาว เรียกว่า สงครามอินโดจีนครั้งที่ 2 หรือ สงครามเวียดนาม (พ.ศ.2498 - 2518) สงครามเวียดนามก็เป็นสงครามความขัดแย้งของอุดมการณ์ทางการเมืองภายใต้บริบทโลกยุคสงครามเย็นเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ ในช่วงที่ประเทศลาวสามารถประนีประนอมกันและจัดตั้งรัฐบาลผสมครั้งที่สอง (พ.ศ. 2505) ทางประเทศไทยไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งดังกล่าว เพราะไม่ต้องการให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศลาว เพื่อเป็นหลักประกันว่า ประเทศไทยจะปลอดภัยจากภัยคอมมิวนิสต์โดยสมบูรณ์ กล่าวคือ ประเทศไทยต้องการให้ประเทศลาวเป็นรัฐบาลฝ่ายขวาเต็มรูปแบบ ดังจะเห็นได้จาก ในช่วง พ.ศ. 2500 เมื่อทางประเทศลาวมีความพยายามจะจัดตั้งรัฐบาลผสมของเจ้าสุวรรณหงษ์และเจ้าสุภานุวงศ์ ทางรัฐบาลไทยที่นำโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ. 2500 - 2506) ได้แสดงท่าทีไม่พอใจอย่างมากด้วยการดำเนินนโยบายปิดพรมแดนช่วงระยะเวลาหนึ่ง (ทักษ์ เฉลิมเตียรณ, 2561, น. 281) เพื่อส่งสัญญาณเตือนไปยังประเทศลาวว่า เศรษฐกิจของประเทศลาวอยู่ภายใต้การจัดการของฝ่ายไทย หากทางประเทศไทยปิดพรมแดนจะก่อให้เกิดปัญหาต่อประเทศลาวอย่างใหญ่หลวง

ปฏิบัติการทางการทหารในประเทศลาวของไทยนั้นแตกต่างจากปฏิบัติการรบในสงครามเวียดนามอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากสมรภูมิในลาวมีสถานะเป็น “สงครามลับ” หรือ สงครามที่ไม่มีการเปิดเผยอย่างเป็นทางการ เพราะการมีอยู่ของ “ความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยความเป็นกลางของลาว (International Agreement on the Neutrality of Laos)” พ.ศ. 2505 ที่ห้ามไม่ให้ประเทศอื่นเข้าไปแทรกแซงทางการทหารภายในประเทศลาว เพื่อให้ลาวแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยตัวเอง (มาร์ติน สจ๊วต-ฟอกซ์, 2553, น. 242)

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีข้อตกลงดังกล่าวป้องกันไม่ให้ประเทศอื่นเข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของลาว แต่ทางสหรัฐฯ และไทยก็ไม่เชื่อมั่นว่า ลาวจะสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ด้วยตนเอง จึงทำการส่งกองกำลังติดอาวุธเข้าไปแทรกแซงในลาวอย่างเป็นทางการลับที่สุด

เมื่อปฏิบัติการทางการทหารทั้งหมดของรัฐบาลและกองทัพไทยในประเทศลาวล้วนเป็นความลับ เมื่อบรรดานักข่าวและนักหนังสือพิมพ์สอบถาม รัฐบาลและกองทัพไทยล้วนให้คำตอบที่คลุมเครือ ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ของคนในสังคมไทยโดยตรง แม้ภายในประเทศรัฐบาลพยายามที่จะปกปิดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปฏิบัติการทางการทหารของไทยในลาว แต่ก็ไม่สามารถปิดกั้นข่าวสารได้ทั้งหมด กล่าวคือ มีข้อมูลข่าวสารจากภายนอกประเทศเล็ดลอดเข้ามาได้บ้าง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข่าวจากหนังสือพิมพ์ต่างประเทศที่ตีพิมพ์เรื่องปฏิบัติการของไทยในลาวอย่างเปิดเผย (สืบสายสยาม ชูศิริ, 2565, น. 112 - 115) อย่างไรก็ตาม ไม่อาจปฏิเสธ

ได้ว่า แม้จะยังพอมีข้อมูลหลุดมาภายนอก แต่การรับรู้ของสังคมไทยที่มีต่อปฏิบัติการทางการเมืองในลาว ก็ยังไม่ชัดเจนอยู่ดี

ความคลุมเครือในแง่ของข้อมูลข่าวสารดังกล่าว นำไปสู่การเกิดขึ้นของสิ่งที่เรียกว่า “ข่าวลือ” ตามงานเขียนของ Allport and Postman (1947) ที่ได้เสนอเอาไว้ว่า เงื่อนไขของการเกิดขึ้นของข่าวลือ มีสองเงื่อนไข คือ ความสำคัญของเรื่องราวและความคลุมเครือของความจริง (Allport & Postman, 1947, p. 34)

ข่าวลือหนึ่งที่ถูกกล่าวถึงในหมู่คนไทยบางกลุ่มในช่วงทศวรรษ 2510 คือ “แผนรวมไทย - ลาว” ที่กล่าวหาว่า การที่ทางไทยให้การช่วยเหลือทางการเมืองต่อลาวฝ่ายขวา เพราะมีแผนที่จะผนวกดินแดนลาวให้เป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยอีกครั้ง ตามแผนการ “มหาอาณาจักรไทย” ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำเนินนโยบายผนวกดินแดนรอบประเทศไทยเข้าเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยเพื่อเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อย่างไรก็ตาม เบื้องหลังข่าวลือเรื่อง “แผนรวมไทย - ลาว” มีข้อเท็จจริงสนับสนุนมาน้อยเพียงใด หรือเป็นข่าวที่ถูกก่อกำเนิดขึ้นหรือไม่นั้นไม่อาจจะทราบได้ แล้วเหตุใดข่าวลือที่ว่านี้จึงได้เกิดขึ้นและทำไมจึงเป็นเช่นนั้น เพื่อจะหาคำตอบของคำถามดังกล่าว บทความนี้จะสำรวจข่าวลือดังกล่าวจากเอกสารลายลักษณ์อักษรอย่างบทความของปัญญาชนฝ่ายก้าวหน้าที่ออกมาพูดถึงเรื่องนี้ผ่านวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ และเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงของตัวข่าวลือ ผู้เขียนเลือกศึกษาเอกสารทางราชการที่ได้มีการเปิดเผยออกมาแล้วบางส่วน ที่จัดเป็นหลักฐานชั้นต้น เพื่อตรวจสอบนโยบายของทางกองทัพไทยว่ามีความพยายามจะผนวกพื้นที่ประเทศลาวในช่วงเวลานั้นจริงหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้เกิดข่าวลือว่าด้วยแผนรวม ไทย - ลาว ในทศวรรษ 2510 ระหว่างยุคสงครามเย็นและศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข่าวลือเรื่องแผนรวมไทย - ลาว ผ่านเอกสารของทางการ

ทบทวนวรรณกรรม

สำหรับงานศึกษาในแวดวงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง “แผนรวมไทย-ลาว” หากนิยามว่าเป็นเรื่องของการผนวกดินแดนลาวให้เป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย ในช่วงสงครามเย็นพบว่ายังไม่ปรากฏให้เห็นส่วนใหญ่แผนรวมไทย-ลาวในวงวิชาการจะอยู่ในขอบเขตของช่วงสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ.2481 – 2487) ซึ่งเป็นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะในช่วงสงครามเย็น เรื่องราวเกี่ยวกับสงครามลับในลาวจากฝ่ายไทยยังมีข้อจำกัดในเรื่องหลักฐานเอกสาร เนื่องจากเป็นสงครามปกปิด และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้เปิดเผยเอกสารให้ศึกษา หรือเอกสารอาจถูกทำลายไปแล้ว การค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อศึกษาเรื่องนี้จึงมีอุปสรรคไม่น้อย อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยและงานเขียนหลายรายการที่ใช้เป็นแนวทางสำหรับการทำความเข้าใจและพบข้อมูลที่เปี่ยมประโยชน์ เช่น

ดร.ณิ บุญนิบาล (2520) เรื่อง “บทบาทของไทยในสงครามโลกครั้งที่สอง” เป็นวิทยานิพนธ์ศึกษาบทบาทของไทยในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ตั้งแต่การดำเนินนโยบายทางการเมืองและการต่างประเทศ

ในช่วงเวลานี้ ซึ่งหนึ่งในนโยบายที่ถูกกล่าวถึงคือ นโยบายการผนวกดินแดนที่เคยเป็นของไทยอย่างลาวกลับคืนมา ผ่านการทำข้อตกลงกับประเทศญี่ปุ่น กล่าวได้ว่างานของดรณิธถือเป็นงานชิ้นสำคัญที่พูดถึงเรื่อง “แผนรวมไทย - ลาว” เพียงแต่ขอบเขตเวลาของเรื่องแผนรวมไทย - ลาวในงานชิ้นนี้อยู่ในยุคสงครามโลกครั้งที่ 2

บัญชา ขวาลศิลป์ (2563) เรื่อง “สงครามลับ สงครามลาว” เป็นหนังสือที่เขียนจากการค้นคว้าเอกสารของทางการและบันทึกความทรงจำของทหารผู้เคยไปรบ โดยตัวผู้เขียนเองก็เป็นนายทหารที่เคยไปรบในสงครามเวียดนามในช่วงเวลาเดียวกับสงครามลับในลาว จึงทำให้งานชิ้นนี้มีความน่าเชื่อถือและช่วยยืนยันว่า ไทยส่งทหารไปรบในลาวจริง ในขณะที่หนังสือหรือเอกสารทางราชการอื่น ๆ ไม่เคยกล่าวถึงเรื่องนี้ สำหรับเนื้อหาว่าด้วยบทบาทของไทยในสงครามลับในลาว ว่าทางฝ่ายประเทศไทยได้เข้าไปมีความเกี่ยวข้องในสมรภูมินี้อย่างไรบ้าง ผ่านการนำเสนอด้วยการไล่ลำดับเหตุการณ์ ทำให้เห็นภาพรวมของปฏิบัติการทางทหารของไทยในสมรภูมินี้ได้เป็นอย่างดี แต่ทว่างานชิ้นนี้อาจให้ความสำคัญไปกับด้านการเมืองและการทหารของไทย จนละเลยบริบททางสังคม ว่าผู้คนในสังคมไทยในช่วงเวลานี้รับรู้เรื่องราวของทหารไทยในลาวเอาไว้เช่นไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง “แผนรวมไทย - ลาว” ที่เกิดขึ้นจากปฏิบัติการทางทหารครั้งนี้ของไทย

สืบสายสยาม ชูศิริ (2565) เรื่อง “นักรบที่ถูกกลืน: การศึกษาทหารรับจ้างไทยในสงครามลับในลาวผ่านสารนิยายของสุมภู ทศพล พ.ศ.2516 – 2519” เป็นวิทยานิพนธ์ทางประวัติศาสตร์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องทหารไทยในสงครามลับในลาวโดยตรง เพียงแต่ให้น้ำหนักไปกับสารนิยายของสุมภู ทศพล อดีตทหารไทยในสมรภูมิเสียส่วนใหญ่ โดยเฉพาะกับเรื่องภาพวีรบุรุษ, เหี้ยอ, และคนธรรมดาที่ถูกเสนอผ่านงานสุมภู นับว่าเป็นจุดตั้งต้นให้กับบทความของผู้เขียน สำหรับข้อเสนอเรื่อง “สภาวะความคลุมเครือ” ที่มีทหารไทยในสงครามลับในลาว อันนำไปสู่การเกิดชาวลี้อย่างเรื่องแผนรวมไทย - ลาว ในยุคสงครามเย็น ซึ่งเป็นประเด็นหลักของบทความของผู้เขียน

แผนรวมไทย - ลาว สมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ. 2481 – 2487)

หากสำรวจประวัติศาสตร์ตั้งแต่ยุคโบราณจะพบว่า “อาณาจักรล้านช้าง” หรือปัจจุบัน คือ ประเทศลาว นั้นมีความเกี่ยวข้องกันทางประวัติศาสตร์กับไทยอย่างลึกซึ้ง ไม่ว่าจะเป็นในฐานะของเมืองที่มีสัมพันธ์อันดีต่อกัน ผ่านการติดต่อค้าขาย หรือสถานะที่ไม่ได้ราบรื่นนักเมื่อลาวต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของฝ่ายไทยโดยสมบูรณ์ ยกตัวอย่างเช่น ใน พ.ศ. 2256 อันเป็นช่วงเวลาที่อาณาจักรล้านช้างแตกแยกออกมาเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่ เวียงจันทน์, หลวงพระบาง, และจำปาศักดิ์ อันนำไปสู่ความอ่อนแอของอาณาจักรนั้น ทางฝ่ายสยาม (ไทย) ในสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี (ปีครองราชย์ พ.ศ. 2310 - 2325) ก็ได้ส่งทัพไปโจมตีจนสามารถยึดครองศูนย์กลางอำนาจทั้ง 3 แห่งของอาณาจักรล้านช้างได้สำเร็จใน พ.ศ. 2322 (มาร์ติน สจ๊วต-ฟอกซ์, 2553, น. 18-19) และถึงแม้ว่าลาวจะมีความพยายามปลดแอกจากไทยในช่วงสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (ปีครองราชย์ พ.ศ. 2367 - 2394) แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ แต่ก็ประสบความล้มเหลวนำไปสู่การปราบปรามอย่างรุนแรง เหตุการณ์นี้รู้จักกันในชื่อ “เหตุการณ์กบฏเจ้าอนุวงศ์” พ.ศ. 2369 – 2371 (รณรงค์ วงศ์โออ้อม, 2562, น. 223)

พื้นที่ประเทศลาวตกอยู่ภายใต้อำนาจของไทยต่อมา จนกระทั่งไทยต้องสูญเสียพื้นที่ดังกล่าวให้ฝรั่งเศสไปในช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ปีครองราชย์ พ.ศ. 2411 - 2453) ใน พ.ศ. 2436 (คริส เบเคอร์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2562, น. 83) การสูญเสียพื้นที่ลาวให้แก่ฝรั่งเศสนับเป็น ความสูญเสียครั้งใหญ่หลวงสำหรับไทยในแง่ของการเสียดินแดน เนื่องจากหากเปรียบเทียบกับพื้นที่หรือ ดินแดนอื่นที่ไทยต้องเสียให้แก่ฝรั่งเศสหรืออังกฤษ พื้นที่ฝั่งแม่น้ำโขงนับเป็นพื้นที่ที่ใหญ่ที่สุด อย่างไรก็ตามเมื่อ เวลาผ่านล่วงเลยไปจนเข้าสู่ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2482 - 2488) รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม สมัยแรกได้พยายามทวงคืนประเทศลาวให้กลับมาเป็นส่วนหนึ่งของไทยอีกครั้ง

เมื่อถึง พ.ศ. 2483 ซึ่งเป็นช่วงระยะแรกของสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศญี่ปุ่น หนึ่งในประเทศ มหาอำนาจในเอเชียได้แพร่ขยายอิทธิพลเข้าไปในพื้นที่อินโดจีนของฝรั่งเศสด้วย ฝรั่งเศสในช่วงเวลานี้เป็นช่วง ที่อ่อนแอลงมากเพราะเพิ่งแพ้สงครามกับเยอรมนีในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2483⁴ จึงทำให้ฝรั่งเศสอยู่ในสถานะ เสียเปรียบต่อญี่ปุ่น ระหว่างนี้รัฐบาลของจอมพล ป. เล็งเห็นโอกาสสำคัญที่จะขอเจรจาเรื่องขอคืนแดนบางส่วน ที่เคยสูญเสียไปคืนจากฝรั่งเศส แต่การเจรจาไม่เป็นผล จึงนำไปสู่การแก้ปัญหาด้วยกำลังทหาร เกิดการปะทะ กันระหว่างไทยกับฝรั่งเศส เรียกว่า กรณีพิพาทอินโดจีนฝรั่งเศส (พ.ศ. 2483 - 2484) ในท้ายที่สุดทางญี่ปุ่นได้ เข้ามาช่วยเจรจาไกล่เกลี่ย ซึ่งทางฝ่ายไทยและฝรั่งเศสก็ยินยอมที่จะส่งทูตไปเจรจาสัญญาสันติภาพกันที่ ประเทศญี่ปุ่น ผลการเจรจานี้ทำให้ประเทศไทยได้ดินแดนบางส่วนคืนมา (ดร.ณิ บุญภิบาล, 2520, น. 68 - 72)

จอมพล ป. มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับญี่ปุ่นอย่างมาก เห็นได้จากกรณีพิพาทอินโดจีนฝรั่งเศส ส่งผลให้ ไทยไม่อาจเสี่ยงการเข้าไปพัวพันกับสงครามระหว่างประเทศมหาอำนาจได้ เป็นการบีบให้ไทยต้องเลือกข้าง ระหว่างฝ่ายสัมพันธมิตรกับฝ่ายอักษะ ซึ่งในท้ายที่สุด รัฐบาลไทยภายใต้การนำของจอมพล ป. ก็ได้เลือก เข้าข้างญี่ปุ่นซึ่งเป็นฝ่ายอักษะ จอมพล ป. พยายามชักจูงคณะรัฐมนตรีให้เห็นด้วยกับญี่ปุ่น ผ่านการชูนโยบาย ว่าไทยจะได้รับ “ดินแดนที่เสียไป” กลับคืนมา ทั้งนี้จอมพล ป. ยังมองว่า ญี่ปุ่นมีโอกาสชนะสงครามสูง ดังนั้น ทางไทยไม่ควรปล่อยให้ญี่ปุ่นสร้างเอเชียเพียงลำพัง (คริส เบเคอร์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2562, น. 188 - 189)

กล่าวได้ว่าการเข้าร่วมกับฝ่ายญี่ปุ่นของจอมพล ป. วางอยู่บนเงื่อนไขทางผลประโยชน์จากการทวงคืน ดินแดนบางส่วนที่เคยเป็นของไทยเมื่อครั้งอดีตคืน หลังเหตุการณ์ญี่ปุ่นบุกไทยวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 ไทยและญี่ปุ่นได้ลงนามเป็นพันธมิตรกัน และในเวลาต่อมาได้มีการทำอนุสัญญาลับเกี่ยวกับข้อตกลงที่ว่านี้⁵ เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2484 สารสำคัญข้อแรกของอนุสัญญาลับนี้ได้ระบุเอาไว้ชัดเจนว่า “ญี่ปุ่นจะร่วมมือ

⁴ วันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2483 ทางฝรั่งเศสได้ทำสัญญายอมแพ้ต่อเยอรมนี ควรกล่าวด้วยว่าการบุกโจมตีประเทศฝรั่งเศสของฝ่ายอักษะไม่ได้มีแค่ ประเทศเยอรมนีเท่านั้น แต่ยังมีประเทศอิตาลีเข้าร่วมด้วย ส่งผลให้ 12 วันหลังฝรั่งเศสทำสัญญายอมแพ้ ฝรั่งเศสถูกแบ่งเป็นเขตยึดครองของ เยอรมนีและอิตาลี (วีระชัย โชคมุกดา, 2559, น. 253)

⁵ รายละเอียดของอนุสัญญาลับหรือข้อกำหนดความเข้าใจ ลงนามเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2484 มีสาระสำคัญอยู่ 3 ข้อด้วยกัน คือ 1. ญี่ปุ่นจะ ร่วมมือกับไทย เพื่อสิทธิการเรียกคืนบรรดาดินแดนของไทย 2. โดยที่สถานะสงครามมีอยู่แล้วระหว่างญี่ปุ่นฝ่ายหนึ่ง กับสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ อีกฝ่ายหนึ่ง ไทยจะได้ให้ความช่วยเหลือญี่ปุ่น ตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 2 แห่งกติกาสัญญาพันธมิตรโดยทันที เป็นที่เข้าใจกันว่าความช่วยเหลือเช่นว่านี้ รวมทั้งการร่วมมือทางฝ่ายไทย ดังที่ว่าไว้ในวรรคที่หนึ่งแห่งความตกลงฉบับที่ 8 เดือนนี้ และ 3. รัฐบาลทั้งสองฝ่าย ยอมรับนับถือว่า ข้อความใน ความตกลง ฉบับวันที่ 8 เดือนนี้ กติกาสัญญาพันธมิตรและข้อกำหนดความเข้าใจกันนี้ครอบคลุมถึงหมดแล้ว จึงตกลงกันยกเลิกความตกลงเช่นว่านี้ ตั้งแต่วันที่ใช้กติกาสัญญาพันธมิตรเป็นต้นไปและจะไม่โฆษณาความตกลงดังกล่าวแล้วในภายหน้า (อุบล จิระสวัสดิ์, 2517, น. 118)

กับไทย เพื่อสิทธิการเรียกคืนบรรดาที่ดินแดนของไทย” (ดรุณี บุญภิบาล, 2520, น. 168) แผนการทวงคืนดินแดนที่เคยเป็นของไทยคืนภายใต้การนำของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม เรียกอีกอย่างว่า pan-Thai Movement

บรรดาที่ดินแดนเดิมที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยเมื่อครั้งอดีตรวมถึงดินแดนที่ทางไทยต้องการจะยึดใหม่ ตามยุทธการที่เรียกว่า pan-Thai Movement ได้แก่ กัมพูชา, มลายู, พม่า, และ ลาว เมื่อสามารถรวมดินแดนเหล่านี้ให้เป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยได้อย่างเป็นทางการ จึงจะทำให้ประเทศไทยมีสถานะเป็นประเทศจักรวรรดิที่มีดินแดนใหญ่และกลายเป็นมหาอำนาจใหม่ในภูมิภาคเอเชียได้ จอมพล ป. เรียก รัฐไทยรูปแบบใหม่นี้ว่า “มหาอาณาจักรไทย” (คริส เบเคอร์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2562, น. 183 – 185)

สำหรับดินแดนลาวที่จอมพล ป. เรียกร้องคืน ที่สำคัญคือ แขวงไชยบุรี และจำปาศักดิ์ นอกเหนือการใช้กำลังทหารเข้ายึดครองดินแดน รัฐบาลของจอมพล ป. ยังได้ดำเนินกลยุทธ์ทางจิตวิทยากับประชาชนในดินแดนลาวอีกด้วย ผ่านการโฆษณาชวนเชื่อต่อต้านฝรั่งเศสในอินโดจีน ไม่ว่าจะเป็นการกระจายเสียงตามสายผ่านวิทยุหรือแจกจ่ายใบปลิว (Gunn, 1988, p. 99) เพื่อปลูกฝังชุดความคิดที่ว่า คนลาวนั้นก็นับเป็นคนไทยได้เช่นเดียวกัน

หลังจากไทยประกาศสงครามกับอังกฤษและสหรัฐฯ เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2485 การเคลื่อนไหวเรื่องดินแดนของรัฐบาลจอมพล ป. ทำให้ไทยได้ดินแดนต่าง ๆ คืนมาอีก นอกเหนือจากที่ได้คืนมาก่อนแล้วจากกรณีพิพาทอินโดจีนฝรั่งเศสใน พ.ศ. 2484 ดังนี้ ดินแดนสัฎฐมาลย์หรือดินแดนแหลมมลายูที่เสียให้อังกฤษ คือ รัฐไทรบุรี, รัฐกลันตัน, รัฐตรังกานู และรัฐปะลิส และดินแดนภูมิภาคานหรือสหรัษฎไทยเดิม คือ รัฐเชียงตุง และรัฐเมืองพาน ในวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2486 (กรมยุทธศึกษาทหาร, 2540, น. 212 - 216)

อย่างไรก็ตาม แผนการรวมดินแดนของจอมพล ป. ต้องประสบความล้มเหลว เนื่องจากสงครามโลกครั้งที่ 2 จบลงด้วยความพ่ายแพ้ของฝ่ายอักษะต่อฝ่ายสัมพันธมิตร และพันธมิตรของไทยอย่างญี่ปุ่นเองก็ต้องประกาศยอมแพ้อย่างเสียไม่ได้ เพราะถูกทางสหรัฐอเมริกาทิ้งระเบิดปรมาณูที่เมืองฮิโรชิมาและนางาซากิจนมีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก (สิทธิพล เครือรัฐติกาล, 2565, น. 188) ในขณะเดียวกันแม้ว่าฝ่ายอักษะจะแพ้สงครามแต่ทางประเทศไทยก็ไม่ได้แพ้สงครามตามไปด้วย เพราะการมีอยู่ของ “ขบวนการเสรีไทย” ซึ่งเป็นกลุ่มคนไทยที่รักชาติและอยู่กับฝ่ายสัมพันธมิตรคอยช่วยเหลือเจรจาไม่ให้ไทยต้องแพ้สงครามตามญี่ปุ่นและเสียค่าปฏิกรรมสงคราม (คริส เบเคอร์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2562, น. 191) และภายหลังสงครามยุติ ไทยก็ต้องคืนดินแดนทั้งหมดที่ได้มาระหว่างสงครามแก่ชาติมหาอำนาจ

มาถึงตรงนี้ จะเห็นได้ว่าแผนการทวงคืนดินแดนที่เคยเป็นของไทยเมื่อครั้งอดีตของจอมพล ป. หรือที่เรียก pan-Thai movement คือ แผนรวมไทย-ลาว ครั้งแรกเคยเกิดขึ้นจริง หลังจากที่ไทยสูญเสียพื้นที่แถบฝั่งแม่น้ำโขง หรือลาวให้แก่ฝรั่งเศส ซึ่งแผนรวมดินแดนนี้เกิดขึ้นภายใต้ความร่วมมือระหว่างไทยและญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่ผลลัพธ์ คือ ความล้มเหลวจากการพ่ายแพ้สงครามของฝ่ายอักษะ ความน่าสนใจที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่สงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง คือ เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ยุคสงครามเย็น ประเด็นเรื่องแผนรวมไทย-ลาว ได้ถูกปลูกขึ้นมาอีกครั้งในรูปแบบของ “ชาวลื้อ” ที่เกิดขึ้นในหมู่ปัญญาชนไทยหัวก้าวหน้า ชาวลื้อนี้เกิดขึ้นได้เพราะการดำเนินนโยบายทางการเมืองและการทหารของรัฐบาลทหารไทยที่มีต่อลาวอย่างลับ ๆ โดยเฉพาะการส่งทหารเข้าไปรบกับลาวฝ่ายซ้าย มีสหรัฐฯ อยู่เบื้องหลังและให้การสนับสนุน

การดำเนินนโยบายทางการเมืองและการทหารของไทยที่มีต่อลาว

การเกิดขึ้นของข่าวลือเรื่องแผนการรวมไทย-ลาว เกี่ยวพันกับการดำเนินนโยบายทางการเมืองและการทหารของรัฐบาลไทยที่มีต่อประเทศลาวอย่างลึกซึ้งในช่วงทศวรรษ 2510 ท่าทีของรัฐบาลและกองทัพไทยที่มีต่อประเทศลาวในช่วงนี้วางอยู่บนความกังวลขั้นรุนแรงต่อลัทธิคอมมิวนิสต์ สืบเนื่องจากเป็นช่วงปลายของสงครามอินโดจีนครั้งที่ 2 ทั้งสมรภูมิในเวียดนามและสมรภูมิลับในลาวที่มีแนวโน้มว่าฝ่ายโลกเสรีจะพ่ายแพ้ ประกอบกับทางสหรัฐอเมริกา พันธมิตรสำคัญของฝ่ายโลกเสรีประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีนโยบายถอนทหารอเมริกันออกจากสมรภูมิอินโดจีน ตามนโยบายของประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน ประกาศในปี พ.ศ. 2512 ที่ปล่อยให้ชาติพันธมิตรของสหรัฐฯ แก้ปัญหาด้วยตนเอง เรียกว่า ลัทธินิกสัน (Nixon Doctrine) ยิ่งไปกว่านี้ทางสหรัฐอเมริกา ยังส่งทูตไปสร้างสัมพันธไมตรีกับประเทศจีนอีกด้วย (สิทธิพล เครือรัฐติกาล, 2565, น. 203 - 204) ดังนั้น หากต้องการจะทำความเข้าใจการเกิดขึ้นของข่าวแผนรวมไทย-ลาว ในช่วงเวลานี้ จำเป็นจะต้องทำความเข้าใจการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยที่มีต่อลาวในช่วงทศวรรษ 2510 อันเป็นช่วงปลายของสงครามอินโดจีนครั้งที่ 2 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นโยบายว่าด้วยการส่งกองกำลังติดอาวุธชาวไทยเข้าไปในลาวและนโยบายการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับปฏิบัติการในลาวของไทย

สำหรับปฏิบัติการของไทยในลาวเริ่มต้นขึ้นอย่างเป็นทางการภายหลังร้อยเอกกองแล ซึ่งอยู่ฝ่ายเป็นกลางได้ทำรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาลลาวฝ่ายขวา ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2503 นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ประเทศไทยเริ่มส่งกองกำลังติดอาวุธเข้าไปแทรกแซงในลาวจากเดิมที่ได้ทำได้เพียงแค่เฝ้าสังเกตการณ์มาช่วงระยะเวลาหนึ่ง⁶ หนึ่งเดือนเศษภายหลังการยึดอำนาจได้ไม่นาน ราวเดือนกันยายนปีเดียวกัน การเคลื่อนไหวครั้งแรกต่อต้านการรัฐประหารดังกล่าวของรัฐบาลไทย คือ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้ออกแถลงการณ์ประณามร้อยเอกกองแลและคณะ⁷ เมื่อได้ออกแถลงการณ์เสร็จ จากนั้นจึงได้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการอำนวยการต่อต้านการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ในราชอาณาจักรลาว หรือ คณะกรรมการ คท.” ขึ้นอย่างลับ ๆ ในทันที (บุญชู ขวาลศิลป์, 2563, น. 48) ภายใต้การร่วมมือระหว่างเสนาธิการทหารระดับสูงของไทยและเจ้าหน้าที่จากองค์กรซีไอเอ เพื่อวางแผนรับมือกับสถานการณ์ในลาว ไทยส่งกองกำลังติดอาวุธชุดแรกเข้าไปใน พ.ศ. 2503 คือ “หน่วยตำรวจพลร่มพารู” ในฐานะครูฝึกและให้คำปรึกษากับทหารลาวฝ่ายขวาเท่านั้น ไม่ได้เข้าไปทำการรบโดยตรงแต่อย่างใด (บุญชู ขวาลศิลป์, 2563, น. 51)

ต่อมาทางประเทศไทยจึงทยอยส่งกำลังรบที่เป็น “ทหาร” เต็มรูปแบบเข้าไปเสริมกำลังให้แก่ลาวฝ่ายขวา ตั้งแต่ พ.ศ. 2507 เป็นต้นมา แต่ทว่าการส่งกองกำลังเข้าไปช่วยเหลือลาวฝ่ายขวาของฝ่ายไทย ไม่ได้ทำให้สถานการณ์

⁶ภายหลังประเทศจีนเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ใน พ.ศ. 2492 รัฐบาลไทยสังเกตการณ์สถานการณ์ความขัดแย้งภายในประเทศลาวอย่างใกล้ชิดและวางแผนที่จะเข้าไปแทรกแซงในลาวตั้งแต่ พ.ศ. 2493 เป็นต้นมา มีการก่อตั้ง “คณะกรรมการนครสวรรค์” เป็นความลับเพื่อเตรียมรับมือสถานการณ์ฉุกเฉิน หากจีนคอมมิวนิสต์ส่งกำลังทหารเข้ารุกรานไทยผ่านทางชายแดนลาว (บุญชู ขวาลศิลป์, 2563, น. 28)

⁷แถลงการณ์ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีใจความหลัก ๆ คือ การโจมตีการกระทำของร้อยเอกกองแลว่า เป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ และโจมตีว่าร้อยเอกกองแลมีจุดยืนไปทางคอมมิวนิสต์อย่างชัดเจน จอมพลสฤษดิ์ประกาศจุดยืนว่าจะต่อต้านและไม่ให้อิทธิพลคอมมิวนิสต์เข้ามาในประเทศไทยเป็นอันขาด ตนขอยอมพลีชีพและพิทักษ์ไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ดุราลัยเอียดเพิ่มเติมใน สุรพงษ์ ชัยนาม (2559, น. 203 - 206)

รบดีขึ้นแต่ให้ผลตรงกันข้าม สถานการณ์การต่อสู้ภายในลาวทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น⁸ ในขณะเดียวกันกำลังรบฝ่ายไทยก็เริ่มขาดแคลน เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ใน พ.ศ.2514 ทางกองทัพไทยได้เปิดรับพลเรือนอาสาสมัครมาเข้าร่วมด้วย ภายใต้กองกำลังที่มีชื่อว่า “กองกำลังอาสาสมัครทหารเสือพราวน” กองกำลังชุดนี้ไม่เพียงแต่มีพลเรือนเท่านั้น แต่ยังมีกองกำลังประจำการผสมอยู่ในกองกำลังชุดนี้ด้วย แต่ไม่ว่าจะมีศทางทหารหรือไม่ เมื่อสังกัดในกองกำลังนี้จะต้องถือสถานะเป็นอาสาสมัครเหมือนพลเรือนทั่วไป และต้องยื่นใบลาออกจากราชการเสียก่อน (บุญชร ขวาลศิลป์, 2563, น. 230)

สาเหตุที่ทหารที่จะไปรบในสมรภูมิลาว จำเป็นจะต้องลาออกจากราชการเสียก่อนนั้น เกี่ยวข้องกับนโยบายการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับปฏิบัติการในลาวของไทยโดยตรง เนื่องจากใน พ.ศ. 2505 ได้มีการลงนามในความตกลงระหว่างประเทศที่เรียกว่า “ความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยความเป็นกลางของลาว” ตามที่ได้กล่าวข้างต้น ข้อตกลงดังกล่าวถือเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับไทยที่ไม่อาจเพิกเฉยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในลาวได้เพราะไทยกลัวว่าความขัดแย้งดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อไทยโดยตรง ดังนั้น เพื่อไม่ให้เป็นการละเมิดข้อตกลงที่ว่า ทางประเทศไทยจึงได้ลักลอบส่งกองกำลังติดอาวุธเข้าไปอย่างเป็นความลับที่สุด สงครามความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในลาวจึงถูกเรียกอีกชื่อว่า “สงครามลับในลาว” สำหรับกลุ่มประเทศอื่นที่แทรกแซงลาว

แม้ในช่วงระยะแรกของการส่งกองกำลังติดอาวุธไทยเข้าไปในลาวจะสามารถควบคุมการรั่วไหลของข้อมูลได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากกองกำลังที่ถูกส่งไปก็ล้วนแต่เป็นบุคลากรที่สังกัดกองทัพที่อยู่ภายใต้การควบคุมข้อมูลอย่างเคร่งครัด แต่เมื่อมีการเปิดรับพลเรือนอาสาสมัครเข้าไปร่วมรบ ก็อาจเกิดการรั่วไหลของข้อมูลได้ รัฐบาลและกองทัพไทยพยายามอย่างหนักในการปกปิดความจริงเกี่ยวกับปฏิบัติการส่งทหารไทยเข้าไปรบในลาว เช่น ไม่ตอบคำถามสื่อมวลชนหรือนักข่าวเกี่ยวกับการมีอยู่ของทหารไทยที่วั้น⁹ ส่งผลให้การรับรู้ของประชาชนชาวไทยที่มีต่อทหารไทยในสงครามลับในลาวค่อนข้างคลุมเครือ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลและกองทัพไทยไม่สามารถปกปิดได้สมบูรณ์ เพราะภายนอกประเทศมีการลงข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างโจ่งแจ้ง และมีหนังสือพิมพ์บางสำนักภายในประเทศก็นำข่าวต่างประเทศนั้นมาเผยแพร่ แต่หน่วยงานรัฐให้การปฏิเสธตลอดว่าเป็นเพียง “ข่าวโคมลอย” หรือเป็นเพียง “ข่าวลือ” เท่านั้น (สืบสายสยาม ชูศิริ, 2565, น. 112 - 117)

กล่าวโดยสรุป การดำเนินนโยบายทางการเมืองและการทหารของรัฐบาลไทยที่มีต่อประเทศลาว ไม่จะเป็นการส่งกองกำลังติดอาวุธเข้าไปแทรกแซงภายในประเทศลาวอย่างเป็นความลับที่สุดเพื่อไม่ให้ละเมิดข้อตกลงระหว่างประเทศ หรือความพยายามในการปกปิดข้อมูลข่าวสารทุกอย่างเกี่ยวกับปฏิบัติการทาง

⁸ ใน พ.ศ. 2507 สถานการณ์ทางการเมืองในลาวเกิดจุดเปลี่ยนสำคัญ เมื่อพันมิตรลาวฝ่ายเป็นกลางและขบวนการประเทศลาว (ลาวฝ่ายซ้าย) เกิดความขัดแย้งกัน เพราะทางลาวฝ่ายซ้ายเชื่อว่าลาวฝ่ายเป็นกลางเลือกเข้าร่วมกับทางสหรัฐอเมริกา และเชื่อว่าเจ้าสุวรรณหงษาเสียความเป็นตัวเองไปแล้ว จึงนำไปสู่การที่ลาวฝ่ายซ้ายขับไล่ลาวฝ่ายเป็นกลางออกจากพื้นที่ทุ่งไหหิน ภายใต้การสนับสนุนของเวียดนามเหนืออย่างเปิดเผย เป็นเหตุให้สนธิสัญญาว่าด้วยความเป็นกลางของลาวพังทลายลงอีกครั้ง นำไปสู่การทำสงครามเต็มรูปแบบภายในลาว (มาร์ติน สจ๊วต-ฟอกซ์, 2553, น. 250, 260 - 261)

⁹ อาทิต คอสมันในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2514 ลงความคิดเห็นที่ชัดเจนของจอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีจากคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับทหารไทยในลาว ว่า “สำหรับที่มีเสียงพูดกันว่า มีทหารไทยอยู่ในลาวนั้น รัฐบาลได้ประกาศไปหลายครั้งแล้วว่า ไม่เคยส่งทหารไทยเข้าไปในลาว จะช่วยได้แต่เพียงรับฝึกทหารในแบบเดียวกับที่ช่วยเหลือ” หรือในฉบับวันที่ 26 กุมภาพันธ์ รัฐบาลไทยก็ได้เน้นย้ำอีกครั้งว่าการมีอยู่ของทหารไทยในสงครามลาวเป็นเพียง “ข่าวโคมลอย” เท่านั้น (สืบสายสยาม ชูศิริ, 2565, น. 116 - 117)

การทหารของไทยในลาวต่อสื่อมวลชนภายในประเทศ ก็ล้วนแล้วแต่มีส่วนช่วยสร้างสภาวะความคลุมเครือเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ เพราะถึงแม้ว่าทางรัฐบาลและกองทัพไทยจะพยายามปกปิดเท่าไร แต่ข้อมูลก็รั่วไหล ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากการปกปิดข้อมูลได้ไม่ดีพอ เช่น กรณีการเปิดรับพลเรือนอาสาสมัครให้ไปรบ แต่กองทัพก็ไม่อาจควบคุมกลุ่มคนเหล่านี้ไม่ให้เปิดเผยข้อมูลแก่สาธารณชนได้ นอกจากนั้น การส่งทหารไปรบเกี่ยวข้องกับคนหมู่มาก รวมถึงครอบครัวของทหารแต่ละคนด้วย จึงยากที่จะป้องกันไม่ให้ข้อมูลรั่วไหล ขณะเดียวกัน รัฐบาลและกองทัพไม่สามารถควบคุมให้หนังสือพิมพ์ในประเทศเผยแพร่ข่าวต่างประเทศที่เสนอข้อมูลเรื่องนี้ได้ รัฐบาลและกองทัพไทยจึงอยู่ในสภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ทำได้เพียงให้การปฏิเสธเท่านั้น ความคลุมเครือเหล่านี้มีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเกิดขึ้นของข่าวลือ “แผนรวมไทย - ลาว” เข้าด้วยกัน

ข่าวลือเรื่อง “แผนรวมไทย - ลาว” ในทศวรรษ 2510 ระหว่างยุคสงครามเย็น

“แผนรวมไทย - ลาว” ถูกพูดถึงอีกครั้งตั้งแต่ช่วงสงครามเย็นในทศวรรษ 2510 สันนิษฐานว่าเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการรั่วไหลของข้อมูลเรื่องปฏิบัติการทางการทหารไทยเข้าไปในลาว อาจเป็นเพราะเรื่องดังกล่าวเริ่มมีเค้าความเป็นจริงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ทางกองทัพไทยเปิดให้มีพลเรือนอาสาสมัครเข้าไปร่วมรบในลาวได้ ทำให้คนไทยบางกลุ่มโดยเฉพาะปัญญาชนฝ่ายก้าวหน้าอนุมานว่าทางกองทัพไทยกำลังทุ่มเทกำลังทหารอย่างหนักเพื่อเป้าหมายในการยึดครองดินแดนลาวโดยสมบูรณ์ก็เป็นได้ แต่อย่างไรก็ตามได้กล่าวไปในหัวข้อที่แล้วว่าทางรัฐบาลและกองทัพไทยให้การปฏิเสธเสียงแข็งต่อทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทหารไทยในลาว ทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับปฏิบัติการทางการทหารไทยในลาวคลุมเครือมากกว่าจะเป็นข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ สภาวะความคลุมเครือและความไม่ชัดเจนของข้อมูลก่อให้เกิด “ข่าวลือ” เรื่องแผนรวมไทย-ลาว ตามมาจากการเชื่อมโยงแผนรวมไทย-ลาวในอดีต

จากการสำรวจของผู้เขียน พบว่า ข่าวเรื่องแผนรวมไทย - ลาว มีหลักฐานเอกสารยืนยันค่อนข้างน้อยแต่จากการสอบถามบุคคลร่วมสมัยหลายท่านยืนยันว่า มีการพูดกันปากต่อปากเป็นส่วนใหญ่ เช่นเดียวกับเรื่องการมีอยู่ของทหารไทยในลาว ในส่วนชุดข้อมูลแผนรวมไทย - ลาว ที่มีการพูดถึงเรื่องนี้ในรูปแบบของหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร พบว่า มีปรากฏผ่านบทความที่ลงในวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์¹⁰ ซึ่งได้หยิบเรื่องของทหารไทยในสงครามลับในลาวมาเปิดเผยด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสของสังคมที่ให้ความสนใจกับเรื่องราวของสงครามอินโดจีนอย่างมาก ในส่วนของสังคมศาสตร์ปริทัศน์ฉบับที่ลงเรื่องนี้โดยเฉพาะคือฉบับ “เดือนตุลาคม 2516” มีการลงเกี่ยวกับเรื่องทหารไทยในลาวถึง 8 เรื่องด้วยกัน

บทความในวารสารฉบับนี้ที่เกี่ยวกับเรื่องแผนรวมไทย-ลาว โดยตรง คือ บทความเรื่อง “ลาวและปัญหาทหารรับจ้างไทย” ที่แปลและเผยแพร่เป็นภาษาไทยจากรายงานข่าวต้นฉบับชื่อ “Laos and Thai Irregulars Army” ของผู้สื่อข่าวอิสระประจำราชอาณาจักรลาว เล่าถึงปฏิบัติการทางการทหารของไทยในลาว

¹⁰ “สังคมศาสตร์ปริทัศน์” เป็นวารสารแนววิพากษ์วิจารณ์สังคมไทยของบรรดานักคิดนักเขียนรวมถึงปัญญาชนหัวก้าวหน้าในช่วงเวลานั้น และเป็นวารสารวิพากษ์สังคมสำนักเดียวที่ไม่ได้รับผลกระทบจากการนโยบายของการปิดกั้นเสรีภาพสื่อและสิ่งพิมพ์ในช่วงสมัยจอมพลสฤษดิ์ เนื่องจากได้รับการคุ้มครองอย่างแน่นหนาจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะการคุ้มครองจากสังคมเจ้านายชั้นสูงที่มีอำนาจในคณะรัฐบาล ทั้งนี้ ข้อมูลที่ถูกนำไปลงในวารสารนี้มีความน่าเชื่อถือและได้รับความสนใจจากสังคมไทยอย่างมาก (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2548, น. 114 – 115)

วิพากษ์วิจารณ์และเขียนโจมตีการแทรกแซงของไทยในลาวตั้งแต่การส่งกองกำลังติดอาวุธชุดตำรวจพลร่ม จนถึงช่วงทหารเสือพราน มีการอ้างหลักฐานชั้นต้นอย่างเอกสารเพนตากอนของสหรัฐฯ และรายงานข่าวของสำนักข่าวขบวนการประเทศลาว การใช้หลักฐานจากสองฝั่งที่เป็นข้อขัดแย้งกันทางการเมืองเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือของตัวบทความนี้ได้เป็นอย่างดี บทความกล่าวถึงแผนรวมไทยลาว ดังนี้

“ ในการปฏิบัติตามนโยบายของสหรัฐฯ ที่ให้คนเอเชียฆ่าคนเอเชียตามลัทธินิคสันนั้น รัฐบาลไทยในกรุงเทพได้สร้างชุมก่าลงในอีสาน ซึ่งกว่า 10 ล้านคนมีเชื้อสายลาว ให้เป็นกำลังของอเมริกันในการรุกรานลาว รัฐบาลไทยในกรุงเทพไม่เพียงแต่จะยอมเป็นลูกมือของจักรวรรดินิยมอเมริกาด้วยการส่งทหารไทยไปรบในสงครามของสหรัฐฯ เท่านั้น แต่ยังคิดแผน ‘รวมไทย (Pan Thai) ในลาวอีกด้วย’ ลัทธิ ‘รวมไทย’ ได้แก่ความคิดที่ว่าประชาชนทั้งหมดที่มีเชื้อสายไทยส่วนใหญ่ ซึ่งคงรวมถึงลาวด้วย น่าจะรวมเป็นประเทศไทยอันเดียวภายใต้การปกครองของกรุงเทพ ความคิดนี้สะท้อนออกมาให้เห็นเป็นเวลานานในนโยบายต่างประเทศของไทย ตลอดเวลาที่ผ่านมามีในศตวรรษที่ลาวตกเป็นสนามรบของไทยและเวียดนามเพื่อจะมีอิทธิพลควบคุมลาว...” (ผู้สื่อข่าวอิสระประจำลาว, 2516, น. 49 – 50)

จากเนื้อความข้างต้น กล่าวอย่างชัดเจนว่า ปฏิบัติการทางทหารของไทยในลาวที่ไม่เพียงแต่เป็นปฏิบัติการที่มีสหรัฐอเมริกาชักใยและอยู่เบื้องหลังรัฐบาลไทยเท่านั้น แต่รัฐบาลและกองทัพไทยยังมีแผนการรวมดินแดนลาวให้กลับมาเป็นส่วนหนึ่งของไทยอีกครั้ง ตามแผนการที่เรียกว่า “แผนรวมไทย - ลาว” อีกด้วย ซึ่งความคิดเรื่องนี้สะท้อนออกมาจากการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยที่มีต่อลาวตลอดในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา แม้จะไม่พบหลักฐานอื่นที่เชื่อมโยงถึงต้นตอข่าวลือเรื่องแผนรวมไทย - ลาว มาจากฝ่ายปัญญาชนไทยฝ่ายก้าวหน้า อย่างไรก็ตาม อาจสรุปได้ว่าข้อมูลที่น่ามาลงนั้นเป็นข่าวที่ลือในลาวก่อน แล้ววารสารของปัญญาชนไทยนำมาเผยแพร่ในไทยต่อ

แม้ว่าบทความนี้จะเป็บบทความแปล ที่เป็นการนำชุดข้อมูลจากรายงานข่าวของฝ่ายขบวนการประเทศลาวเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อไทย แต่หากมองในแง่วัตถุประสงค์ว่าเหตุใดทางสังคมศาสตร์ปริทัศน์เลือกจะนำบทความนี้มาเผยแพร่เป็นฉบับภาษาไทย ก็อาจตีความได้ว่าทางสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ลงบทความนี้มีนัยซ่อนเร้น คือ ต้องการเปิดเผยว่า รัฐบาลและกองทัพไทยส่งทหารเข้าไปปฏิบัติการทางทหารของไทยในลาวจริง และต้องการโจมตีนโยบายดังกล่าว ทั้งนี้ การเผยแพร่เรื่องแผนรวมไทย - ลาว ของสังคมศาสตร์ปริทัศน์ โดยไม่ได้มีการตรวจสอบว่าเป็นเรื่องจริงหรือเท็จ นับว่าเป็นการสุ่มเสี่ยง อย่างไรก็ตาม การตรวจสอบในเวลานั้นน่าจะกระทำได้ยาก เพราะปฏิบัติการทางทหารของไทยในลาวเป็นความลับ ซึ่งรัฐบาลและกองทัพไทยออกมาปฏิเสธอยู่เสมอ

ข้อเท็จจริงเรื่อง “แผนรวมไทย - ลาว” ช่วงสงครามเย็นผ่านหลักฐานทางประวัติศาสตร์

แม้ว่าสงครามลับในลาวจะสิ้นสุดลงเป็นระยะหลายปีแล้ว หลังจากไทยถอนกองกำลังทั้งหมดออกจากลาวใน พ.ศ. 2517 แต่เอกสารทางราชการของไทยเกี่ยวกับปฏิบัติการในลาวนี้ยังไม่ได้เปิดเผยสู่สาธารณชน หรืออาจถูกทำลายไปหมดแล้ว ทำให้เรื่องราวของสมรภูมิสงครามลับในลาวยังคงคลุมเครือต่อไป อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันทางรัฐบาลและกองทัพไทยไม่ได้เคร่งครัดในการเก็บรักษาความลับเหมือนเมื่อช่วงยุคสงครามเย็น เมื่อมี

การเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณชนจากทางสื่อหรือสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับเรื่องราวของทหารไทยในสงครามลับในลาวทางรัฐบาลและกองทัพไทยก็ไม่ได้ออกมาห้ามแต่อย่างใด จึงทำให้มีงานเขียนเกี่ยวกับทหารไทยในสงครามลับในลาวตีพิมพ์เผยแพร่ออกมาหลายชิ้น การไม่ออกมาห้ามหรือปฏิเสธงานเขียนเหล่านี้ของรัฐบาลและกองทัพ อาจเป็นการยอมรับโดยปริยายว่า ปฏิบัติการลับในลาวนั้นเกิดขึ้นจริง

จากการสำรวจเอกสารจดหมายเหตุที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติเพื่อค้นหาหลักฐานชั้นต้น ประเภทเอกสารราชการเกี่ยวกับการส่งทหารไปปฏิบัติการในลาว โดยเฉพาะเอกสารของกระทรวงกลาโหมและกระทรวงการต่างประเทศ ยังไม่พบบัญชีเอกสารเกี่ยวกับเรื่องนี้ รวมถึงเอกสารที่เกี่ยวกับ “แผนรวมไทย - ลาว” จึงอาจยืนยันในเบื้องต้นว่า “แผนรวมไทย - ลาว” ไม่เคยอยู่ในปฏิบัติการทางการทหารไทยในสงครามลับในลาว และควรกล่าวได้ว่า ปฏิบัติการทางการทหารของไทยในลาวล้วนทำไปเพื่อให้การช่วยเหลือพันธมิตรอย่างลาวฝ่ายขวาเท่านั้น เป็นการสกัดการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ตามทฤษฎีโดมิโนเพื่อไม่ให้คอมมิวนิสต์แพร่ขยายมาทางประเทศไทย หรือเรียกตามคำให้การของบรรดาอดีตทหารไทยในสมรภูมินี้ล้วนกล่าวว่า การไปรบในลาวเปรียบได้ดัง “เป็นการออกไปรบเพื่อดับไฟนอกบ้าน” (สวีสต์ ช่อนกลิ่น, 2550, น. 88)

กระนั้นก็ตาม แม้ยังไม่พบเอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้องกับแผนรวมไทย - ลาว เลย แต่หากสำรวจนับย้อนไปตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2499 อันเป็นช่วงที่เข้าสู่ช่วงแรกของยุคสงครามเย็น พบว่า มีข้าราชการระดับสูงของไทยเคยเสนอความคิดเห็นที่มีลักษณะออกไปทางการยึดพื้นที่และครอบงำประเทศลาวผ่านทางกำลังทหารของไทยเช่นกัน ทั้งนี้เป็นความคิดเห็นของพลจัตวาสมัย แวประเสริฐ เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงเวียงจันทน์ ในเวลานั้นที่เสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศไทยให้ส่งเรื่องต่อให้กองทัพโดยตรง

เนื้อความในเอกสารนี้เล่าว่า สถานการณ์ทางการเมืองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังวิกฤต นับตั้งแต่ที่สงครามอินโดจีนครั้งที่ 1 จบลงที่ความพ่ายแพ้ของฝรั่งเศสต่อกองกำลังเวียดนามห์ (พ.ศ. 2497) ซึ่งทำให้เวียดนามกำลังถูกลัทธิคอมมิวนิสต์กลืนกิน และลัทธิคอมมิวนิสต์กำลังแพร่ขยายไปทั่วภูมิภาคอาจจะผ่านลาวและเข้าไทยในไม่ช้า ยิ่งไปกว่านี้ ประเทศลาวหลังได้รับเอกราชจากฝรั่งเศสก็อาจจะเข้มแข็งแต่ทว่ากลับอ่อนแอลงอย่างมาก และยังคงพึ่งพาอาศัยฝรั่งเศสในฐานะที่ปรึกษาอยู่ トラบใดที่ลาวยังเป็นเช่นนี้ ความมั่นคงในการป้องกันประเทศจากสถานการณ์ภายนอกของลาว จึงไม่น่าเป็นที่ไว้วางใจ โดยเฉพาะสำหรับประเทศไทย ซึ่งมีลาวเป็นเมืองหน้าด่าน ดังนั้น จึงเป็นโอกาสที่ดี เมื่อทางกองทัพไทยและกองทัพแห่งชาติลาว กำลังประชุมร่วมกันในการรับมือกับกลุ่มคอมมิวนิสต์ลาว ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ทางไทยสามารถเข้าแทรกแซงและแพร่อิทธิพลต่อกองทัพแห่งชาติลาวให้เป็นส่วนหนึ่งของไทยได้ (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 17 - 24 ม.ค. 2499) ข้อเสนอของพลจัตวาสมัย มีดังนี้

“ปัจจุบันประเทศไทยกับประเทศลาวกำลังพิจารณาดำเนินการวางแผนฉุกเฉินร่วมกัน จึงเห็นว่าเป็นโอกาสเหมาะที่ทางกองทัพไทยจะเข้าดำเนินการอย่างใกล้ชิดกับกองทัพลาว โดยมีข้อตกลงว่า กองทัพไทยจะส่งเจ้าหน้าที่ไปช่วยเหลือในกองทัพลาว วิธีดำเนินการเช่นนี้ ย่อมได้ประโยชน์มาก กล่าวคือ กองทัพไทยสามารถจะรู้จักการต่าง ๆ เฉพาะอย่างยิ่งในเหตุการณ์ที่ปกปิดได้ดีกว่าที่เป็นมาแล้ว นอกจากนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ของไทยได้เข้าไปร่วมมืออย่างใกล้ชิด และพยายามทวีจำนวนให้มากขึ้น เป็นลำดับ จนสามารถครอบคลุมกองทัพลาวได้อย่างกว้างขวางแล้ว ก็ย่อมหมายความว่ากองทัพลาว

อยู่ใต้อิทธิพลของกองทัพไทย หรือถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ ประเทศไทยมีกองทัพอีกแห่งหนึ่งที่ประเทศลาว” (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 17 – 24 ม.ค. 2499)

ความคิดเห็นของพลจัตวาสัมัยที่ว่าด้วยแผนการเข้าครอบงำกองทัพแห่งชาติลาว สามารถมองได้ว่าเป็นการเข้าไปกลืนกินประเทศลาวที่มีความใกล้เคียงกับแผนรวมไทย - ลาวได้เช่นกัน ความคิดเห็นนี้วางอยู่ในบริบทของการเกิดความร่วมมือทางการทหารของไทยและกองทัพแห่งชาติลาว หลังจากที่ได้รับข่าวมาว่าพบกลุ่มเวียดมินห์พร้อมอาวุธ กำลังแทรกซึมอยู่ในพื้นที่พงสาลีและจำหนือในประเทศลาว จึงคาดการณ์ว่ากลุ่มเวียดมินห์กำลังร่วมมือกระทำการบางอย่าง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทย จึงทำให้ทางประเทศไทยจัดประชุมกับกองทัพแห่งชาติลาวอย่างเป็นทางการเป็นความลับเพื่อรับมือ (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 28 พ.ย. 2498 – 13 ต.ค. 2499) แต่ในท้ายที่สุดกระทรวงต่างประเทศไทยได้ปฏิเสธข้อเสนอของพลจัตวาสัมัยว่าแผนการดังกล่าวเป็นการเข้าไปยุ่งกิจการในประเทศลาวมากเกินไป และจะทำให้ถูกโจมตีจากทุกฝ่ายได้ (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 17 – 24 ม.ค. 2499)

กล่าวโดยสรุปยังไม่พบหลักฐานหรือมีการเปิดเผยเอกสารทางราชการในช่วงทศวรรษ 2510 ซึ่งเป็นหลักฐานขั้นต้นหรือร่วมสมัย ที่จะช่วยยืนยันถึงการมีอยู่จริงของแผนการรวมไทย - ลาวจากการส่งกองกำลังไปปฏิบัติการลับในลาวในช่วงเวลาดังกล่าว ส่วนข้อมูลแหล่งอื่นยืนยันว่า ปฏิบัติการทางการทหารของไทยต่อลาวส่วนใหญ่เป็นเพียงการให้ความช่วยเหลือพันธมิตรของตนอย่างลาวฝ่ายขวาเท่านั้น ดังนั้น จึงยืนยันในเบื้องต้นได้ว่า ทางรัฐบาลและกองทัพไทยไม่ได้มีแผนที่จะผนวกดินแดนลาวให้เป็นส่วนหนึ่งของไทยแต่อย่างใด แม้พบว่าเมื่อ พ.ศ. 2499 พลจัตวาสัมัย แวประเสริฐ เอกอัครราชทูตประจำกรุงเวียงจันทน์ เคยเสนอให้มีแผนการเข้าแทรกแซงและขยายอิทธิพลของกองทัพไทยในกองทัพแห่งชาติลาว ก็เป็นเพียงความคิดเห็นส่วนตัวเท่านั้น ซึ่งถูกปัดตกในทันที เพราะกระทรวงต่างประเทศของไทยมองว่าเป็นการเข้าไปยุ่งกิจการภายในของลาวมากเกินไป และจะส่งผลเสียมากกว่าผลดีต่อประเทศไทย นอกจากนั้นข้อเสนอนี้ยังเป็นข้อเสนอเก่ามานานหลายปีก่อนที่ไทยจะเริ่มส่งกองกำลังไปปฏิบัติการลับในลาว

บทสรุป

สภาวะของสงครามเย็นในประเทศไทยตั้งแต่ทศวรรษ 2510 เป็นต้นมา นับว่าเป็นบริบทช่วงปลายของสงครามอินโดจีนครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2498 - 2518) และเป็นช่วงที่สถานการณ์รบในลาวกำลังทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น แต่กำลังรบของฝ่ายไทยที่ส่งไปในลาวกลับไม่เพียงพอ จึงเป็นเหตุให้รัฐบาลและกองทัพไทยเปิดโอกาสให้พลเรือนทั่วไปสมัครเป็นทหารเข้าไปรบในลาว การดำเนินนโยบายดังกล่าวล้วนส่งผลให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนี้รั่วไหล จากเดิมที่ปฏิบัติการทางการทหารของไทยในลาวถูกปิดเป็นความลับอย่างเคร่งครัด การรั่วไหลของข้อมูลทำให้เกิดการตั้งคำถามจากสังคมต่อปฏิบัติการทางการทหารของไทยในลาว เพราะแม้ว่าทางรัฐบาลจะให้การปฏิเสธต่อเรื่องนี้อย่างแข็งขัน แต่การรับรู้ของสังคมก็ไม่ได้ถูกปิดกั้นโดยสมบูรณ์ เรียกได้ว่าเป็นสภาวะความคลุมเครือและความไม่ชัดเจน เป็นเหตุให้เกิด “ข่าวลือ” มากมายเกี่ยวกับการส่งทหารไทยเข้าไปในลาว หนึ่งในข่าวลือที่เกิดขึ้น คือ “แผนรวมไทย - ลาว” ที่เล่าต่อกัน ว่าการส่งทหารไทยเข้าไปแทรกแซงในลาวอาจทำเพื่อต้องการผนวกดินแดนลาวให้กลับมาเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยอีกครั้ง

ประกอบกับในช่วงปลายทศวรรษ 2510 เป็นยุคที่เกิดกระแสต่อต้านสงครามอินโดจีนไปทั่วโลก บรรดาปัญญาชนไทยฝ่ายก้าวหน้าได้หยิบเรื่องนี้มาใช้ในการเคลื่อนไหวเรียกร้องต่อต้านรัฐบาลเช่นกัน กรณีของสงครามลับในลาวที่มีความคลุมเครือที่สุดหากเปรียบเทียบกับสมรภูมิใกล้เคียงอย่างสงครามเวียดนาม จึงเป็นตัวเลือกหนึ่งที่จะใช้โจมตีการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลเพื่อสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้แก่ฝ่ายตัวเองได้เป็นอย่างดี เพราะความคลุมเครือในแง่ข้อมูลข่าวสารเปิดโอกาสให้สามารถวิพากษ์วิจารณ์หรือโจมตีเกินจริงได้ กล่าวคือ การที่มีข้อมูลไม่ชัดเจน จึงนำไปสู่การเปิดโอกาสให้ผู้รับข่าวสารสามารถที่จะตีความหรือคาดเดาได้อย่างอิสระ เมื่อไม่อาจทราบถึงจุดประสงค์ในการส่งทหารไทยเข้าไปรบในลาว จึงก่อให้เกิดข่าวลือเรื่อง “แผนรวมไทย - ลาว” ขึ้น ซึ่งเริ่มลือจากลาวก่อนที่ไทยจะลือต่อ สอดคล้องกับแนวคิดที่ Allport and Postman (1947) ที่ได้เสนอเอาไว้ว่า เงื่อนไขของการเกิดขึ้นของข่าวลือ มี 2 เงื่อนไข คือ ความสำคัญของเรื่องราวและความคลุมเครือของความจริง เนื่องจากเรื่องราวของการส่งทหารไทยในลาวถือเป็นเรื่องสำคัญแต่ก็คลุมเครือด้วย จึงไม่แปลกที่จะมีข่าวลือมากมายเกิดขึ้นจากเรื่องนี้

จากการศึกษาเอกสารราชการหรือทางการเกี่ยวกับการส่งทหารไปปฏิบัติการในลาว ซึ่งเปิดเผยสู่สาธารณชนและมีจำนวนน้อยมาก ในปัจจุบันยังไม่พบเอกสารและข้อเท็จจริงเรื่องนโยบายของรัฐบาลหรือกองทัพไทยเรื่องผนวกดินแดนลาวให้กลับเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย แต่ก็เคยมีข้อเสนอของเอกอัครราชทูตไทย ประจำกรุงเวียงจันทน์ ก่อนหน้านั้นที่เสนอให้ไทยแทรกแซงผ่านการส่งทหารไทยเข้าไปกลืนกินกองทัพแห่งชาติลาวเท่านั้น แต่ไม่ถึงขั้นยึดดินแดนตามแผนรวมไทย - ลาว ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า แผนรวมไทย - ลาว ที่ถูกเผยแพร่ในหมู่ปัญญาชนไทยฝ่ายก้าวหน้า เป็นเพียงแค่ “ข่าวลือ” ซึ่งวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ของปัญญาชนไทยฝ่ายก้าวหน้านำมาเผยแพร่ ปฏิบัติการทางการทหารของไทยในสมรภูมิลาวมีวัตถุประสงค์หลักคือให้การช่วยเหลือลาวฝ่ายขวาที่เป็นกลุ่มพันธมิตรในเครือข่ายโลกเสรีเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

เรื่องปฏิบัติการทางทหารของไทยในสงครามลับในลาว ยังเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาอย่างจริงจังต่อไป โดยใช้ความจริงทางประวัติศาสตร์ที่ได้จากหลักฐานชั้นต้นประเภทเอกสารทางราชการ เป็นการชำระประวัติศาสตร์ เพื่อให้ความกระจ่างและหนักแน่นเกี่ยวกับเรื่องราวบางอย่าง โดยเฉพาะเรื่องแผนรวมไทย - ลาว ที่เคยแพร่สะพัดเมื่อครั้งอดีตได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการเปิดเผยเอกสารที่เกี่ยวกับปฏิบัติการทางทหารของไทยในสงครามลับในลาวสู่สาธารณะ ส่งผลให้การศึกษาในประเด็นนี้ยังคงมีข้อจำกัดอยู่มาก โดยเฉพาะข้อเท็จจริงที่ต้องมีหลักฐานเอกสารทางราชการยืนยัน ดังนั้น ผู้เขียนหวังว่าทางหน่วยงานที่ดูแลเรื่องนี้จะเปิดเผยเอกสารเกี่ยวกับปฏิบัติการทางทหารของไทยในสงครามลับในลาวทั้งหมด (ถ้ายังไม่ถูกทำลาย) เพื่อประโยชน์สูงสุดในการศึกษาประวัติศาสตร์ชาติไทย และสำหรับเป็นบทเรียนทางทหารของกองทัพต่อไป รวมถึงเพื่อเป็นเกียรติแก่ทหารไทยในสงครามลับในลาวทุกท่านด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมยุทธศึกษาทหาร. (2540). *ประวัติศาสตร์การสงครามของไทยในสงครามมหาเอเชียบูรพา*. บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2540). *อารยธรรมสมัยใหม่ – ปัจจุบัน*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คริส เบเคอร์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2562). *ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย* (พิมพ์ครั้งที่ 8). มติชน.
- ชาติชาย พณานานนท์. (2538). *สงครามเวียดนาม (ค.ศ.1946 – 1976)*. ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดร. อนุธิส บัญญัติ. (2520). *บทบาทของไทยในสงครามโลกครั้งที่สอง*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. (2561). *การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- บัญญัติ ขวาลศิลป์. (2563). *สงครามลาว สงครามลับ*. แสงดาว.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2548). *และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ: การเมืองและวัฒนธรรมของนักศึกษาและปัญญาชนก่อน 14 ตุลาฯ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ผู้สื่อข่าวอิสระประจำลาว. (2516). *ลาวและปัญหาทหารไทยรับจ้าง*. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 11(10), 46 - 61.
- รุ่งรอง วงศ์โอบอ้อม. (2562). *ประวัติศาสตร์ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). ทอรัช.
- วีระชัย โชคมุกดา. (2559). *สงครามโลกครั้งที่ 1, 2 (ฉบับสมบูรณ์) ประวัติศาสตร์การเข้ามาที่โลกต้องเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ยิปซี.
- สจิวต-ฟอกซ์, มาร์ติน. (2553). *A History of Laos* [ประวัติศาสตร์ลาว]. มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- สิทธิพล เครือรัฐติกาล. (2565). *ประวัติศาสตร์โลกสมัยใหม่ Modern world history* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สวัสดี ช่อนกลิ่น. (2550). *บ๊องส์ Very Good Soldier ขุนศึกคู่ชาติและราชบัลลังก์*. ปัญญาชน.
- สุรพงษ์ ชัยนาม. (2559). *นโยบายต่างประเทศไทยต่อประเทศเพื่อนบ้านในยุคสงครามเย็น: ทำกรณีศึกษา เปรียบเทียบนโยบายของไทยต่อลาว*. ศยาม.
- สืบสายสยาม ชูศิริ. (2565). *นักรบที่ถูกกลืน: การศึกษาทหารรับจ้างไทยในสงครามลับในลาวผ่านสารนิยายของสมัญ ทศพล พ.ศ.2516 – 2519*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/82991>
- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (28 พ.ย.2498 – 13 ต.ค.2499). *การทำแผนฉุกเฉินร่วมกันระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลลาว*. [เอกสารกระทรวงต่างประเทศ]. (2) กต. 16.3/48. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- _____. (17 - 24 ม.ค.2499). *ความเห็นของทูต ณ เวียงจันทน์ เกี่ยวกับการดำเนินนโยบายทางทหารของประเทศไทยในลาว*. [เอกสารกระทรวงต่างประเทศ]. (2) กต. 16.3/55. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- อุบล จิระสวัสดิ์. (2517). *สภาวะทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/19151>
- Allport, G. W. & Postman, L. (1947). *The Psychology of Rumor*. Holt, Rinehart & Winston.
- Gunn, G. C. (1988). *Political Struggles in Laos 1930 – 1954*. Editions Duangkamol.
- Osornprasop, S. (2007). Amidst the Heat of the Cold War in Asia: Thailand and the American Secret War in Indochina (1960- 74). *Cold War History*, 7(3), 349 - 371.

บทปริทัศน์หนังสือ (Book Review)

กฤษฎา แก้วเกลี้ยง¹

Krissada Kaewkliang

ชื่อหนังสือ : Siamese Melting Pot : ก่อร่างเป็นบางกอก

ผู้แต่ง : Edward Van Royx

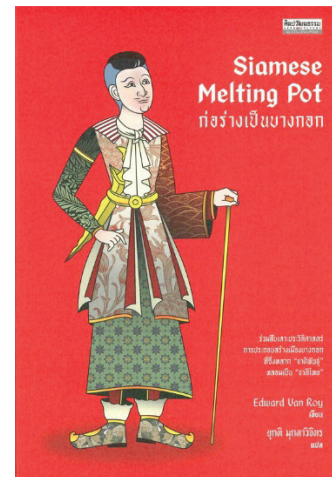
ผู้แปล : ยุกติ มุกดาวิจิตร

ปีที่พิมพ์ : 2565

สำนักพิมพ์ : มติชน

จำนวนหน้า : 552 หน้า

ISBN : 978-974-02-1773-2

“สิ่งที่ผมคิดแต่แรกว่า ไม่ได้มีความพิเศษใดนอกเสียจากเป็นย่านกลางเมืองเรียบง่าย แท้จริงแล้วเต็มไปด้วยความหลากหลายอันโดดเด่นที่เปี่ยมไปด้วยเสน่ห์ลึกลับ” จากข้อความที่ถุกนำเสนอไว้บริเวณปกด้านหลังของหนังสือที่ยกมาแสดงนี้ สามารถชี้ให้เห็นถึงความน่าสนใจของหนังสือเล่มนี้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้แต่งเป็นชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย และได้พบกับสภาพแวดล้อมที่ชวนให้เกิดความสนใจจำนวนมาก ผู้แต่งจึงได้เขียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งแปลกใหม่ที่ตนเองได้พบเห็นไว้ โดยลีลาการเขียนมีลักษณะเป็นการเล่าสิ่งที่ผู้เขียนพบเห็นในแง่มุมต่าง ๆ เจือไปด้วยแง่คิดในเชิงวิชาการที่มีการวิเคราะห์และวิพากษ์สิ่งที่ผู้เขียนพบเห็นตามทัศนะของผู้เขียนในฐานะชาวต่างชาติที่ถูกหล่อหลอมมาในบริบทของสังคมที่แตกต่างจากสังคมไทยอย่างมาก ส่งผลให้ผู้เขียนมีการใช้โลกทัศน์ของตนเองเข้ามาวิพากษ์ “สังคมบางกอก” อันเป็นที่ตั้งของกรุงเทพมหานครในปัจจุบันไว้ในแง่มุมที่แปลกใหม่

การอ่านหนังสือเล่มนี้ มิใช่การอ่านเพื่อยอมรับทัศนะของผู้เขียนที่มีต่อลักษณะของสังคมบางกอกไปเสียทั้งหมด เนื่องจากโลกทัศน์ของผู้เขียนเป็นโลกทัศน์ที่แตกต่างจากโลกทัศน์แบบไทย แต่เป็นการอ่านเพื่อเก็บความ อันจะทำให้ผู้อ่านมีโลกทัศน์ที่กว้างไกลมากขึ้น เนื่องจากผู้เขียนได้แสดงทัศนะของตนเองเกี่ยวกับสังคมไทยออกมา ทำให้ผู้อ่านที่เป็นคนไทยสามารถที่จะเข้าใจโลกทัศน์ของชาวต่างชาติที่มีต่อสังคมไทยได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น ซึ่งความเข้าใจนี้จะนำไปสู่การยอมรับในความแตกต่างทางด้านความคิดเห็นและทัศนคติที่มีต่อกัน และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ หนังสือเล่มนี้ได้เผยให้เห็นบรรยากาศในอดีตของสังคมกรุงเทพมหานครที่ประกอบด้วย การใช้ชีวิตของผู้คนจากหลากหลายชาติพันธุ์ที่เข้ามาอยู่ในสังคมเดียวกัน อันเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีอยู่ในเมืองหลวงของกรุงรัตนโกสินทร์

¹ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จ.นครนายก 26001

Academic Division, Chulachomklao Royal Military Academy, Nakornnayok, 26001 Thailand.

มาตั้งแต่อดีต ซึ่งความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่ถูกบรรยายไว้ในหนังสือเล่มนี้แสดงให้เห็นถึงเสน่ห์ที่สำคัญของสังคมไทยที่เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติและชาติพันธุ์ได้แสดงออกถึงตัวตนของตนเอง แม้ว่าพื้นฐานของสังคมไทยจะมีลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่ง แต่ผู้คนในสังคมไทยทุกระดับชั้นก็ได้มีใจกว้างที่จะเปิดโอกาสให้ผู้คนจากเชื้อชาติและชาติพันธุ์ได้มีพื้นที่ของตนเองในการดำเนินชีวิตตามแบบแผนทางวัฒนธรรมของตนเอง ทั้งในด้านคตินิยมและรูปแบบการดำเนินชีวิต โดยไม่ได้ส่งผลให้ลักษณะเฉพาะของสังคมไทยที่ดำรงอยู่ก่อนหน้านี้สูญหายไป ดังนั้น การตั้งชื่อเรื่องของหนังสือเล่มนี้ที่ใช้คำว่า Siamese Melting Pot จึงมีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่นำเสนอไว้ในหนังสือเล่มนี้เป็นอย่างมาก เนื่องจากคำว่า Melting Pot นั้นมีนัยยะที่สื่อถึงการดำเนินกลยุทธ์ของดินแดนแต่ละแห่งในการหลอมรวมให้บุคคลที่มีความแตกต่างหลากหลายในทางเชื้อชาติและชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขบนพื้นฐานของการมีจุดร่วมระหว่างกัน ซึ่งในเนื้อหาสาระของหนังสือเล่มนี้ สื่อให้เห็นว่า ในการดำเนินกลยุทธ์ของประเทศไทยในการหลอมรวมให้บุคคลที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติและชาติพันธุ์สามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขนั้น ประเทศไทยมิได้ใช้การสลายอัตลักษณ์ของบุคคลแต่ละกลุ่มให้สูญสลายไป แต่เป็นการพิจารณาลักษณะเฉพาะของบุคคลแต่ละเชื้อชาติและชาติพันธุ์ จากนั้นจึงสร้างกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของกลุ่มบุคคลนั้น ๆ ส่งผลให้การปกครองกลุ่มบุคคลที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ซึ่งหนังสือเล่มนี้ได้ให้รายละเอียดไว้อย่างน่าสนใจ จึงนับเป็นสิ่งท้าทายของผู้อ่านหนังสือเล่มนี้ในการอ่านเพื่อจับประเด็นว่า ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการดำเนินกลยุทธ์ในลักษณะใดบ้าง เพื่อธำรงความสงบเรียบร้อยไว้ท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย อันเป็นการฝึกสมองและฝึกทักษะการคิดในเชิงตรรกะตามลีลาการเขียนของหนังสือเล่มนี้ที่มีการอธิบายให้เหตุผล ตลอดจนแสดงการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่นำมาแสดงอยู่ตลอดเวลา มิใช่การโฆษณาชวนเชื่อเพื่อให้ผู้อ่านเชื่อตามเสียทั้งหมด

เมื่อพิจารณาลักษณะการจัดแบ่งลำดับการนำเสนอเนื้อหา กล่าวได้ว่า หนังสือเล่มนี้สามารถจัดลำดับการนำเสนอที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่นำเสนอได้เป็นอย่างดี จากการเรียบเรียงบทในการนำเสนอที่เริ่มตั้งแต่บริบทของสังคมไทยที่มีอยู่เดิม ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อยู่อาศัยในพื้นที่มาเป็นเวลายาวนาน จากนั้นจึงเริ่มนำเสนอรายละเอียดการอยู่อาศัยของกลุ่มเชื้อชาติและชาติพันธุ์ต่าง ๆ ทั้งกลุ่มที่มีอยู่เดิมและกลุ่มที่อพยพเข้ามาอยู่ใหม่ และปิดท้ายด้วยการนำเสนอประเด็นในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ในภาพรวมของสังคมไทย เพื่อสรุปรวบยอดทางความคิดเกี่ยวกับเนื้อหาที่นำเสนอ ดังนี้

บทที่ 1 บางกอกดั้งเดิม : ภาพรวมทางประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์

บทที่ 2 ผู้บุกรุก : ชุมชนศาสนิกชาวโปรตุเกส

บทที่ 3 แดนสวรรค์อันปลอดภัย : ผู้ลี้ภัยชาวมอญ

บทที่ 4 ภายใต้การขู่เข็ญ : เชลยศึกชาวลาว

บทที่ 5 อัตลักษณ์ที่ช่วงชิง : ชนกลุ่มน้อยชาวมุสลิม

บทที่ 6 ปรามมังกรให้เชื้อ : ชาวจีนผู้ขี้เขี้ยว

บทที่ 7 บริเวณชายขอบ : ชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ

บทที่ 8 มองย้อนอดีต : บริบทของประเด็นที่ถกเถียงกัน

เอกลักษณ์สำคัญอีกประการหนึ่งของหนังสือเล่มนี้คือ ลีลาการเรียบเรียงเพื่อนำเสนอเนื้อหาสาระที่มีลักษณะเป็นงานเขียนเชิงวิชาการที่มี “ความกลมกล่อม” ในการนำเสนอ เนื่องจากผู้เขียนได้มีการกลั่นกรองเอาประสบการณ์ของตนเองที่ได้มีการเข้ามาสัมผัสกับบริบทของสังคมในกรุงเทพมหานครในสมัยนั้นมาผนวกพร้อมกับกระบวนการทางวิชาการที่ผู้เขียนมีอยู่ภายในตนอยู่แล้ว เพียงแต่ไม่ได้มีการนำเสนอออกมาโดยตรงในลักษณะของแนวคิดและทฤษฎีโดยตรง แต่มีการใช้ลีลาในการเขียน เพื่อชวนให้ผู้อ่านเข้าสู่ “โลก” ของตนเองเพื่อสื่อให้เห็นถึงทัศนะที่ผู้เขียนมีต่อสังคมไทยสมัยนั้น ซึ่งลีลาการเขียนในลักษณะนี้เป็นการชวนให้ผู้อ่านมีการติดตามอ่านหนังสือเล่มนี้จนจบ เนื่องจากการเขียนที่มีความต่อเนื่องในเชิงการนำเสนอเนื้อหาสาระตลอดจนความคิดของผู้เขียนที่ผู้อ่านจะต้องมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้รรถรสในการอ่าน ประหนึ่งว่าผู้อ่านได้ย้อนเวลากลับไปใช้ชีวิตร่วมกับผู้เขียนในช่วงเวลาที่ผู้เขียนกล่าวถึง และการแปลเนื้อหาที่ผู้เขียนได้เรียบเรียงไว้จากภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย จนทำให้หนังสือเล่มนี้สามารถถ่ายทอดเรื่องราวของสังคมไทยในอดีตได้เป็นอย่างดี ย่อมต้องชมเชยผู้แปลที่สามารถใช้คำในการแปลจากภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทยได้อย่างมีอรรถรส เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของเนื้อหาแต่ละช่วงที่ผู้เขียนเรียบเรียงไว้ โดยหนังสือเล่มนี้ได้มีการนำข้อมูลในลักษณะของแผนที่และตารางเข้ามาประกอบการอธิบายด้วย จึงส่งผลให้การนำเสนอมีลักษณะที่หลากหลาย ไม่น่าเบื่อ และสร้างความรู้สึกลอยลางอ่านต่อให้แก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ซึ่งในส่วนท้ายของหนังสือยังมีการแสดงบรรณานุกรมและบรรณานุกรมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องให้ผู้อ่านที่มีความสนใจในประเด็นเฉพาะได้ค้นคว้าต่อยอดอีกด้วย

หนังสือ Siamese Melting Pot : ก่อร่างเป็นบางกอก มิใช่งานเขียนเชิงวิชาการที่มีไว้สำหรับนักวิชาการได้อ่านเท่านั้น ในขณะเดียวกันก็มีใจนวนิยายที่เกิดจากจินตนาการของผู้เขียนเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นหนังสือเชิงสารคดีที่สามารถให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านที่จะได้ย้อนไปสำรวจวิถีชีวิตของผู้คนที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติและชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองหลวงของประเทศไทยมาตั้งแต่อดีต เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับรากเหง้าของตนเองในมิติที่ผู้เขียนนำเสนอไว้ โดยการอ่านหนังสือเรื่องนี้ มิใช่การอ่านที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเชื่อสิ่งที่ผู้เขียนนำเสนอเสียทั้งหมด หากแต่เป็นการอ่านเพื่อฝึกฝนทักษะทางความคิดของตนเองให้มีความเฉียบคมมากขึ้นจากเนื้อหาสาระและทัศนะเชิงวิชาการที่ผู้เขียนนำเสนอไว้ รวมทั้งเพื่อทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการหันมาสำรวจรากเหง้าของถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเองว่า ถูกก่อร่างสร้างกันมาอย่างไร จนมีลักษณะแบบที่ปรากฏในปัจจุบัน อันจะช่วยเสริมให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่ตนเองกำลังเป็นอยู่ และเข้าใจผู้อื่นที่เป็นเพื่อนร่วมสังคมโดยไม่แบ่งชนชั้นวรรณะ จนนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุขสืบไป

บทความวิจัย

- การศึกษาข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเขียนหนังสือราชการ กรณีศึกษา ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ปี 2565
- ความต้องการจำเป็นในการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกลขนส่งทหารบก ตามแนวคิดเป้าหมายในชีวิต
- แนวทางการพัฒนากิจกรรมจิตอาสาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
- การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
- การศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับ กฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล
- แนวทางการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของ สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

บทความวิชาการ

- การค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย:สถานการณ์ การคุ้มครองเหยื่อและการปราบปราม
- ข่าวลือว่าด้วยแผนรวมไทย-ลาว ในทศวรรษ 2510 ระหว่างยุคสงครามเย็น

บทปริทัศน์หนังสือ

- ก่อร่างเป็นบางกอก

